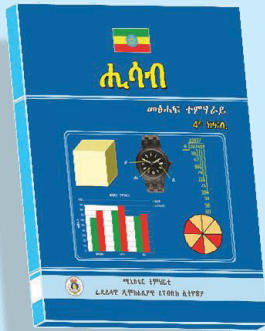

ነዚ መጻሕፍ ግቡኝ ዝኾነ ክንክንን ኣተሓሕዛን ይገበረሱ።

እዚ መጻሕፍ ንብረትን ሃፍቲን ቤት ትምህርትኹም ስለዝኾነ ንክደበሳሾ፣ ንክደቅደዱን ንክደጠፍኹን ግቡኝ ኣተሓሕዛ ግበረሱ።

ተምሃሮ እዚ መጻሕፍ እዚ ንስኻትኩም ምስተምሃርኩምሉ ሳገገሎቱ ዘብቀዕን ዝድርገን እንተደኮነስ ሳሰርኩም ተኸቲሱም ዝመጹ ተምሃሮ እውን ክመሃሩሉን ክኖቀሙሉን ስለዝግባእ፣ ሳገባብ ኣተሓሕዛ መጻሕፍ ድማ ካብኻትኩም ክመሃሩ ስለዘለዎምን እዞም ዝስዕቡ ሓበሬታታት ክተስተውዕሉን ክትትገብሩን ይግባእ።

- ✓ ኩሎገዘ ናብ ቤት ትምህርቲ መጻሕፍ ሒዝኩም ምምጻእ፣
- ✓ ሳብ ሸፍን ደኹን ሳብ ውሽጢ እዚ መጻሕፍ ዝኾነ ዓዳነት ምስክት ወደ ልሑፍ ዘደምግባርን ዘደምጻሓፍን፣
- ✓ ካብዚ መጻሕፍ ዝኾነ ገል ዘደምኻደዱ፣
- ✓ መጻሕፍ እናተቐባበሰኩም እንተተሰርሑ ግቡኝ ጥንቃቄ ምግባር፣
- ✓ መጻሕፍ ሳብ ቦርሳ ደኹን ሳብ ኢድኩም እንተተሰርሑ ከደኻደዱን ከደሰጠፍን ምጥንቃቄ።

ኢትዮጵያ

መፅሐፍ ተምሃራይ 4^ደ ክፍሌ

ፀሐፊት:

ካሳ ሚካኤል ወ/ዩኤስ
ዘነበ ደነቀ ዘረፉ
ኣስም በዩነ በርሀ

ኤዲተራት:

ሰሰሞን ሕሰፍ ንጉስ
ደስታ ገ/ህይወት ምራጭ

ሚኒስቴር ትምህርት ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ
ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ

እዚ መጻሕፍ ንገጅጃክት ምምሕዳሽ ልጅየት ሓፊሻዊ ትምህርቲ (GEQIP) ተባሂሉ ብምትሕብባር ፊንድ መንግስታት ፊንሳንድ፣ ጣሰዎን፣ ኔዘርላንድን እንግሊዝን ክምኡውን ስቓይ ባንኪ ዓለም ቅጽል (IDA Credit No) 4535 — ET ብዝተረኸበ ዝተዋደደ ሓገዝ ብሚኒስቴር ትምህርቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ልጅየት ሕገ-መንግስቲ ኢትዮጵያ ሳብ 2003 ዓ.ም ተሓቲሙ።

© ብሚኒስቴር ትምህርቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ልጅየት ሕገ-መንግስቲ ኢትዮጵያ ሳብ 2003 ዓ.ም (2011 ዓ.ም.ፎ) ተሓቲሙ። መሰል ሕትመት ብሕጊ ዝተሓሰወ እዩ። ሓቓዲሙ ብልሑፍ ዝተውሃበ ፎቓድ ሚኒስቴር ትምህርቲ እንተዘይሃሰዩ ወደ ድማ ብመሰረት ነጋሪት ጋዜጣ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ልጅየት ሕገ-መንግስቲ ኢትዮጵያ ሳብ 410/2004 መሰረት ዝተውሃበ ሕጋዊ ሓፍሰጦ (Copyright and Neighbouring Rights Protection) እንተዘይሃሰዩ ካብዚ መጻሕፍ ዝተወሰነ ክፋል ወደ ድማ ብምሉእ ክባሃሉ፣ ክውሰድ፣ ብዝኾነ ዓዲነት ክመሓሰስ፣ ወደ ድማ ብኢንፎርሜሽን ስርዓት ክቐዳሕ፣ ናብ ካሲኦ ግሪጋሎት ክውሰድ ወዘተ ሓይክሓሰን።

ሚኒስቴር ትምህርቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ልጅየት ሕገ-መንግስቲ ኢትዮጵያ ሳብ ምድሳውን ሕትመትን እዚ መጻሕፍ ተምሃራዪ ክምኡውን ነዚ ስዒቡ ተዳሰዩን ተሓቲሙን ዘሎ መምርሒ ንመምህር ብቐጥታ ደኹን ብተዘዋዋሪ መንገዲ ሓበርክቶ ንዝገበሩ ውስቀሰባት፣ ጉድሰታትን ዝተፈሳሰዩ ተካሳትን ብምሉእም ሓዘዩ ዝሰዓሰ ምስጋና ዮቕርብ።

ሓስቦጭላዊ ሃፍቲን ንብረትን ብሰናዶ ፎቓድ ስብ ዋና ዝተውሃበ እዩ። ዝኾነ ደኹን በዓል ዋና ሓስቦጭላዊ ሃፍቲን ንብረትን እዚ መጻሕፍ እዩ ዝብል ስብ ብግቡስ እንተዘይተሓበረን እንተዘይተጠቐሱን ሳብ ክተማ ሓዲስ ሓበባ ፍሉይ መጠውዒ ሸሙ ሓራት ኪሎ ሳብ ዝበሃል ቦታ ንዝርከብ ዋና ቤት ጽሕፈት ሚኒስቴር ትምህርቲ (ቅጽ.ሓ.መ 1367) ክገልጹ ክምዘገቡሉ ብኸብሩ ንገልጹ።

ምድሳው፣ ምሰንዳእን ሕትመትን እዚ መጻሕፍ

STAR EDUCATIONAL BOOKS DISTRIBUTORS Pvt. Ltd.

24/4800, Bharat Ram Road, Daryaganj,

New Delhi – 110002, INDIA

ክምኡውን

ASTER NEGA PUBLISHING ENTERPRISE

P.O. Box 21073

ADDIS ABABA, ETHIOPIA

ምስ ገጅጃክት ምምሕዳሽ ልጅየት ሓፊሻዊ ትምህርቲ (GEQIP) ዝተሓሰረ ውሳኔ ቅጽል

ET—MoE/GEQIP/IDA/ICB/G-07/09A

ISBN 978-99944-2-174-9

ትኩረት

ምዕራፍ 1 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ ሙሉኛ ቁፅርታት 1

- 1.1 ደግሞ ክሳብ 10,000 ዘለዉ ሙሉኛ ቁፅርታት 1
- 1.2 ርባሓት 1,000፣ 10,000 ን 100,000 ን 4
- 1.3 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ ሙሉኛ ቁፅርታት 9
- 1.4 ዓድታት ቁፅሪ በዓል 6 ሆኖ ቁፅርታት 12
- 1.5 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ ሙሉኛ ቁፅርታት ምውድዳርን ብቐደም ሰዓብ ምስራሕን 14
- 1.6 ዝቐረበ ዋጋ ብምፅገጋል ምርካብ 17

ምዕራፍ 2 ሳይንሳዊ ስልጠናታት ሒሳብ ካብ ሙሉኛ ቁፅርታት ክሳብ 1,000,000 21

- 2.1 ክሳብ 1,000,000 ካብ ዘለዉ ሙሉኛ ቁፅርታት ምውድዳርን ምጉዳልን 21
- 2.2 ርባሓም ካብ 1000000 ዘይበልፅ ሙሉኛ ቁፅርታት ምርባሕ 32
- 2.3 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ ሙሉኛ ቁፅርታት ብበዓል ሓደ ሆኖ ሙሉኛ ቁፅሪን ብ10ን ምምቃል 41

ምዕራፍ 3 ጉዳታትን ደሲማሳትን 49

- 3.1 ጉዳታት ክፋሳት ሙሉኛ ነገር 49
- 3.2 ተመሳሳሊ ረጅሒ ዘለዎም ጉዳታት ምውድዳርን ብቐደም ሰዓብ ምስራሕን ... 52
- 3.3 ተመሳሳሊ ረጅሒ ዘለዎም ጉዳታት ምውድዳርን ምጉዳልን 54
- 3.4 ማዕረ ጉዳታት 57
- 3.5 ደሲማል፣ ሚኒታዊን ዕስራትን ቁፅርታት 60
- 3.6 ክሳብ ክልተ ሆኖ ዘለዎም ዕስራት ቁፅርታት ምውድዳርን ብቐደም ሰዓብ ምስራሕን 66
- 3.7 ክሳብ ክልተ ሆኖ ዘለዎም ደሲማል ቁፅርታት ምውድዳርን ምጉዳልን 68

ምዕራፍ 4 መዐቀንታት 73

- 4.1 መዐቀንታት ንውሓት 73
- 4.2 መዐቀንታት ክብደት 82
- 4.3 መዐቀንታት ትሕዝቶ 89

ምዕራፍ 5 ቅርጻታትን ፀፃራትን 95

- 5.1 ማኅዘናዊ ኩርናዕ 95
- 5.2 ነጥብታት፣ ቅነዕ መስመራትን ፀፍሕታትን 97
- 5.3 ዙርያን ስፍራትን ልክታንግፊን ትርብዒትን 101
- 5.4 ቀስሰቲ ፀፃራት 107

ምዕራፍ 6 ግዘ 113

- 6.1 ሰዓት፣ ደጃቻን ሰከንድን 113
- 6.2 ብኅዓድታት ግዘ ምስሳሕ 114
- 6.3 ኅዓድታት ግዘ ምውደዳር 122

ምዕራፍ 7 ከተሓሰዛ መረዳኒታ 125

- 7.1 ካብ ዝተኻኸበ መረዳኒታ ባር ግራፍ ምስራሕ 125
- 7.2 ትንታነ ባር ግራፍ 132
- 7.3 ማእኸላይ ወፅኢት መቡኒ ቀፅርታት 134

ምዕራፍ 1

1 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ ሙሉእ ቁፅርታት

መጻተዊ: ኣብዚ ምዕራፍዚ ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ ሙሉእ ቁፅርታት ክትመሃሩ ኢኹም። ፈለማ ግን ኣብ 3^ይ ክፍሊ ዝተምሃርኩምም ክሳብ 10,000 ዘለዉ ሙሉእ ቁፅርታት ድግማ ክትመሃሩ ኢኹም።

1.1 ድግማ ክሳብ 10,000 ዘለዉ ሙሉእ ቁፅርታት

1.1.1 ምንባብን ምፅሓፍን ክሳብ 10,000 ዘለዉ ሙሉእ ቁፅርታት

ዕዮ ጉጅለ 1

1. ነዞም ቁፅርታት እናንበብኩም ብፊደል ፅሓፉ።

ሀ.	3945	ሐ.	7580	ረ.	9706
ለ.	6001	መ.	8029	ሰ.	10,000

2. ኣብ ሕድ ሕድ ሙሉእ ሓሳብ ተዋሂቦም ዘለዉ ቁፅርታት ብእሃዝ ፅሓፉ።

- ሀ. ኣብነት፡ በዓል ሚሊኒየም ኢትዮጵያ ዝተኸበረሉ ብኸልተ ሽሕ ዓ.ም. እዩ። 2000
- ለ. ኣብ ሓደ ቤት ትምህርቲ ሸሞንተ ሽሕን ሓሙሽተ ሚኢትን ሰላሳን ሸዱሽተን ተምሃሮ ኣለዉ። _____
- ሐ. ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ኣብ ሓደ ሆስፒታል ዝተሓከሙ ሕሙማት ኤድስ ሸውዓተ ሽሕን ሰለስተ ሚኢትን ዕስራን እዮም። _____

- መ. ኣብ ኢትዮጵያ ንፈለግ እዋን ዝተኻየደ ዓብዩ ጉያ ልዕሊ **ዓለርተ ሽሕ** ጎይይቲ ተሳቲፎም። _____
- ረ. ወይዘሮ ለምለም ኣብ ዝሓለፈ ወርሒ ዝኣከበኦ ብር **ሽዱሽት ሽሕን ሓሙሽተ ሚኢትን ክልተን** እቶት ግብሪ ናብ ዝምልከቶ ኣካል ኣታዊ ገይረን። _____
- ሰ. ኣብ ሓደ ከተማ **ትሽዓተ ሽሕን ሸውዓተ ሚኢትን ሰማንያን ሸሞንተን** መካይን ተመዝጊቡን። _____
- ሸ. ኣብ ሓደ ጣቢያ **ኣርባዕተ ሽሕን ሸውዓተ ሚኢትን** ነበርቲ ኣለው። _____

1.1.2 ክሳብ 10,000 ዘስው መሱእ ቁፅርታት ምውድዳር

ክልተ ወይ ካብ ክልተ ንሳዕሲ በዝሒ ሆሂ ዘለዎም ቁፅርታት ከመይ ነወዳደር?

ንጥፈት 1

1. እቶም ቆልዑ ኣብ ወረቓት ዝተፀሓፉ ቁፅርታት ሒዞም ጠጠው ኢሎም ኣለው። እቲ ዝናኣሶ ቁፅሪ ዝሓዘ ቀዲሙ ኮፍ ክብል፣ እቲ ዝገባየ ቁፅሪ ዝሓዘ ድማ ኣብ መወዳእታ ኮፍ ክብል እንተተገይሩ ቅድሚኡ ኹሎም ኮፍ ዝብል መን እዩ? ኣብ መወዳእታ ኮፍ ዝብልኸ?

ሃይማኖት

ዳዊት

ዊንታ

2. ነዞም ዘስዕቡ ሕቶታት ብጉጅስ እናተመደዩጥኩም መልሱ

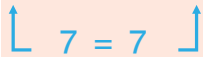
- ሀ. ካብ 355 ን 1355 ን ዝበዝሕ ሆሂ ዘለዎ ኣየናይ እዩ? ካብ 355 ን 1355 ን ኣየናይ ይዓቢ?
- ለ. ካብ 2536 ን 999 ን ዝበዝሕ ሆሂ ዘለዎ ኣየናይ እዩ? ካብ 2536 ን 999 ን ኣየናይ ይዓቢ?
- ሐ. ካብ 874 ን 8741 ን ዝበዝሕ ሆሂ ዘለዎ ኣየናይ እዩ? ካብ 874 ን 8741 ን ኣየናይ ይዓቢ?
- መ. 3 ሆሂ ዝሓዘ መሱእ ቁፅሪን 4 ሆሂ ዝሓዘ መሱእ ቁፅሪን ኣየናይ ይዓቢ? ንምንታይ?

ክፋብ 1

ካብ 7654 ን 7645 ን መን ደዓቢ?

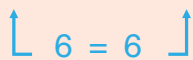
እቲ ዝዓበየ ዓዲ ቁፅሪ ዓዲ ሽሕ ስለዝኾነ እቶም ካብ ዓዲ ሽሕ ዘለዉ ቁፅርታት ብምውድዳር ንጅምር:

7654   7645 ዓዲ ሽሕ ዘለዉ ቁፅርታት ማዕረ እዮም:: (7 = 7)

ካብ ዝዓበየ ዓዲ ቁፅሪ ዘለዉ ቁፅርታት ማዕረ እንትኾኑ ካብቲ ቀዲሎ ዝርከብ ዝናኣስ ዓዲ ቁፅሪ ዘለዉ ቁፅርታት ነወዳድር::

7654   7645 ዓዲ ሚኢቲ ዘለዉ ቁፅርታት ማዕረ እዮም:: (6 = 6)

ሕዚ እውን ማዕረ ስለዝኾኑ ካብቲ ቀዲሎ ዝርከብ ዓዲ ቁፅሪ ዘለዉ ቁፅርታት ነወዳድር:: በዚ ኣገባብ እዚ ድማ ዓድታት ቁፅሪ እናጉደልና ነወዳድር::

7654   7645 ዓዲ ዓሰርተ ዘለዉ ቁፅርታት ማዕረ ኣይኮኑን:: (5 > 4)

ስለዚ 7654 > 7645::

መልመዳ 1

ምልክታት < = ወይ ድማ > ብምጥቃም ነዞም ቁፅርታት ኣወዳድሩ::

- ሀ. 6500 5005   ሐ. 4444 6666   ረ. 8880 7881
 ለ. 7800 8700   መ. 7335 7335   ሰ. 9242 9242

1.1.3 ክፋብ 10,000 ዘለዎ መብክ ቁፅርታት ብቕደም ሰዓብ ምስራዕ

ቁፅርታት ክነወዳድር እንተክኢልና ብቕደም ሰዓብ ምስራዕ ዝቐለለ እዩ::

ንጥፈት 2

1. ኣብ ሰለስተ ኣብደተ ትምህርቲ ዘሎ በዝሒ ተምሃራይ ከምዘስዕብ እንተኾይኑ፤

ሽም ቤት ት/ቲ	በዝሒ ተምሃራይ
ቅሳነት	2545
ማይወይኒ	900
ኣብርሃ ኣዕብሃ	1500

- ሀ. ዝበዝሐ ተምሃራይ ዘለዎ ቤት ት/ቲ ኣየናይ እዩ?
 ለ. ዝናኣስ ተምሃራይ ዘለዎ ቤት ት/ቲ ኣየናይ እዩ?
 ሐ. ነቶም ቁፅርታት ካብ ዝዓበየ ናብ ዝናኣስ ብቕደም ሰዓብ ስርዑ::

2. ምስ መፃምድኹም ብምኳን ሕድ ሕድኩም ሓመስተ ቁፅርታት ኅዳፊው። ኅብ ጥቓኹም ዝርከቡ ፅምዲ ተምሃር
- ሀ. ኅብ ዝናኣስ ናብ ዝፃበዮን
  - ለ. ኅብ ዝፃበዮ ናብ ዝናኣስን ብቐደም ሰዓብ ክቐምጡ ሕተቱዎም።

መሬመዲ 2

ኅብ ዝፃበዮ ናብ ዝናኣስ ብቐደም ሰዓብ ስርዑ።

				ኅብ ዝፃበዮ ናብ ዝናኣስ		
ሀ.	500	750	975	975፣	750፣	500
ለ.	3254	3244	895	_____	_____	_____
ሐ.	3000	7000	10,000	_____	_____	_____

ኅብ ዝናኣስ ናብ ዝፃበዮ ብቐደም ሰዓብ ስርዑ።

				ኅብ ዝናኣስ ናብ ዝፃበዮ		
መ.	7894	7804	8112	7804፣	7894፣	8112
ረ.	9776	8978	7776	_____	_____	_____
ሰ.	9050	9000	9950	_____	_____	_____

1.2 ርባሓት 1,000፣ 10,000 ን 100,000 ን

1.2.1 ደግማ ርባሓት 1,000

ዕዮ ጉጅለ 2

1. እዚ ጎዶ 10 ኩንታል ወይ ደማ 1000 ኪሎ ግራም እኽለ ዝሕዝ እዩ።

$1 \times 1,000 = 1,000$

- ሀ. 2 ተመሳሰልቲ ጎዶታት ክንደይ ኪሎ ግራም እኽለ ይሕዙ?
- ለ. 3 ተመሳሰልቲ ጎዶታት ክንደይ ኪሎ ግራም እኽለ ይሕዙ?

2. ኅራብሑ::

- ሀ. $4 \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$ ለ. $5 \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$ ሐ. $6 \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$
 መ. $7 \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$ ረ. $8 \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$ ሰ. $9 \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$
 ሸ. $10 \times 1000 = \underline{\hspace{2cm}}$

1.2.2 ርባሐት 10,000

ሕድ ሕድ በርሜል 10,000 ሲትር ማይ ይሕዝ::

The diagram illustrates the concept of multiplication using barrels. It shows three rows of barrels, each labeled '10,000 ሲትር' (10,000 liters).
 - The first row has 1 barrel, with an arrow pointing to the equation $1 \times 10,000 = 10,000$.
 - The second row has 2 barrels, with an arrow pointing to the equation $2 \times 10,000 = 20,000$.
 - The third row has 3 barrels, with an arrow pointing to the equation $3 \times 10,000 = 30,000$.
 A pink callout box labeled 'አስተውሉ' (Pay attention) contains the addition equation: $10,000 + 10,000 + 10,000 = 30,000$.

ንጥረት 3

1. 7 ብ 10,000 ብኸመይ ከምእተራብሑ ተመደዩ::

2. ርብሐት እዞም ዝሰዕቡ እናተመደጥኩም መልሱ::

- ሀ. $4 \times 10,000 = \underline{\hspace{2cm}}$ ለ. $5 \times 10,000 = \underline{\hspace{2cm}}$
 ሐ. $6 \times 10,000 = \underline{\hspace{2cm}}$ መ. $7 \times 10,000 = \underline{\hspace{2cm}}$
 ረ. $8 \times 10,000 = \underline{\hspace{2cm}}$ ሰ. $9 \times 10,000 = \underline{\hspace{2cm}}$
 ሸ. $10 \times 10,000 = \underline{\hspace{2cm}}$

3. ካብዚ እንታይ ተዓዚብኩም?

2. ነዞም ዝስዕቡ ሕታታት መልሱ።

ሀ. ሰላም ካብ ኣታዊኣ በብወርሒ ብር 1,000 ቀረፅ ትኸፍል እንተኾይና ኣብ ሽዱሽተ ወርሒ ክንደይ ብር ትኸፍል?

ለ. ቀንኒሣ በቀለ ኣብ ሓደ ውድድር 10,000 ሜትር ጎይዩ። ኣብ 6 ተመሳሳልቲ ውድድራት ክንደይ ዝኣክል ርሕቕት ይጎዩ?

ሐ. ዋጋ ሓደ ገዛ ብር 100,000 እንተኾይኑ ዋጋ 3 ተመሳሳልቲ ገዛውቲ ክንደይ ይኸውን?

1.2.4 ርባሓት 1000፣ 10,000 ን 100,000ን ምድማር

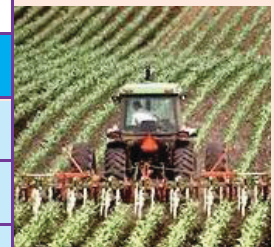
ምድማር ኣብ ትምህርቲ ሒሳብ ካብቶም መሰረታዊ ኣምራት ሓደ እዩ።

ክብኑት 1

ሓደ በዓል ሃፍቲ ኣብ መጀመርታ ዓመት 20,000 ሄክታር መሬት ኣብ ካልኣይ ዓመት ድማ 30,000 ሄክታር መሬት ኣልሚዑ። ኣብ ክልቲኦም ዓመታት ክንደይ ሄክታር መሬት ኣልሚዑ?

20,000 + 30,000 = _____

ሰደቓ ዓድታት ቁፅሪ					
	ዓዲ ዓሰርተ ሸሕ	ዓዲ ሸሕ	ዓዲ ሚእቲ	ዓዲ ዓሰርተ	ዓዲ ሓደ
+	2	0	0	0	0
	3	0	0	0	0
	5	0	0	0	0

20,000 ← ተደማሪ 20,000
 + 30,000 ← ተደማሪ 30,000
50,000 ← ድማር 50,000

$0 + 0 = 0$
 $0 + 0 = 0$
 $0 + 0 = 0$
 $0 + 0 = 0$
 $2 + 3 = 5$

ስለዚ እቲ በዓል ሃፍቲ ኣብ ክልቲኦም ዓመታት 50,000 ሄክታር መሬት ኣልሚዑ።

ክፍለ 2

አብ ሓደ ከተማ 500,000 ነበርቲ ኣለዉ። ካብ ሞንጎ እዚኦም 100,000 ነበርቲ ናይ ባዕሎም መንበሪ ገዛ ኣለዎም። ናይ ባዕሎም መንበሪ ገዛ ዘይብሎም ነበርቲ ክንደይ እዮም?

$$\begin{array}{r}
 500,000 \\
 - 100,000 \\
 \hline
 400,000
 \end{array}$$

← ጎዳሊ
← መጉደሊ
← ጉዳል

ስለዚ 400,000 ነበርቲ ናይ ባዕሎም መንበሪ ገዛ ኣይብሎምን።

መስመዳ 4

1. ደምሩ።

ሀ. $1000 + 8000 =$ _____	ለ. $2000 + 6000 =$ _____
ሐ. $40,000 + 10,000 =$ _____	መ. $70,000 + 20,000 =$ _____
ረ. $400,000 + 50,000 =$ _____	ሰ. $600,000 + 4,000 =$ _____

2. ኣገድሱ።

ሀ. $4000 - 3000 =$ _____	ለ. $9000 - 3000 =$ _____
ሐ. $70,000 - 20,000 =$ _____	መ. $80,000 - 70,000 =$ _____
ረ. $200,000 - 100,000 =$ _____	ሰ. $600,000 - 400,000 =$ _____

1.2.5 ርባሓት 1,000፣ 10,000 ን 100,000 ን ምውድዳር

ንጥረት 5

1. ዝርዝር ምክንያት እናሃብኩም ሕድ ሕድ ሕቲ መልሱ።

- ሀ. ብር 5,000 ዶ ይንእስ ወይስ ብር 10,000?
- ለ. ኣየናይ ዝበዘሐ ህዝቢ ኣለዎ? 90,000 በዝሐ ህዝቢ ዘለዎ ከተማ ዶ ወይስ 100,000 በዝሐ ህዝቢ ዘለዎ ከተማ?
- ሐ. ብዋጋ ኣየናይ መኪና ይሓስር? ዋጋ ብር 700,000 መኪና ዶ ዋጋ ብር 900,000 መኪና?

መ. ካብ መበገሲኡ 800,000 ሜትር ዝጓገዘ ሩባን 1,000,000 ሜትር ዝጓገዘ ሩባን ኣየናይ ነዊሕ ይጓገዝ?

2. ካብ ሕድ ሕድ ዘሎ በዝሒ ሆሂታት ኣንታይ ይሕብር?

3. ቁፅርታት ከመይ ክነውዳድር ንክእል?

መስመሩ 5

ምስክታት < ; = ወይ ድማ > ብምጥቃም ኣውዳድሩ::

ሀ. 8,000 > 6,000

ለ. 70,000 40,000

ሐ. 500,000 400,000

መ. 90,000 60,000

ረ. 200,000 700,000

ሰ. 900,000 1,000,000

1.3 ክሳብ 1,000,000 ዘለው ሙሉን ቁፅርታት

1.3.1 ሙሉን ቁፅርታት ምስ ርባሓት 1,000 ምድማር

ኣብነት 1

ደምሩ::

$$1325 + 1000$$

ሙሉን ቁፅርታት ኣንትንድምር ካብ ዓዲ ሓደ ብምድማር ኩሎም በቢዓዶም ክንድምር ይግባእ::

ደረጃ 1	ደረጃ 2	ደረጃ 3	ደረጃ 4
ቁፅርታት ዓዲ ሓደ ደምሩ	ቁፅርታት ዓዲ ዓስርተ ደምሩ	ቁፅርታት ዓዲ ሚእቲ ደምሩ	ቁፅርታት ዓዲ ሸሕ ደምሩ
$\begin{array}{r} 1325 \\ + 1000 \\ \hline 5 \end{array}$	$\begin{array}{r} 1325 \\ + 1000 \\ \hline 25 \end{array}$	$\begin{array}{r} 1325 \\ + 1000 \\ \hline 325 \end{array}$	$\begin{array}{r} 1325 \\ + 1000 \\ \hline 2325 \end{array}$

ስለዚ, 1325

+ 1000

2325

ወይ ድማ $1325 + 1000 = 2325$

ኛብነት 2

ደምሩ።

24,016 + 70,000 = _____

ሀ. +
24,016
70,000

94,016 ← 6 + 0 = 6
1 + 0 = 1
0 + 0 = 0
4 + 0 = 4
2 + 7 = 9

ስለዚ 24,016 + 70,000 = 94,016

መስመዲ 6

1. ደምሩ።

ሀ. +
5,000
4,325

ለ. +
4,002
6,000

ሐ. +
9,000
1,909

መ. +
24,016
30,000

ረ. +
40,000
45,310

ሰ. +
95,649
20,000

ሸ. +
200,000
32,223

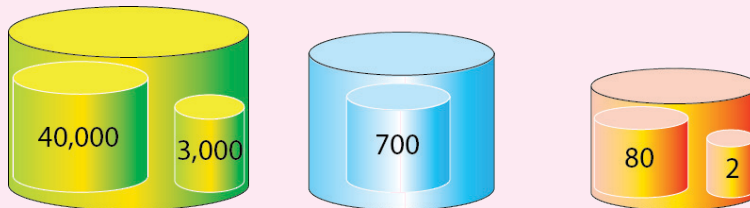
ቀ. +
400,000
55,678

ቤ. +
700,000
4,537

1.3.2 ክሳብ 1,000,000 ዘስዉ መስክ ቁፅርታት ምንባብን ምፅሓፍን

ንጥፈት 6

ነቶም ምስፊታት ብምጥቃም ነዞም ሕቶታት መስሱ።

1. $43,782 = 40,000 + \square + \square + \square + \square + \square$ ፤

2. ኣብ 43,782

ሀ. ኣብ ዓዲ ሓደ ዝርከብ ቁፅሪ እንታይ እዩ? ኣብ ዓዲ ዓሰርተኛ? ኣብ ዓዲ ሚሊዲ ኸ? ኣብ ዓዲ ሸሕ ኸ?

ለ. 3 ኣብ ዓዲ ኸንደይ ይርከብ?

ሐ. 2 ኣብ ዓዲ ኸንደይ ይርከብ?

3. $43,782 = \boxed{4}$ ዓስርተ ሺህት + $\boxed{}$ ሺህት + $\boxed{}$ ሚሊትታት + $\boxed{}$ ዓስርተታት + $\boxed{}$ ሓደታት
4. ዓው ኢልኩም 43,782ን ኣንብቡ።
5. 43,782 ን ብፊደል ፅሓፉ።

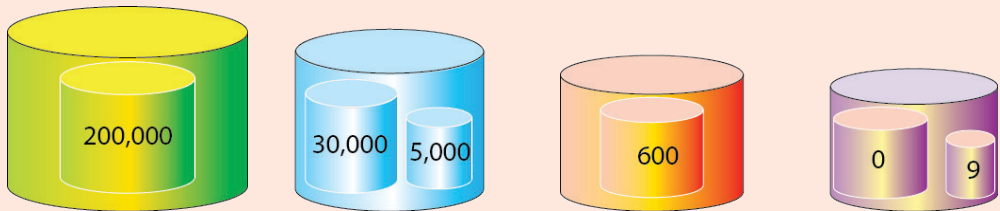
ኣብነት 3

235,609 ከመይ ይንበብ?

ኣብ 235,609

- 2 ሚሊቲ ሺህት = $2 \times 100,000 = 200,000$
- 3 ዓስርተ ሺህት = $3 \times 10,000 = 30,000$
- 5 ሺህት = $5 \times 1,000 = 5,000$
- 6 ሚሊትታት = $6 \times 100 = 600$
- 0 ዓስርተታት = $0 \times 10 = 0$ ን
- 9 ሓደታት = $9 \times 1 = 9$ ን ይርከቡ።

ኣብ 235,609 ኣብ ዓዲ ሓደ ዝርከብ ኣሃዝ መን እዩ?
 ኣብ ዓዲ ዓስርተኛ?
 ኣብ ዓዲ ሚሊቲኛ?
 ኣብ ዓዲ ሸሕኛ?
 3 ኣበዮናይ ዓዲ ቁፅሪ ይርከብ?
 2 ኛ?

ስለዚ 235,609 እንትንበብ :

ክልተ ሚሊትን ሰላሳን ሓመ-ሽተን ሸሕን ሸዱሽተ ሚሊትን ትሽዓተን ይኸውን።

መስመዲ 7

1. ዓው ኢልኩም ኣንብቡ።

ሀ. 8795	ለ. 10,604	ሐ. 19,590
መ. 25,805	ረ. 89,992	ሰ. 99,102
ሸ. 102,455	ቀ. 238,506	ቤ. 472,658
ተ. 359,062	ቸ. 763,000	ኘ. 999,999

2. ነቶም ቁፅርታት ብእሃዝ ፅሓፉ።

- ሀ. ሸውዓተ ሸሕን ሸሞንተ ሚሊትን ሰላሳን ሓመ-ሽተን። _____
- ለ. ዓስርተ ሸሞንተ ሸሕን ኣርባዕተ ሚሊትን ክልተን። _____
- ሐ. ኣርባዓን ሓመ-ሽተን ሸሕን ሰለስተ ሚሊትን ሰብዓን ሓደን። _____
- መ. ቴስዓን ሸዱሽተን ሸሕን ሸሞንተ ሚሊትን ኣርባዓን ኣርባዕተን። _____

- ፈ. ሓደ ሚሊትን ሰለስተን ሽሕን ሰለስተ ሚሊትን ሰብዓን። _____
- ሰ. ሽዱሽተ ሚሊትን ሓምሳን ሸሞንተን ሽሕን ሰለስተ ሚሊትን ዓስርተ ክልተን። _____
- ሸ. ትሽዓተ ሚሊትን ቴስዓን ትሽዓተን ሽሕን ትሽዓተ ሚሊትን ቴስዓን ትሽዓተን። _____

1.4 ዓድታት ቁፅሪ ባዓል 6 ሆሄ ቁፅርታት

ዓዲ ቁፅሪ ዋጋ ሕድ ሕድ ቁፅሪ ወይ ድማ ኣሃዝ ዓዲ ቁፅሪ ክንፈልጥ ይስግዘና።

ንጥፈት 7

1. ሀ. ኣብ 3504 ክንደይ ሽሓት ኣለዉ?
 ለ. ኣብ 25,650 ክንደይ ዓስርተ ሽሓት ኣለዉ?
 ሐ. ኣብ 341,278 ክንደይ ሚሊቲ ሽሓትን ክንደይ ዓስርተ ሽሓትን ኣለዉ?
2. 341,278 ን ብሰደቓ ዓድታት ቁፅሪ ኣቐምጡ።

ሰደቓ ዓድታት ቁፅሪ					
ዓዲ ሚሊቲ ሽሕ	ዓዲ ዓስርተ ሽሕ	ዓዲ ሽሕ	ዓዲ ሚሊቲ	ዓዲ ዓስርተ	ዓዲ ሓደ

3. 341,278 ከመይ ይንበብ?
4. ኣብ 341,278
 ሀ. ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ 2 ክንደይ እዩ?
 ለ. ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ 4 ክንደይ እዩ?

ኣብነት 1

623,549ን ኣብ ሰደቓ ዓድታት ቁፅሪ ኣቐምጡ።

$$623,549 = 6 \times 100,000 + 2 \times 10,000 + 3 \times 1000 + 5 \times 100 + 4 \times 10 + 9 \times 1$$

ስለዝኾነ 6 ኣብ ዓዲ ሚሊቲ ሽሕ፣ 2 ኣብ ዓዲ ዓስርተ ሽሕ፣ 3 ኣብ ዓዲ ሽሕ፣ 5 ኣብ ዓዲ ሚሊቲ፣ 4 ኣብ ዓዲ ዓስርተ፣ 9 ድማ ኣብ ዓዲ ሓደ ይኸመጡ።

ሰደቻ ዓድታት ቁፅሪ					
ዓዲ ሚእቲ ሸሕ	ዓዲ ዓሰርተ ሸሕ	ዓዲ ሸሕ	ዓዲ ሚእቲ	ዓዲ ዓሰርተ	ዓዲ ሓደ
6	2	3	5	4	9

እንትንበብ ድማ ሽዱሽተ ሚኢትን ዕስራን ሰለስተን ሸሕን ሓሙሽተ ሚኢትን ኣርባዓን ትሽዓተን ይኸውን።

ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ 6፣ $6 \times 100,000 = 600,000$

ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ 2፣ $2 \times 10,000 = 20,000$

ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ 3፣ $3 \times 1000 = 3000$

ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ 5፣ $5 \times 100 = 500$

ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ 4፣ $4 \times 10 = 40$

ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ 9፣ $9 \times 1 = 9$ እዩ።

መጠመዲ 8

1. ነዞም መብኒ ቁፅርታት ኣብ ሰደቻ ቁፅሪ ብምስፋር ኸንብቡ።

መብኒ ቁፅሪ	ዓዲ ሚእቲ ሸሕ	ዓዲ ዓሰርተ ሸሕ	ዓዲ ሸሕ	ዓዲ ሚእቲ	ዓዲ ዓሰርተ	ዓዲ ሓደ
3582			3	5	8	2
54,629						
87,006						
850,345						
995,321						
890,405						

2. ዋጋ ሕድ ሕድ ዝተፈለዩ ሕብሪ ዘለዎም ቁፅሪ ድስዩ።

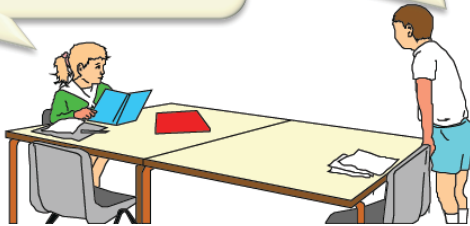
ሀ. 76 <u>5</u> 4	ለ. 2 <u>6</u> 84	ሐ. 3 <u>7</u> 654
መ. <u>5</u> 6890	ረ. 34569 <u>1</u>	ሰ. 39 <u>0</u> 120
ሸ. 6 <u>0</u> 5334	ቀ. 89645 <u>9</u>	በ. 8 <u>90</u> 552
ተ. 82200 <u>7</u>	ቸ. <u>8</u> 99977	ኘ. 999 <u>9</u> 99

1.5 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ መቡእ ቁፅርታት ምውድዳርን ብቕደም ሰዓብ ምስራቕን

ኣብ ከተማና 550,700 ኣዋልድን 555,000 ኣወዳትን ከምዘለዉ ትፈልጥዩ?

ኣይፈልጥን! ንምኳኑ መነኮም ይበዝሑ?

ኣየናይ ህንፃ ይነወሕ?

1.5.1 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ መቡእ ቁፅርታት ምውድዳር

ቅደም ክብል መቡእ ቁፅርታት ንምውድዳር ዝተጠቐምናሉ እገባብ ትዝክረዩ?

ዕዮ ጉጅለ 3

ኣብ የማን ገፅ ስእሊ ሰለስተ መካይን ኣሎ። ኣብ ሰለስተኣን መካይን ዝናኣሰ ቁፅሪ ታርጋ ዘለዎን ዝግበየ ቁፅሪ ታርጋ ዘለዎን ፍለዩ። ዝናኣሰ ቁፅሪ ታርጋ ዘለዎ መኪና ቀዲሙ ክኸይድ እንተተገይሩ ኣየናይ መኪና ቀዲሙ ይኸይድ?

➤ ኣብ ክልተ ቁፅርታት ኩል ግዜ ዝበዝሑ ሆኖ ዘለዎ ቁፅሪ ዝናኣሰ ሆኖ ኣብ ዘለዎ ቁፅሪ ዝግበየ እዩ።

ኣብነት 1

- ሀ.** 45,250 ኣብ 5,250 ይበልፅ። ምክንያቱ ድማ 45,250 በዓል 5 ሆኖ ቁፅሪ እንትኸዉን 5,250 ድማ በዓል 4 ሆኖ ቁፅሪ እዩ።
ስለዚ. $45,250 > 5,250$
- ለ.** 67,893 ኣብ 123,480 ይንእስ። ምክንያቱ 67,893 በዓል 5 ሆኖ ቁፅሪ እንትኸዉን 123,480 ድማ በዓል 6 ሆኖ ቁፅሪ እዩ።
ስለዚ. $67,893 < 123,480$

➤ እቶም ቁፅርታት ማዕረ በዝሒ ኣሃዝ እንተልዩዎም ኣብ ዝግበየ ዓዲ ቁፅሪ ብምጅማር ነወዳድር።

ኣብነት 2

456,893 ን 457,203ን ኣወዳድሩ።

ኣብ ዝዓበዩ ዓዲ ቁፅሪ ዘለዉ ቁፅርታት ብምውድዳር ንጅምር

456893   457203   ዓዲ ሚኡቲ ዘለዉ ቁፅርታት ማዕረ እዮም። (4 = 4)
 ↑   4 = 4   ↓

456893   457203   ዓዲ ዓስርተ ሽሕ ዘለዉ ቁፅርታት ማዕረ እዮም። (5 = 5)
 ↑   5 = 5   ↓

456893   457203   ዓዲ ሽሕ ዘለዉ ቁፅርታት ግን ማዕረ ኣይኮኑን። እዞም ቁፅርታት
 ↑   6 < 7   ↓   ድማ 6 < 7 ምዃኑ ንፈልጥ።

ስለዚ. 456,893 < 457,203

መስመዲ 9

1. ሓቂ ወይ ደማ ገጋ ብምባል መልስ።

ሀ. 2567 > 2765	ለ. 1390 > 1399
ሐ. 75,300 < 78,300	መ. 67,999 < 76,802
ረ. 665,500 > 666,500	ሰ. 788,905 > 788,904
ሸ. 800,005 < 800,500	ቀ. 1,000,000 > 999,999

2. ምልክታት >፣ < ወይ ደማ = ብምጥቃም ኣወዳድሩ።

ሀ. 5600 _____ 6500	ለ. 50,005 _____ 50,650
ሐ. 112,200 _____ 210,300	መ. 367,980 _____ 368,900
ረ. 422,105 _____ 421,355	ሰ. 588,937 _____ 588,739
ሸ. 804,572 _____ 904,569	ቀ. 989,765 _____ 989,785

1.5.2 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ መስክ ቁፅርታት ብኸደም ሰዓብ ምስራቕ

ብኸደም ሰዓብ ምስራቕ ማለት ቁፅርታት ኣብ ዝዓበዩ ናብ ዝናኣስ ወይ ደማ ኣብ ዝናኣስ ናብ ዝዓበዩ ምስራቕ ማለት እዩ።

ክብነት 3

ሐደ ትካል መከፋፈሉ ፀባ ኣብ ቀዳማይ ሰሙን 378,000 ሊትር፤ ኣብ ካልኣይ ሰሙን 468,500 ሊትር፤ ኣብ ሳልሳይ ሰሙን ድማ 370,000 ሊትር ፀባ ኣብ ማሕበራት ሓረስቶት ዓዲጉ። እቲ መከፋፈሉ ዝበዘሐ መጠን ፀባ ዝዓደጎ ኣበየናይ ሰሙን እዩ? ዝወሓደ መጠን ፀባ ዝዓደጎሉ ሰሙንኻ? ዝተዓደገ መጠን ፀባ ኣብ ዝበዘሐ ናብ ዝናኣሰ ብቐደም ሰዓብ ስርዑ።

ኣወዳድሩ

468,500 > 378,000 ምክንያቱ ድማ 4 > 3

378,000 > 370,000 ምክንያቱ ድማ 8 > 0

ስለዚ. 468,500 > 378,000 > 370,000

እቲ መከፋፈሉ ዝበዘሐ መጠን ፀባ ዝዓደጎ ኣብ ካልኣይ ሰሙን እንትኸውን ዝወሓደ መጠን ፀባ ዝዓደጎሉ ድማ ኣብ ሳልሳይ ሰሙን እዩ።

መስመዲ 10

1. ኣብ ዝዓበየ ናብ ዝናኣሰ ብቐደም ሰዓብ ስርዑ።

				ኣብ ዝዓበየ ናብ ዝናኣሰ		
ሀ.	9,450	7,899	8,950	9,450፣	8,950፣	7,899
ለ.	25,377	52,540	52,500	_____	_____	_____
ሐ.	254,452	254,542	254,425	_____	_____	_____
መ.	356,477	356,747	357,700	_____	_____	_____
ረ.	550,690	551,690	550,999	_____	_____	_____
ሰ.	793,001	794,001	973,001	_____	_____	_____

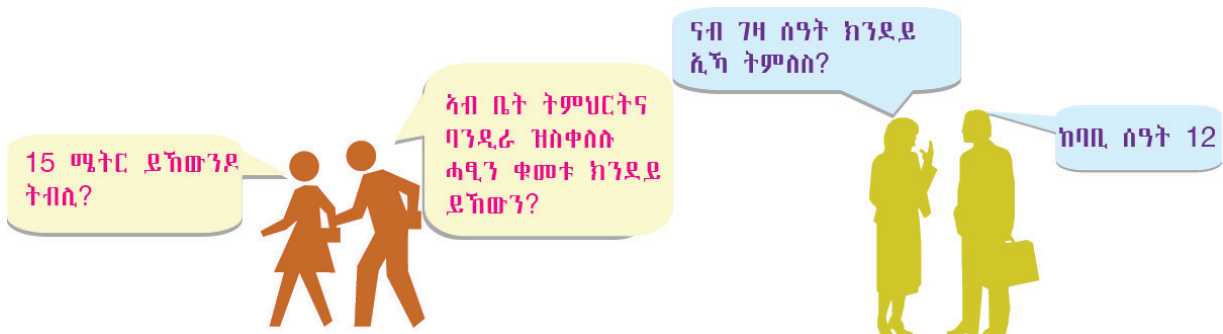
2. ኣብ ዝናኣሰ ናብ ዝዓበየ ብቐደም ሰዓብ ስርዑ።

				ኣብ ዝናኣሰ ናብ ዝዓበየ		
ሀ.	34,402	34,204	34,042	34,042፣	34,204፣	34,402
ለ.	25,377	52,450	52,500	_____	_____	_____
ሐ.	52,4452	52,4542	52,4425	_____	_____	_____
መ.	65,3477	536,747	356,400	_____	_____	_____
ረ.	890,690	891,690	890,999	_____	_____	_____
ሰ.	909,999	989,999	999,999	_____	_____	_____

3. ኣብ ሞንገ እቲም ተዋሂቦም ዘለው ቁፅርታት ዝርከቡ መብኒ ቁፅርታት ደለዩ።

- ሀ. 105,550 105,553 መልሲ: 105,551 ን 105,552 እዮም።
- ለ. 240,669 240,672 _____
- ሐ. 521,743 521,745 _____
- መ. 879,998 880,001 _____
- ረ. 999,997 1,000,000 _____

1.6 ዝቐረበ ዋጋ ብምፅግጋዕ ምርካብ

ዕዮ ጉጅለ 4

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ብኸመይ ትምስሰ?

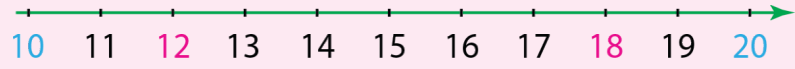
- ፀዋታ ንምርኣይ ናብ ኩዕሾ መደዳ ዝኣተዉ በዘሒ ሰባት ክንደይ ደኸውን?
- ፅባሕ ሰዓት ክንደይ ኢኺ ኣብ ቤት ትምህርቲ ትምስሰ?
- ኣብ እትነብሩሉ ከተማ ክንደይ ሰባት ይነብሩ ይኾኑ?
- ርእሻት ገዛኹም ኣብ ቤት ትምህርትኹም ክንደይ ደኸውን?
- ቁመት ማዕፃ መምሃሪ ክፍልኹም ክንደይ ደኸውን?
- ቁመት መንደቕ መምሃሪ ክፍልኹም ክንደይ ደኸውን?

ነቶም ኣብ ላዕሊ ዘለው ሕቶታት ንምምላስ መብዛሕትኡ ግዘ ናብቲ ሓቂ ዝፀጋግዑ ግን ድማ ግምታዊ ዝኾኑ ዋጋታት ምሃብ ዝተለመደ እዩ።

1.6.1 መብኒ ቁፅርታት ናብ ዝቐረበ ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ ምፅግጋዕ

ንጥፈት 8

1. 12 ንመን ይቐርብ? ን 10 ዶ ን 20?
2. 18 ንመን ይቐርብ? ን 10 ዶ ን 20?

3. 473 ንመን ይቐርብ? ን 400 ዶ ን 500?

ሐደ ቀፅሪ ናብ ዝድሰ ዓዲ ቀፅሪ ንምፅገጋዕ ክንክተሎም ዝገብኹ ደረጃታት

ደረጃ 1:- እቲ ቀፅሪ ዝፅገገዎሱ ዓዲ ቀፅሪ ምፍሳይ

ናብ ዓዲ ዓሰርተ ነፀጋግዕ እንተኾይንና ዓዲ ዓሰርተ፣

ናብ ዓዲ ሚእቲ ነፀጋግዕ እንተኾይንና ዓዲ ሚእቲ፣

ናብ ዓዲ ስሕ ነፀጋግዕ እንተኾይንና ዓዲ ስሕ ወዘተ ምፍሳይ።

ደረጃ 2:- ካብቲ ዝፀጋጋዕ ዓዲ ንዮማን ገፅ ዘሎ ቀፅሪ ምፍሳይ

ደረጃ 3:- እዚ ቀፅሪ እዚ ካብ 5 ዝነኣሰ (0፣1፣2፣3 ወይ ድማ 4) እንተኾይኑ ካብቲ ዝተውሃበ ቀፅሪ ናብ ዝነኣሰ ርባሕ 10፣ ርባሕ 100፣ ርባሕ 1000 ወዘተ ነፀጋግዕ። እቲ ቀፅሪ 5 ን ካብ 5 ዝዓብን (5፣6፣7፣8 ወይ ድማ 9) እንተኾይኑ ድማ ካብቲ ዝተውሃበ ቀፅሪ ናብ ዝዓቢ ርባሕ 10፣ ርባሕ 100፣ ርባሕ 1000 ወዘተ ነፀጋግዕ።

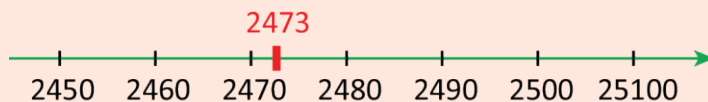
ኣብነት 1

1. 2473 ናብ ዓዲ ዓሰርተ ኣፀጋግዑ።

ደረጃ 1:- 2473 (ኣብ ዓዲ ዓሰርተ ዝርከብ ቀፅሪ 7 እዩ።)

ደረጃ 2:- 2473 (ካብ ዓዲ ዓሰርተ ንዮማን ገፅ ዘሎ ቀፅሪ 3 እዩ።)

ደረጃ 3:- $3 < 5$ ስለዝኾነ 2473 ዝፀጋጋዕ ናብ ዝናኣሰ ርባሕ 10 እዩ። ማለት ድማ ናብ 2470 ይፀጋጋዕ።

ስለዚ 2473 ናብ ዝቐረበ ርባሕ 10 እንትፀጋጋዕ 2470 ይኸውን። ምፅገጋዕ እንትንፅሕፍ ድማ $2473 \approx 2470$ ይኸውን። " $\approx$ " ምልክት ምፅገጋዕ እዩ።

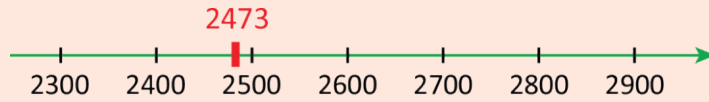
ኣብነት 2

2. 2473 ናብ ዓዲ ሚእቲ ኣፀጋግዑ።

ደረጃ 1:- 2473 (ዓዲ ሚእቲ ዝርከብ ቀፅሪ 4 እዩ።)

ደረጃ 2:- 2473 (ካብ ዓዲ ሚእቲ ንዮማን ገፅ ዘሎ ቀፅሪ 7 እዩ።)

ደረጃ 3:- $7 > 5$ ስለዝኾነ 2473 ናብ ዝዓበየ ርባሕ 100 ማለት ናብ 2500 ይፀጋጋዕ።

ስለዚ, $2473 \approx 2500$

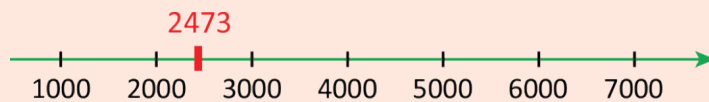
ክፍለ 3

3. 2473 ናብ ዓዲ ሸሕ ኣፀጋግዑ።

ደረጃ 1:- 2473 (ዓዲ ሸሕ ዝርከብ ቁፅሪ 2 እዩ።)

ደረጃ 2:- 2473 (ካብ ዓዲ ሸሕ ንዮማን ገፅ ዘሎ ቁፅሪ 4 እዩ።)

ደረጃ 3:- $4 < 5$ ስለዝኾነ 2473 ናብ ዝናኣሶ ርባሕ 1000 ማለት ናብ 2000 ይፀጋጋዕ።

ስለዚ, $2473 \approx 2000$

ክፍለ 4

4. 478,508 ናብ ዓዲ ዓሰርተ ሸሕ ኣፀጋግዑ።

ደረጃ 1:- 478,508 (ዓዲ ዓሰርተ ሸሕ ዘሎ ቁፅሪ 7 እዩ።)

ደረጃ 2:- 478,508 (ካብ ዓዲ ዓሰርተ ሸሕ ንዮማን ገፅ ዘሎ ቁፅሪ 8 እዩ።)

ደረጃ 3:- $8 > 5$ ስለዝኾነ 478,508 ናብ ዝዓበየ ርባሕ 10,000 ማለት ናብ 480,000 ይፀጋጋዕ።

ስለዚ, $478,508 \approx 480,000$

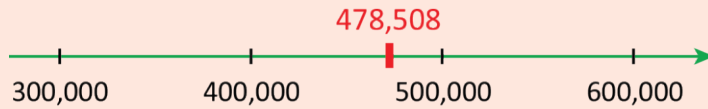
ክብነት 5

5. 478,508 ናብ ዓዲ ሚኒቲ ሸሕ ኣፀጋግፀ::

ደረጃ 1:- 478,508 (ዓዲ ሚኒቲ ሸሕ ዘሎ ቁፅሪ 4 እዩ::)

ደረጃ 2:- 478,508 (ካብ ዓዲ ሚኒቲ ሸሕ ንዮማን ገፅ ዘሎ ቁፅሪ 7 እዩ::)

ደረጃ 3:- $7 > 5$ ስለዝኾነ 478,508 ናብ ዝግበዩ ርባሕ 100,000 ማለት ናብ 500,000 ይፀጋጋፅ::

ስለዚ. $478,508 \approx 500,000$

መስመዲ 11

ሕድ ሕድ ቁፅሪ ብምፅጋጋዕ ነቲ ሰደቓ ምስኡ::

1.

- ሀ.
- ለ.
- ሐ.
- መ.
- ረ.
- ሰ.

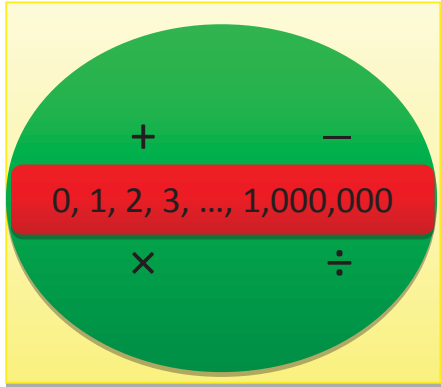
መስክ ቁፅሪ	ናብ ዓዲ ዓሰርተ እንትፀጋጋዕ	ናብ ዓዲ ሚኒቲ እንትፀጋጋዕ	ናብ ዓዲ ሸሕ እንትፀጋጋዕ
2348			
56754			
89987			
45528			
525905			
933273			

2.

- ሀ.
- ለ.
- ሐ.
- መ.
- ረ.
- ሰ.

መስክ ቁፅሪ	ናብ ዓዲ ዓሰርተ እንትፀጋጋዕ	ናብ ዓዲ ሚኒቲ እንትፀጋጋዕ	ናብ ዓዲ ሸሕ እንትፀጋጋዕ	ናብ ዓዲ ዓሰርተ ሸሕ እንትፀጋጋዕ	ናብ ዓዲ ሚኒቲ ሸሕ እንትፀጋጋዕ
412,317					
555,705					
656,754					
744,392					
789,986					
845,529					

የዕቅድ 2

2 ከግዕዝም ስልጣታት ሒሳብ ካብ ሙሉእ ቁፅርታት ክሳብ 1,000,000

2.1 ክሳብ 1,000,000 ካብ ዘለዉ ሙሉእ ቁፅርታት ምድማርን ምጉዳልን

2.1.1 ምድማር

ሀ. ኣሰኒ ዘይብሉ ምድማር

ንጥፈት 1

ኣይተ ገብረእግዚአብሄር ህርኩት ሓረስታይ እዩ። ካብ ስራሕቲ ሕርሻ ብተወሳኺ ኣብዑር እናህጠረ ይሸይጥ። ካብ ዘህጠሮም ኣብዑር ክልቲኦም ናብ ዕዳጋ ኣውሪዱ ነቲ ሓደ ብብር 4,354 ነቲ ካልኣይ ድማ ብብር 3,325 ሸይጡዎም። ክልቲኦም ኣብዑር ብሓፈሻ ብኸንደይ ብር ሸይጡዎም?

ኣብነት 1

ኣብ ሓደ ወረዳ ክልል ትግራይ 21,352 ነበርቲ ኣለዉ። ኣብ ካልእ ተጎራባቲ ወረዳ ድማ 8,537 ነበርቲ ኣለዉ። ኣብ ክልቲኦም ወረዳታት ዘሎ ብዝሒ ነባራይ ክንደይ እዩ?

ፍታሕ

$21,352 + 8,537 = \underline{\hspace{2cm}}$

	ዓዲ ዓስርተ ሽሕ	ዓዲ ሽሕ	ዓዲ ሚሊቲ	ዓዲ ዓስርተ	ዓዲ ሓዲ
➤ ሕድ ሕድ ተደመርቲ በቢዓዶም ሳብ ሳሕሰን ታሕትን ገደርና ንፅሕፎም።	2	1	3	5	2
		8	5	3	7
	2			8	9

➤ መጀመርታ ዓዲ ሓዲ ዘሰዉ ቁፅርታት ንድምር $2 + 7 = 9$	
➤ ቀዳሱ ዓዲ ዓስርተ ዘሰዉ ቁፅርታት ንድምር $5 + 3 = 8$	
➤ ድሕረቲ ድማ ዓዲ ሚሊቲ ዘሰዉ ቁፅርታት ንድምር $3 + 5 = 8$	
➤ ብምቕፃል ዓዲ ሽሕ ዘሰዉ ቁፅርታት ንድምር $1 + 8 = 9$	
➤ ሳብ መወዳሕታ ዓዲ ዓስርተ ሽሕ ዘሰዉ ቁፅርታት ንድምር። ሳብዚ ሳብ ነት ስዚ ግን ዓዲ ዓስርተ ሽሕ ዘሳ 2 ተደማሪ ስለዘይብሳ /ተደማሪኡ ዐ ስለዘኾነ/ ከምዘሳ ትፀሓፍ $2 + 0 = 2$	

ብኻልእ ኣገላልፃ ድማ
$$\begin{array}{r} 21352 \\ + 8537 \\ \hline 29889 \end{array}$$
 ስለዘኾነ ኣብ ክልቲኦም ወራዳታት ብሓፈሻ 29,889 ነበርቲ ኣለዉ።

ል.በ፡ ቁፅርታት ንምድማር ነቶም ቁፅርታት በቢዓዶም ብምትንታን ብኸምዚ ዝስዕብ ኣገባብ ምድማር ይከኣል እዩ።

- ተደማሪ $\longrightarrow$ $21,352 = 20,000 + 1,000 + 300 + 50 + 2$
- ተዳማሪ $\longrightarrow$ $8,537 = 8,000 + 500 + 30 + 7$
- ድማር $\longrightarrow$ $29,889 = 20,000 + 9,000 + 800 + 80 + 9$

ኣብነት 2

ብመንገዲ ኣዩር ኢትዮጵያ ኣብ ሓዲ ዓመት 146,326 ተሳፈርቲ ተጓዲዞም። ኣብ ካልኣይ ዓመት ድማ 152,672 ተሳፈርቲ ተጓዲዞም። ኣብ ክልቲኦም ዓመታት ክንደይ ተሳፈርቲ ተጓዲዞም?

ፍታሕ

146,326	
152,672	
298,998	← 6 + 2 = 8
↑	2 + 7 = 9
↑	3 + 6 = 9
↑	6 + 2 = 8
↑	4 + 5 = 9
↑	1 + 1 = 2

ስለዚህ አብ ክልቲኦም ዓመታት ብመንገዱ አየር ኢትዮጵያ ብድማር 298,998 ተሳፊርቲ ተጓዲዞም።

ዕዮ ጉጅለ 1

ክድጃን ኪሮስን 125 ን 2,343ን ክድምሩ ተሓቲቶም፣ ሕድሕዶም ከምዚ ዝስዕብ አስለሒሖም።

$\begin{array}{r} 125 \\ \text{ክድጃ} \ 2343 \\ \hline 2468 \end{array}$	$\begin{array}{r} 2343 \\ \text{ኪሮስ} \ 125 \\ \hline 3593 \end{array}$
--	--

ካብ ክልቲኦም መን ብትኽክል ሰሪሑ? ጌጋ ዝሰርሐ ጌግኡ ፍለዩ።

መልመዲ 1

ንትኽስ ብምሕሓፍ ደምሩ።

1. ሀ. 356 + 122	ለ. 2341 + 528	ሐ. 25,154 + 12, 323
መ. 34,651 + 3234	ረ. 654,325 + 215,102	ሰ. 702,405 + 16,291
ሸ. 358,672 + 305	ቀ. 768,121 + 33	

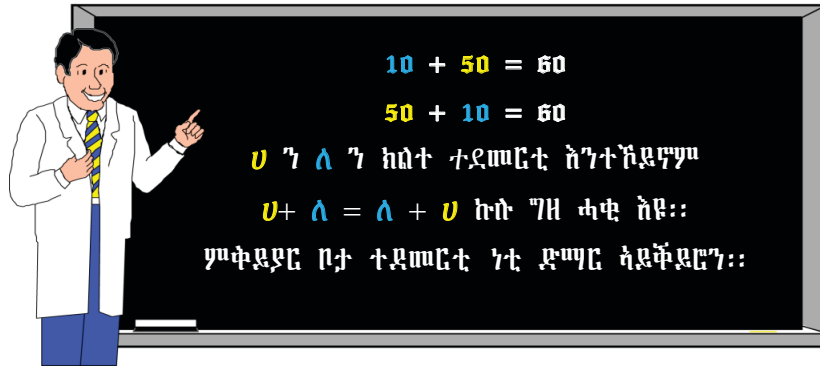
ጠባይ ምቅይያር ኣብ ምድማር

ንጥፈት 2

ኣብ ወፍሪ ልምዓት ኣብ እንዳባገና 123 ሰባት ኣብ ሰስክስኻ ደማ 156 ሰባት ተሳቲፎም። ኣብ ክልቲኦን ከተማታት ኣብ ወፍሪ ልምዓት ዘተሳተፉ ሰባት በዘሒ ንምፍሳጥ ክልተ ተምሃሮ ከምዘስዕቡ ደሚርም።

ተምሃራይ 1 123 + 156	ተምሃራይ 2 156 + 123
--------------------------	--------------------------

- 1.** ኣብ ኣገባብ ኣሰራርሓ እዞም ተምሃሮ ዘሎ ኣፈላላይ እንታይ ከምዝኾነ ተመያየጡ።
- 2.** መልስታት ክልቲኦም ተምሃሮ ማዕረ ድዮም? ኣቀማምጣ ተደመርቲኹ?
- 3.** ኣብዚ እንታይ ምባል ይከኣል?

አብነት 3

ካብ መቐለ ናብ ዓዲግራት 120 ኪ.ሜ እዩ። ካብ ዓዲግራት ናብ ዓድዋ ድማ 125 ኪ.ሜ እዩ። ሓደ አውቶብስ ካብ መቐለ ብዓዲግራት መስመር ኣብ ዓድዋ በጊሑ ። ካልእ አውቶብስ ድማ ካብ ዓድዋ ብዓዲግራት ኣብ መቐለ በጊሑ። ሕድሕድ አውቶብስ ካብ መበገሲኡ ናብ መብፅሒኡ ዝተጓዓዙ ጠቐላላ ርሕቕት ድለዩ።

ፍታሕ

እቲ ሓደ አውቶብስ ዝተጓዓዘ 120 ኪ.ሜ + 125 ኪ.ሜ = 245 ኪ.ሜ እዩ። እቲ ካልኣይ አውቶብስ ዝተጓዓዘ ድማ 125 ኪ.ሜ + 120 ኪ.ሜ = 245 ኪ.ሜ እዩ።

ስለዚ ብመሰረት ጠባይ ምቅይያር $120 \text{ ኪ.ሜ} + 125 \text{ ኪ.ሜ} = 125 \text{ ኪ.ሜ} + 120 \text{ ኪ.ሜ}$ ስለዝኾነ ሕድ ሕድ አውቶብስ ዝተጓዓዙ ርሕቕት 245 ኪ.ሜ እዩ።

መልመዳ 2

1. ነዞም ዝስዕቡ ብምድማር ማዕረ ምኃናም ኣረጋገፁ።

ሀ. $30 + 20 \stackrel{?}{=} 20 + 30$

ለ. $120 + 40 \stackrel{?}{=} 40 + 120$

ሐ. $3222 + 4542 \stackrel{?}{=} 4542 + 3222$

መ. $70605 + 8024 \stackrel{?}{=} 8024 + 70605$

2. ባዶ ሳፍን ምልኡ።

ሀ. $80 + 40 = 40 + \square$

ለ. $\square + 355 = 355 + 422$

ሐ. $3542 + 6127 = \square + 3542$

መ. $42357 + \square = 25012 + 42357$

ተሻራኺ መጣይ ኣብ ምድማር

ንጥፈት 3

ለታይን ኬሪያን 50፣ 20 ን 80 ን ክድምራ ተሓተተን ብኸምዚ ዝስዕብ ሰሪሖን።

ለታይ፡ መጀመርታ 50 ን 20ን ደሚራ። ብምቕጻል እቲ ዝረኸበቶ መልሲ ምስ 80 ደሚራ።

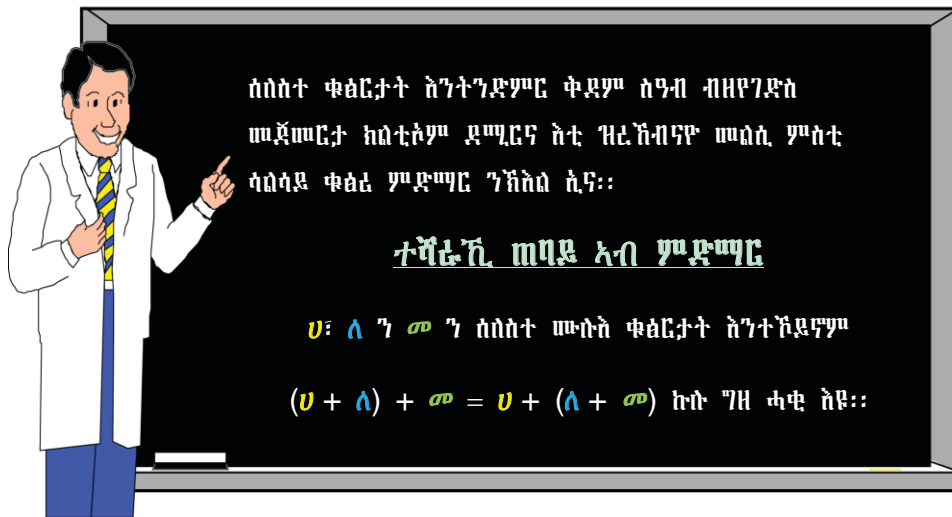
ስለዚ $(50 + 20) + 80 = 150$ ኢላ መሊሳ።

ኬሪያ ድማ ን 50 ብምዝላል መጀመርታ 20 ን 80ን ደሚራ። ብምቕጻል ነቲ ዝዘለለቶ 50 ምስ ዝረኸበቶ ድማር ደሚራ።

ስለዚ $50 + (20 + 80) = 150$ ኢላ መሊሳ።

ሕቶ

- ክልቲኡ መልሲ ሓቂ ድዩ?
- ኣሰራርሖኡን ሓደ ዓይነት ድዩ? እንታይ ዓይነት ኣፈላላይ ኣሎ?

ኣብነት 4

ደምሩ።

$1252 + 314 + 3420$

ፍታሕ

$(1252 + 314) + 3420$

$= 1566 + 3420$

$= 4986$

ወይ ድማ $1252 + (314 + 3420)$

$= 1252 + (3734)$

$= 4986$

መልመዳ 3

1. ነዞም ዝስዕቡ ምስክ ቁፅርታት ደምሩ።

- ሀ. $(36 + 420) + 1342$ ለ. $2435 + 2020 + 141$
- ሐ. $2652 + (31245 + 2120)$ መ. $3541 + 12303 + 654,152$

2. ባዶ ቦታ ምስክ።

- ሀ. $30 + 40 + 50 = 30 + (\_\_\_ + 50)$
- ለ. $152 + (343 + 111) = (\_\_\_ + 343) + 111$
- ሐ. $(5346 + 1220) + \_\_\_ = 5346 + (1220 + 3444)$
- መ. $(\_\_\_ + 13218) + 4005 = 1111 + (13218 + 4005)$

3. ሓደ ማሕበር ምርባሕ እንስሳ 1252 ኣባሊ፣ 2115 ኣጣልን 3320 ደራሁን ኣለዎ። እቲ ማሕበር ብድማር ክንደይ እንስሳ ኣለዎ?

ለ. ኣለኒ ዘለዎ ምድማር

ንጥፈት 4

ደምሩ። 24 ኣጣል ዘለዎ ሓረስታይ 58 ኣጣል እንተወሲኹ ክንደይ ይኾናሉ? _____

ኣብነት 5

ደምሩ። $43 + 29 = \_\_\_\_\_\_$

$\begin{array}{r} 43 \\ + 29 \\ \hline 72 \end{array}$	• መጀመርታ ዓዲ ሓደ ዘለዉ ቁፅርታት ንድምር :: $(3 + 9 = 12)$
	• 12 ካብ 9 ስለዝዓበ 2 ኣብ ዓዲ ሓደ ብምፅሓፍ 1 ምስ ዓዲ ዓሰርተ ንክንድምር ብሓሳብና ሒዝና ንፀንሕ።
	• ኣብ ዓዲ ዓሰርተ ዘለዉ ቁፅርታትን እታ ሒዝናዎ ዝፀናሕና ቁፅሪን ንድምር $(1 + 4 + 2 = 7)$

ስለዚ $43 + 29 = 72$

ኣብነት 6

ደምሩ። $765 + 298 = \_\_\_\_\_\_$

$\begin{array}{r} 765 \\ + 298 \\ \hline 1063 \end{array}$	• $(5 + 8 = 13)$ :: 3 ኣብ ዓዲ ሓደ ብምፅሓፍ 1 ምስ ዓዲ ዓሰርተ ዘለዉ ቁፅርታት ንድምር።
	• $(1 + 6 + 9 = 16)$ :: 6 ኣብ ዓዲ ዓሰርተ ብምፅሓፍ 1 ምስ ዓዲ ሚኢቲ ዘለዉ ቁፅርታት ንድምር።
	• $(1 + 7 + 2 = 10)$ :: 0 ኣብ ዓዲ ሚኢቲ ብምፅሓፍ 1 ኣብ ዓዲ ሽሕ ንፅሕፍ።

ስለዚ መልሱ 1063 ይኸውን።

ኣብነት 7

ደምቲ:: $3765 + 972 + 867 + 1624 = \underline{\hspace{2cm}}$

3765	<ul style="list-style-type: none"> • $(5 + 2 + 7 + 4 = 18)$:: 8 ኣብ ዓዲ ሓደ ብምፅሓፍ 1 ምስ ኣብ ዓዲ ዓስርተ ዘለዉ ቁፅርታት ንድምር:: • $(1 + 6 + 7 + 6 + 2 = 22)$:: 2 ኣብ ዓዲ ዓስርተ ብምፅሓፍ 2 ምስ ኣብ ዓዲ ሚእቲ ዘለዉ ቁፅርታት ንድምር:: • $(2 + 7 + 9 + 8 + 6 = 32)$:: 2 ኣብ ዓዲ ሚእቲ ብምፅሓፍ 3 ምስ ኣብ ዓዲ ሽሕ ዘለዉ ቁፅርታት ንድምር:: • $(3 + 3 + 1 = 7)$:: 7 ኣብ ዓዲ ሽሕ ንፅሕፍ::
+ 972	
+ 867	
<u>1624</u> <u>7228</u>	

ስለዚ መልሱ 7228 ይኸውን::

መልመዳ 4

1. ደምቲ::

ሀ. $857 + 1246$	ለ. $7654 + 6349$
ሐ. $15288 + 28376$	መ. $765 + 972 + 857$
ረ. $3455 + 2649 + 1056$	ሰ. $25088 + 6327 + 184,682 + 25$

2. ነዞም ቃስ ግድሳት ፍትሑ::

- ሀ.** ሓለቓ ተኸሎ ካብ ዘፍረዮ ፍርያት ገደና ካብ ካሮት ብር 325 ፣ ካብ ካውሎ ብር 625 ፣ ካብ ሰላጣ ድማ ብር 432 ረኺቦም:: ብሓፈሻ ክንደይ ብር ረኺቦም?
- ለ.** ሓጂ መንሱር 2540 ፈልሲ ብርቱካን፣ 1752 ፈልሲ ማንጎ፣ 978 ፈልሲ ሎሚን ተኸሎም:: ብሓፈሻ ክንደይ ፈልሲ ተኸሎም?
- ሐ.** ሓደ ኣብ ምህርቲ ፀባ ዝሰርሕ ስራሕ ማሕበር ኣብ ሰለስተ ተኸታተልቲ ሰሙናት ነዚ ዝስዕብ መጠን ፀባ ሸይጡ::

ቀዳማይ ሰሙን	12780 ሊትር
ካልኣይ ሰሙን	8455 ሊትር
ሳልሳይ ሰሙን	11756 ሊትር

ኣብ ሰለስቲኡ ሰሙን እዚ ማሕበር ዝሸጦ መጠን ፀባ ብሊትር ክንደይ እዩ?

- መ.** ኢትዮጵያ ናብ ወፃኢ ኣብ ሓደ ወርሒ 85450 ኪ.ግ፣ ኣብ ካልኣይ ወርሒ ድማ 98720 ኪ.ግ ቡን ሊኢኻ:: ኣብ ክልቲኡ ወርሒ ናብ ወፃኢ ዝተልኦኸ መጠን ቡን ክንደይ እዩ?

ጊ. አብ ሓደ ጣብያ መረፃ ንክመርፁ ካርድ ካብ ዝወሰዱ መረፅቲ 23546 እንትመርፁ 1879 ከይመረፁ ከምዝተረፉ ንምፍላጥ ተኻኢሉ። ብሓፈሻ ንመረፃ ዝተመዝገቡ መረፅቲ ክንደይ ነይሮም?

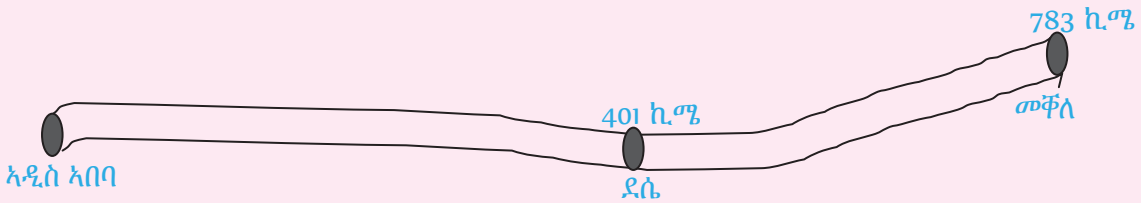

2.1.2 ምጉዳል

ሀ. ብዘይ ምልቃሕ ምጉዳል

ንጥፈት 5

ካብ ኣዲስ ኣበባ ናብ ደሴ ዘሎ ርሕቕት 401 ኪ.ሜ እዩ። ካብ ኣዲስ ኣበባ ናብ መቐለ ድማ 783 ኪ.ሜ እዩ። ስለዚ ካብ ደሴ ናብ መቐለ ዘሎ ርሕቕት ብኪ.ሜ ክንደይ እዩ?

ኣብነት 8

አብ ሓደ ቤት ትምህርቲ ካብ ዝተተኸለ 4325 ፊልሲ 3215 ፀዲቐ። ዘይፀደቐ ፊልሲ ክንደይ እዩ?

4325 — 3215 = _____

• ካብቲ ዝተውሃበ ቁፅሪ ነቲ ኅዳሊ ኣብ ላዕሊ እቲ መጉደሊ ድማ ኣብ ትሕቲኡ በቢዓዱ ምፅሓፍ	ዓዲ ሽሕ	ዓዲ ሚኢቲ	ዓዲ ዓሰርተ	ዓዲ ሓደ
• መጀመርታ ዓዲ ሓደ ዘለዉ ቁፅርታት ምጉዳል	4	3	2	5
• ቀዳሎ ድማ ዓዲ ዓሰርተ ዘለዉ ቁፅርታት ምጉዳል	-3	2	1	5
• ብምቕፃል ዓዲ ሚኢቲ ዘለዉ ቁፅርታት ምጉዳል	4 - 3	3 - 2	2 - 1	5 - 5
• ኣብ መወዳእታ ዓዲ ሽሕ ዘለዉ ቁፅርታት ምጉዳል	= 1	= 1	= 1	= 0

ስለዚ $4,325 \leftarrow$ ጎዳሊ
 $3,215 \leftarrow$ መጉደሊ
 $1,110 \leftarrow$ ጉዳል
 ዘይፀደቐ ፈልጲ 1110 እዩ።

1. መስስና ትክክል ምኻኑን ዘይምኻኑን ከመይ ከምእነረጋግፅ ትፈልጠዮ?

2. እወ! መጉደሊን ጉዳልን ተደማርም ምስ ጎዳሊይ ማዕረ እንተኾይናም።

3. ኣሃ! ጉዳል + መጉደሊ = ጎዳሊ እንትኾን ማስት እዩ።
 $1110 + 3215 = 4325$

ኣብነት 9

ኣገድሱ።

$86257 - 3143 = \underline{\hspace{2cm}}$

ፍታሕ

86257	$\bullet 7 - 3 = 4$	$\bullet 6 - 3 = 3$
$- 3143$	$\bullet 5 - 4 = 1$	$\bullet 8 - 0 = 8$
$\underline{83114}$	$\bullet 2 - 1 = 1$	

ሕድ ሕድ ቁፅሪ በቢዓዱ ብምጉዳል 83114 ንረክብ።

ንምርግጋፅ

$ጉዳል + መጉደሊ = ጎዳሊ$

$86257 = 83114 + 3143$ ሓቂ እዩ።

ዕዮ ጉድለ 2

ምስ መቐምጥኹም ተመያይጥኹም መልሱ።

ጠባይ ምቅይያር ኣብ ምጉዳል ይሰርሕ ዶ? መልስኹም ብኣብነት ደግፉ።

መልመዲ 5

1. ንትኹስ ብምፅሓፍ ኣገድሱ፣ መስስኹም ብምድማር ኣረጋግፁ።

ሀ. $698 - 35$	ለ. $4827 - 31$	ሐ. $6327 - 6227$
መ. $23554 - 3231$	ራ. $256,724 - 125301$	ሰ. $867958 - 23742$

ለ. ብምልቃሕ ምጉዳል

ንጥረት 6

ሳንቲዮ ላብ 93 ደራሁ እተን 48 እንቋቋሖ እንተውዲቶን እተን ዘየውደቐ ክንደይ እየን?

ኣብነት 10

ሳንቲዮ፡፡

ሀ. $82 - 35$

ለ. $723 - 254$

ፍታሕ

ሀ.
$$\begin{array}{r} 82 \\ - 35 \\ \hline 47 \end{array} \quad \rightarrow \quad \begin{array}{r} 80 + 2 \\ - 30 + 5 \\ \hline 40 + 7 = 47 \end{array} \quad \rightarrow \quad \begin{array}{r} 70 + 12 \\ - 30 + 5 \\ \hline 40 + 7 = 47 \end{array}$$

እዚ ማለት

$\begin{array}{r} 82 \\ - 35 \\ \hline 47 \end{array}$	• ኣብ ዓዲ ሓደ ዘለዉ ቁፅርታት ምጉዳል ማለት (2 — 5 ኣይከኣልን):: ስለዚ ካብ ዓዲ ዓሰርተ ማለት ካብ 8 ሓደ (ሓደ በዓል ዓሰርተ) ንልቃሕ እሞ ምስ 2 ብምድማር 12 ክኸውን ንገብር፡፡ • ብምቕፃል ካብ 12 ዓዲ ሓደ ዘሎ ቁፅሪ ማለት 5 ነጉድል፡፡ መልስና ድማ ኣብ ዓዲ ሓደ ንፅሕፎ፡፡ (12 - 5 = 7) • ድሕሪኪ ኣብ ዓዲ ዓሰርተ ዘለዉ ቁፅርታት ነጉድል፡፡ ቅድም ክብል ካብ ዓዲ ዓሰርተ ሓደ ስለዘተለቃሕና 8 ዝነበረ 7 ይተርፍ፡፡ ስለዚ 7 - 3 = 4፡፡ ስለዚ መልስና 47 እዩ፡፡

ለ.
$$\begin{array}{r} 723 \\ - 254 \\ \hline 469 \end{array} \quad \rightarrow \quad \begin{array}{r} 700 + 20 + 3 \\ - 200 + 50 + 4 \\ \hline 500 + 70 + 9 = 570 \end{array} \quad \rightarrow \quad \begin{array}{r} 700 + 10 + 13 \\ - 200 + 50 + 4 \\ \hline 500 + 60 + 9 = 569 \end{array} \quad \rightarrow \quad \begin{array}{r} 600 + 110 + 13 \\ - 200 + 50 + 4 \\ \hline 400 + 60 + 9 = 469 \end{array}$$

እዚ ማለት

$\begin{array}{r} 723 \\ - 254 \\ \hline 469 \end{array}$	• ዓዲ ሓደ ዘለዉ ቁፅርታት ምጉዳል (3 - 4 ኣይከኣልን):: ስለዚ ካብ ዓዲ ዓሰርተ ንልቃሕሞ ዓዲ ሓደ ምስ ዘሎ 3 ብምድማር 13 ክኸውን ንገብር፡፡ • ብምቕፃል ካብ 13፣ 4 ነጉድል (13 - 4 = 9) • ቅድም ክብል ዓዲ ዓሰርተ ዘሎ 2 ንዓዲ ሓደ ስለዘለቀሐ 1 ይተርፍ፡፡ ስለዝኾነ ዓዲ ዓሰርተ ዘለዉ ቁፅርታት ንምጉዳል ካብ 1፣ 5 ምጉዳል ኣይከኣልን፡፡ ስለዚ ካብ ዓዲ ሚኢቲ ሓደ በዓል ሚኢቲ ወይ ድማ 10 በዓል ዓሰርተ ንልቃሕሞ ምስ ዓዲ ዓሰርተ ዝተረፈት 1 ንድምር፡፡ ዓዲ ዓሰርተ ዘሎ ቁፅሪ 11 ይኸውን ኣሎ ማለት እዩ፡፡ • ብምቕፃል ካብ 11፣ 5 ነጉድል (11 - 5 = 6) • ኣብ መወዳእታ ዓዲ ሚኢቲ ዘለዉ ቁፅርታት ነጉድል፡፡ ይኸን እምበር ዓዲ ሚኢቲ ዘሎ 7 ንዓዲ ዓሰርተ ስለዘለቀሐ ኣብ ዓዲ ሚኢቲ 6 ይተርፍ ኣሎ ማለት እዩ፡፡ ስለዝኾነ 6 - 2 = 4፡፡

መልመዲ 6

1. ነዞም ዝስልቡ ኣጉዳዮቲ፡፡ መሰረቲኦም ድማ ብምድማር ኣረጋገጹ፡፡

ሀ.	363	ለ.	4239	ሐ.	63926
	-75		-1345		-12987
መ.	96851	ረ.	962,154	ሰ.	352,673
	-3993		-28,367		-143,075

2. ነዞም ዝስልቡ ቃል ግድሳት ፍትሑ፡፡

- ሀ.** ኣብ ሓደ ቤት ትምህርቲ ካብ ዝመሃሩ 1530 ተምሃሮ እቶም 750 ኣብ መወዳእታ ዓመት ፈልስታት ተኸሎም፡፡ በዝሒ ፈልሲ ዘይተኸሉ ተምሃሮ ክንደይ እዩ?
- ለ.** ብራኽ እምባ ራስ ዳሽን 4,620 ሜትር እዩ፡፡ ብራኽ እምባ ኣላጀ ድማ 4,307 ሜትር እዩ፡፡ እምባ ራስ ዳሽን ካብ እምባ ኣላጀ ብኸንደይ ሜትር ይዓቢ?
- ሐ.** ኣብ ሓደ ወረዳ 27,155 ነበርቲ ኣለዉ፡፡ ካብ መንጎ እዚኦም 14,866 ደቂ ኣንስትዮ እንተኸይነን በዝሒ ደቂ ተባዕትዮ ክንደይ እዩ?
- መ.** ሓደ ነጋዳይ ብብር 7500 ዝዓደጎ ቴሌቪዥን ብብር 8100 እንተኸይጡዎ እቲ ነጋዳይ ዝረኽቦ ከስቢ ክንደይ ብር እዩ?
- ረ.** ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ብደረጃ ክልል መጠቓለሊ ፈተና 8^ይ ክፍሊ ካብ ዝተፈተኑ 18,690 ተፈተንቲ 16,344 ሓሊፎም፡፡ በዝሒ ነቲ ፈተና ዘይሓለፉ ተምሃሮ ክንደይ እዩ?
- ሰ.** ሓደ መኪና ዕዕነት ቅድሚ ኣቕሓ ምዕዓኑ ክብደቱ 63500 ኪ.ግ. ይምዘን፡፡ ኣቕሓ ምስተዕዓነ ድማ ክብደቱ 64200 ኪ.ግ. ኮይኑ፡፡ ክብደት ናይቲ ዝተዕዓነ ኣቕሓ ክንደይ ኪ.ግ. እዩ?
- ሸ.** ሓደ ስታድዮም መፃወቲ ኩዕሶ እግራ 84325 ሰብ ክሕዝ ዝኸእል እዩ፡፡ ካልእ ማእኸላይ ስታድዮም ድማ 55680 ሰብ ክሕዝ ይኸእል፡፡ እቲ ዓብዪ ስታድዮም ካብቲ ማእኸላይ ክንደይ ተወሳኺ ሰብ ክሕዝ ይኸእል?

2.2 ርብሐም ካብ 1,000,000 ዘይበልፅ ሙሉእ ቁፅርታት ምርባሕ

ኣብ ሳልሳይ ክፍሊ ትምህርታትኹም ኣደ ሙሉእ ቁፅሪ ብበዓል ኣደ ሆሂ ቁፅሪ ከመይ ከምዝራባሕ ተማሂርኩም ነይርኩም። ሕዚ ድማ ሙሉእ ቁፅሪ ብበዓል ኣደ ሆሂ ቁፅሪ ብኸመይ ከምዝራባሕ ድግማን ብበዓል ክልተ ሆሂ ምርባሕን ክትመሃሩ ኢኹም።

2.2.1 ርብሐም ካብ 1,000,000 ዘይበልፅ ሙሉእ ቁፅርታት ብበዓል ኣደ ሆሂ ቁፅሪ ምርባሕ

ንጥፈት 7

ነዞም ዝስልቡ ስትታት ምስ መቐምጥኹም ተመደዩኩም መሰኩ።

ኣደ ራብራብ መቐመጢ ስንቋቕሖ 30 ስንቋቕሖ ይሕዙ።

- ሀ.** ክልተ ራብራብ ክንደይ እንቋቕሖ ይሕዝ?
- ለ.** ኣርባዕተ ራብራብ ክንደይ እንቋቕሖ ይሕዝ?
- ሐ.** ሸውዓተ ራብራብ ክንደይ እንቋቕሖ ይሕዝ?
- መ.** ትሸዓተ ራብራብ ክንደይ እንቋቕሖ ይሕዝ?

ሀ. ኣለኔ ዘይብሉ ስልሒት ምርባሕ

ኣብነት 1

ኅስሰቲ 3×2312

ፍታሕ: ቅደም ሰዓብ ኣሰራርሓ

	ዓዲ ሸሕ	ዓዲ ሚኡቲ	ዓዲ ዓስርተ	ዓዲ ኣደ	
	2	3	1	2	← አራባሒ
				3	← አራባሒ
	6	9	3	6	← ርብሒት

- 3 × 2 = 6
- 3 × 1 = 3
- 3 × 3 = 9
- 3 × 2 = 6

ኣብነት 2

ኣራብቲ 4 × 20112

ፍታሕ

$$\begin{array}{r}
 20112 \\
 \times 4 \\
 \hline
 80448
 \end{array}$$

$4 \times 2 = 8$
 $4 \times 1 = 4$
 $4 \times 1 = 4$
 $4 \times 0 = 0$
 $4 \times 2 = 8$

ስለዚ $4 \times 20,112 = 80448$

ክነራብኡ ስንተብና ብዓዲ ሓደ ስና ንጅምር

መልመዲ 7

ነዞም ዝስዕቡ ኣራብቲ፡፡

ሀ. 2×111

ለ. 3×232

ሐ. 4×1101

መ. 2×2222

ረ. 5×10101

ሰ. 3×3333

ሸ. 6×10001

ቀ. 7×11011

ቤ. 8×11111

ለ. ኣለኒ ዘለዎ ስልጠናታት ምርጻሕ

ኣብነት 3

ነዞም ዝስዕቡ ኣራብቲ፡፡

5×432

ቅደም ሰዓብ ኣሰራርሓ

$$\begin{array}{r}
 432 \\
 \times 5 \\
 \hline
 2160
 \end{array}$$

መጀመርታ 5 ምስ ዓዲ ሓደ ዘቡ ቋርቋ ነራብኡ፡፡ ማስት 5×2 ነራብኡ ($5 \times 2 = 10$)፡፡ 0 ኣብ ዓዲ ሓደ ሓሲፍና 1 ናብ ዓዲ ዓሰርት ነኩግር፡፡ ሓደ 10 ኣስኒ ንብሰ፡፡

ቀዳሰና 5 ምስ ዓዲ ዓሰርት ዘቡ ቋርቋ ነራብኡ፡፡ ነዚ ምስ ኣራባኡና ካብ ዓዲ ሓደ ኣስኒ ዝበልናዮ 1 ዓሰርት ኣብቲ ፎባኡ ንጅምር፡፡ ስዚ ብምግባር $5 \times 3 + 1 = 16$ ዓሰርት ንረክብ፡፡ ስዚ ምስረኽብና 6 ኣብ ዓዲ ዓሰርት ብምጻሓፍ 1 ናብ ዓዲ ማእቲ ነኩግር፡፡ ሓደ 100 ኣስኒ ንብሰ፡፡

ኣብ መወደኻታ 5 ምስ ዓዲ ማእቲ ዘቡ ቋርቋ ነራብኡ፡፡ ነዚ ምስ ኣራባኡና ካብ ዓዲ ዓሰርት ኣስኒ ዝበልናዮ 1 ማእቲ ኣብቲ ፎባኡ ንጅምር፡፡ ስዚ ብምግባር $5 \times 4 + 1 = 21$ ማእቲ ንረክብ፡፡ ስዚ ምስረኽብና 1 ኣብ ዓዲ ማእቲ ብምጻሓፍ 2 ናብ ዓዲ ሸኸ ነኩግር፡፡ ክስተ 1000 ኣስኒ ንብሰ ማስት ስዩ፡፡

ካስከ ዝራባኡ ስስዞየስ 2 ኣብ ዓዲ ሸኸ ንጻኡ፡፡

ስለዚህ $5 \times 432 = 2160$

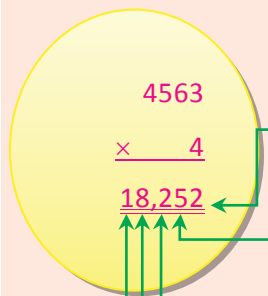
ብኻልእ አገባብ እንትሰራሕ

$$\begin{array}{r} 432 \\ \times 5 \\ \hline 2160 \end{array} \longrightarrow \begin{array}{r} 400 + 30 + 2 \\ \times 5 \\ \hline 2000 + 150 + 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 5 \times 2 = 10 \\ 5 \times 30 = 150 \\ 5 \times 400 = 2000 \\ \hline 2160 \end{array}$$

አብነት 4

ካስሰተር 4×4563

- $4 \times 3 = 12$ ስዩ። 2 ካብ ዓዲ ሓደ ብምጻፍ 1 ናብ ዓዲ ዓሰርተ ነኩግር። ማሰት ሓደ 10 ነኩግር።
- $4 \times 6 + 1 = 25$ ደኸውን። 5 ካብ ዓዲ ዓሰርተ ጻሒፍና 2 ናብ ዓዲ ሚሒቲ ነኩግር። ማሰት ክስተ 100 ነኩግር።
- $4 \times 5 + 2 = 22$ ደኸውን። 2 ካብ ዓዲ ሚሒቲ ጻሒፍና 2 ናብ ዓዲ ሸሕ ነኩግር። ማሰት ክስተ 1000 ነኩግር።
- $4 \times 4 + 2 = 18$ ደኸውን። 8 ካብ ዓዲ ሸሕ ጻሒፍና 1 ናብ ዓዲ ዓሰርተ ሸሕ ነኩግር። ማሰት ሓደ 10000 ነኩግር።
- ካስሰ ዝራባሕ ስስዘየሰ ግን 1 ካብ ዓዲ ዓሰርተ ሸሕ ንጻሕ።

ስለዚ $4 \times 4563 = 18252$ እዩ።

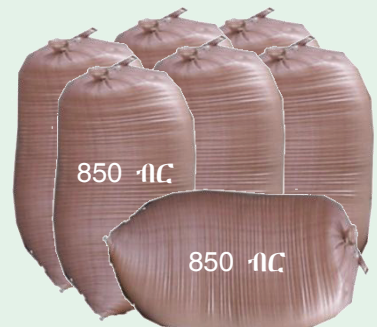
መልመዲ 8

ነዞም ዝስዕቡ ካራብኩ።

- 1. ሀ. 4×223 ለ. 5×344 ሐ. 6×2354 መ. 7×3076
- ረ. 7×5006 ሰ. 8×6735 ሸ. 8×88889 ቀ. 9×5454

2. ማእኸላይ ዋጋ ሓደ ኩንታል ጣፍ ብር 850 እንተኾይኑ፣ 7 ኩንታል ጣፍ ንምዕዳግ ክንደይ ብር የድሊ?

3. መሃያ ሓደ ስራሕተኛ ብወርሒ ብር 1835 እንተኾይኑ መሃያ 9 ወርሒ ናይዚ ስራሕተኛ ክንደይ እዩ?

2.2.2 ርባሒም ካብ 1,000,000 ዘይበልፁ ሙሉኛ ቁፅርታት ብበዓል ክልተ ሆሄ ሙሉኛ ቁፅሪ ምርባሕ

ሀ. አላኒ ዘይብሉ ምርባሕ

ንጥረት 8

ሓደ ደርዘን 12 ደፋትር ዝሕዝ እንተኾይኑ 31 ደርዘን ክንደይ ደፋትር ከምዝሕዝ ንምርካብ ከመይ ከምትሰርሑ ተመደዩ፡፡

አብነት 5

ኛራብሑ **ሀ.** 24×12 **ለ.** 120×24 **ሐ.** 3201×32

ፍታሕ

ሀ. 24×12

ዓዲ 100	ዓዲ 10	ዓዲ 1
	2	4
	1	2
2	4	8
2	8	8

1. እቲ ሙሉኛ መራብሕቲ ብሳዕልን ብታሕትን ንፅሕፍ፡፡

2. 24ን ኛብ ዓዲ ሓደ ብዘሎ ኛሃዝ ማለት ብ2 ኛራቢሕና ነቲ ርባሕ ካብ ዓዲ ሓደ ብምጅማር ናብ ፀጋም በቢዓዶም ንፅሕፍም፡፡

$$2 \times 24 = 48$$

3. 24ን ኛብ ዓዲ ዓሰርተ ብዘሎ ኛሃዝ ማለት ብ1 ኛራቢሕና ነቲ ርባሕ ካብ ዓዲ ዓሰርተ ብምጅማር ናብ ፀጋም በቢዓዶም ንፅሕፍም፡፡

$$1 \times 24 = 24$$

4. ነቲ ሙሉኛ በብዓዶም ዝፅሓፍናዮም ኛሃዛት በቢዓዶም ዓዶም ንትኹል ንድምር፡፡

- ዓዲ ሓደ ዘሳ ኛሃዝ 8 (ተደማሪኛ 0 ስለዘኾነ) ከምዘሳ ምውራድ
- ኛብ ዓዲ ዓሰርተ ዘለዉ ኛሃዛት ምድማር

$$4 + 4 = 8$$

ዓዲ መእቲ ዘሳ ኛሃዝ 2 (ተደማሪኛ 0 ስለዘኾነ) ከምዘሳ ምውራድ፡፡

ስለዚ

$$\begin{array}{r}
 24 \\
 \times 12 \\
 \hline
 48 \leftarrow 2 \times 24 = 48 \\
 24 \leftarrow 1 \times 24 = 24 \\
 \hline
 288
 \end{array}$$

ፍታሕ

ሀ. 23×45

ዓ.ዲ 1000	ዓ.ዲ 100	ዓ.ዲ 10	ዓ.ዲ 1
		4	5
		2	3
	1	3	5
	9	0	
1	0	3	5

ቅደም ስዓብ ኛሰራርሓ

1. $45 \times 3 = 135$

135ን ካብ ዓ.ዲ 1 ብምጅማር ኛብ ሰደቓ ዓድታት ቁፅሪ ምፅሓፍ

2. $45 \times 2 = 90$

90ን ካብ ዓ.ዲ 10 ብምጅማር ኛብ ሰደቓ ዓድታት ቁፅሪ ምፅሓፍ

3. ስድስድ ዋጋ ዓድታት ምድማር

135

90

1035

ስለዚ

$$\begin{array}{r}
 45 \\
 \times 23 \\
 \hline
 135 \leftarrow 3 \times 45 = 135 \\
 90 \leftarrow 2 \times 45 = 90 \\
 \hline
 1035
 \end{array}$$

ለ. 354×34

$$\begin{array}{r}
 354 \\
 \times 34 \\
 \hline
 1416 \leftarrow 4 \times 354 = 1416 \\
 1062 \leftarrow 3 \times 354 = 1062 \\
 \hline
 12036
 \end{array}$$

ሐ. 2345×32

$$\begin{array}{r}
 2345 \\
 \times 32 \\
 \hline
 4690 \leftarrow 2 \times 2345 = 4690 \\
 7035 \leftarrow 3 \times 2345 = 7035 \\
 \hline
 75040
 \end{array}$$

ዕዮ ጉጅለ 3

ነዞም ዘስዕቡ ሕትታት ብጉጅለ ብምኳን እናተመያየጥኩም ስርሑ።

1. በዝሒ ገፅ መፅሐፍ ተምሃራይ ሒሳብ 4^ይ ክፍሊ ክንደይ እዩ?
2. ክልተ መፅሐፍ ተምሃራይ ሒሳብ 4^ይ ክፍሊ እንተወሲድና በዝሒ ገፃት ክንደይ ይኸውን?
3. ሽዱሽተ መፅሐፍ ተምሃራይ ሒሳብ 4^ይ ክፍሊ እንተወሲድና በዝሒ ገፃት ክንደይ ይኸውን?
4. 15 መፅሐፍ ተምሃራይ ሒሳብ 4^ይ ክፍሊ እንተወሲድና በዝሒ ገፃት ክንደይ ይኸውን?

መልመዲ 10

ነዞም ዘስዕቡ ኅስልሑ።

1. **ሀ.** 23×45 **ሐ.** 34×232 **ረ.** 22×3415 **ሸ.** 32×12783
ለ. 42×65 **መ.** 45×563 **ሰ.** 44×4444 **ቀ.** 56×8989
2. ዋጋ ሓደ ኪሎ ግራም ሽኮር ብር 14 እንተኾይኑ ዋጋ 247 ኪሎ ግራም ሽኮር ክንደይ እዩ?
3. ሓደ ፋብሪካ 2340 ሰራሕተኛታት ኣለዉዎ። እዚ ፋብሪካ ንሕድ ሕድ ሰራሕተኛ ብመዓልቲ ብር 27 ዝኸፍል እንተኾይኑ እቲ ፋብሪካ ኣብ መዓልቲ ንሰራሕተኛታቱ ክንደይ ይኸፍል?
4. ኣብ ሓደ መምሃሪ ክፍሊ 50 ተምሃሮ እንተሃልዮም ኣብ 5 ተመሳሰልቲ ክፍልታት ክንደይ ተምሃሮ ይህልው?
5. ሓደ ተምሃራይ ኣብ ሰሙን 12 ሓደሽቲ ቃላት ዝፈልጥ እንተኾይኑ እዚ ተምሃራይ ኣብ ሰሙን ክንደይ ቃላት ይፈልጥ?
6. 9 ምዕራፋት ኣብ ዘለዎ መፅሐፍ ሕድ ሕድ ምዕራፍ 23 ገፅ እንተሃልዮም በዝሒ ገፃት እቲ መፅሐፍ ክንደይ እዩ?
7. ዋጋ ሓደ ሊትር ዘይቲ ብር 24 እዩ። ወ/ሮ ኬሪያ 12 ሊትር ዘይቲ እንተዓዲገን ክንደይ ብር ይኸፍላ?

2.2.3 ጠባያት ምቅይያርን ምሽራኽን ኣብ ምርባሕ

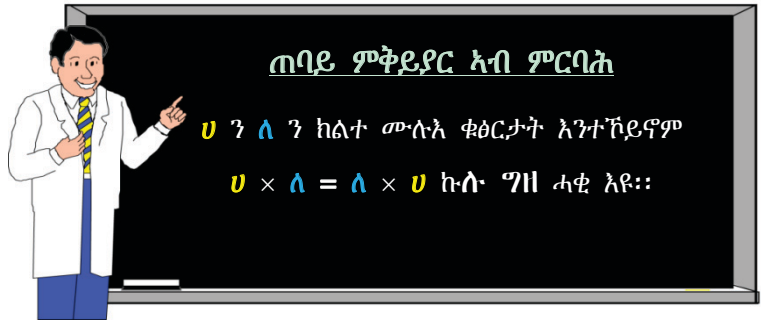
1. ጠባይ ምቅይያር ኣብ ምርባሕ

ንጥፈት 9

ብጉጅለ እናተመያየጥኩም መልሱ።

ካብዞም ዝስዕቡ ዝበዝሐ ብር ዘርክብ ኣየናይ እዩ?

ኣብ መዓልቲ ብብር 80 ሒሳብ ን30 መዓልቲ ምስራሕ? ወይስ ኣብ መዓልቲ ብብር 30 ሒሳብ ን80 መዓልታት ምስራሕ? መልስኹም ምስ ምክንያቱ ኣቕርቡ።

መልመዲ 11

1. ጠባይ ምቅይደር ኣብ ምርባሕ ዘውክሉ ሰለስተ ናብነታት ሃቡ።
2. ነዞም ዘስዕቡ እናራባሕኹም ማዕረ ምኃናም ኣረጋግጹ።

ሀ. 11×22 ፣ 22×11 ለ. 23×34 ፣ 34×23
 ሐ. 33×44 ፣ 44×33 መ. 54×45 ፣ 45×54

3. ባዶ ሳፍን ምልኹ።

ሀ. $43 \times 55 = 55 \times \square$.   ለ. $\square \times 445 = 445 \times 26$
 ሐ. $1000 \times 58 = 58 \times \square$.   መ. $74 \times \square = 456 \times 74$

ለ ተሻራኺ ጠባይ ኣብ ምርባሕ

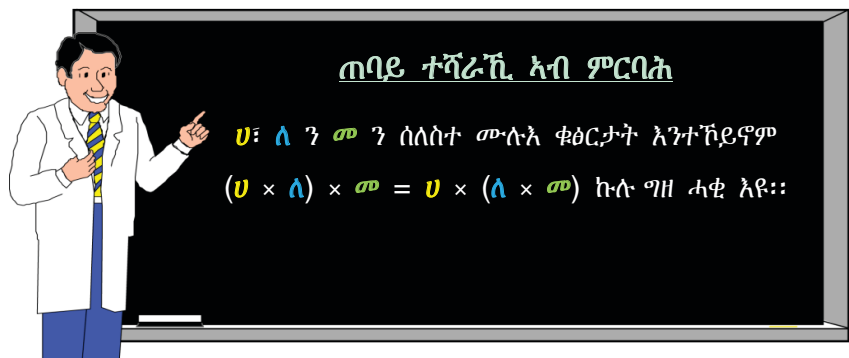
ንጥፈት 10

1. ኣብ ሓፁዋይ ዘሎ ቁፅሪ ብቐዳምነት ብምስላሕ ብጉጅለ ኾይንኩም ሓደ ጉጅለ ሀ ካልእ ጉጅለ ድማ ለ ስርሑ።

ሀ. $(5 \times 12) \times 7 = \underline{\hspace{2cm}}$ ለ. $5 \times (12 \times 7) = \underline{\hspace{2cm}}$

2. መልስኹም ኣወዳድሩ።

ካብዚ ምርባሕ እዚ እንታይ ተግዚብኩም?

አብነት 7

አብ ሓፀዋይ ዘለዉ ቁፅርታት ብቐዳምነት ብምስገሕ ነዞም ዝስዕቡ ኣስፈሑ።

ሀ. $(7 \times 6) \times 8$ **ለ.** $7 \times (6 \times 8)$

ፍታሕ

ሀ. $(7 \times 6) \times 8 = 42 \times 8 = 336$ **ለ.** $7 \times (6 \times 8) = 7 \times 48 = 336$

ስለዚ $(7 \times 6) \times 8 = 8 \times (6 \times 8) = 336$

አብነት 8

አብ ሓፀዋይ ዘለዉ ቁፅርታት ብቐዳምነት ብምስገሕ ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ምርባሕ ብምስገሕ መልስኹም ኣወዳድሩ።

ሀ. $(25 \times 33) \times 42$ **ለ.** $25 \times (33 \times 42)$

ፍታሕ

አብ ሓፀዋይ ዘለዉ ቁፅርታት ቐዳምነት ብምሃብ ነቶም ሕቶታት ምርባሕ ጐኒ ንጐኒ ብኸምዚ ዝስዕብ ክነስልሑም ንኸእል ኢና።

$\begin{array}{r} 33 \\ \times 25 \\ \hline 165 \\ 66 \\ \hline 825 \\ 825 \\ 42 \\ \hline 1650 \\ 3300 \\ \hline 34650 \end{array}$	$\leftarrow$ ስልሒት ቀዳማይ ዙር $\rightarrow$	$\begin{array}{r} 42 \\ \times 33 \\ \hline 126 \\ 126 \\ \hline 1386 \\ 1386 \\ 25 \\ \hline 6930 \\ 2772 \\ \hline 34650 \end{array}$
$\begin{array}{r} 3300 \\ \hline 34650 \end{array}$	$\leftarrow$ ስልሒት ካልኣይ ዙር $\rightarrow$	$\begin{array}{r} 2772 \\ \hline 34650 \end{array}$

ስለዚ $(25 \times 33) \times 42 = 25 \times (33 \times 42) = 34650$

መልመዳ 12

1. ጠባይ ተሻራኺ ዘውክሱ ሰስስተ ኣብነታት ሃቡ።
2. ሓቂ ወይ ደማ ጌጋ እናበልኩም መልሱ።
  - ሀ.** $8 \times (15 \times 23) = (8 \times 15) \times 23$
  - ለ.** $11 \times (135 \times 555) = (11 \times 135) \times 555$

ሐ. $(354 \times 44) \times 2366 = 354 \times (44 \times 2366)$

መ. $(6 \times 76) \times 8845 = 6 \times (76 \times 8845)$

3. ኅብ ባዶ ቦታ ዝኣቱ ቁፅሪ ብቻልኩም መልሱ::

ሀ. $(8 \times 7) \times 9 = \square \times (7 \times 9)$

ለ. $(54 \times 23) \times 31 = 54 \times (23 \times \square)$

ሐ. $(15 \times \square) \times 27 = 15 \times (55 \times 27)$

መ. $(\square \times 19) \times 51 = 14 \times (19 \times 51)$

ረ. $64 \times (11 \times \square) = (64 \times 11) \times 70$

2.3 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ መ-ሉኝ ቁፅርታት ብበዓል ሓደ ሆሄ መ-ሉኝ ቁፅሪን ብ10ን ምምቃል

2.3.1 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ መ-ሉኝ ቁፅርታት ብበዓል ሓደ ሆሄ መ-ሉኝ ቁፅሪ ምምቃል

ንጥፈት 11

ሓደ ጀልባ ብሓደ ግዜ 6 ቆልዑ ከሻግር ይክእል:: ነዞም ዘሰዕቡ ቆልዑ ከሻግር እንተኾይኑ ክንደይ ግዜ ክመሳሰስ ይግባእ? ነቲ መልሲ ከመይ ከምዘረኽብኩም ንመማህርትኩም ኣረድኡ::

ሀ. 12 ቆልዑት

ለ. 18 ቆልዑት

ሐ. 24 ቆልዑት

መ. 30 ቆልዑት

ረ. 54 ቆልዑት

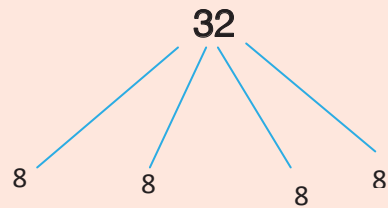
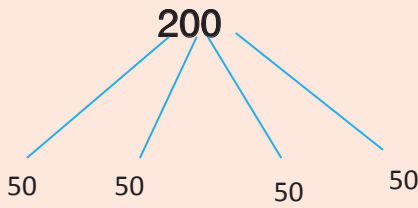
ሰ. 60 ቆልዑት

ኣብነት 1

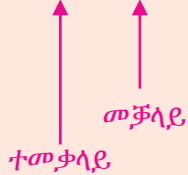
232 ተምሃሮ ኣብ 4 ኣውቶቡሳት ተሰቓሎም ኣብ የሓ ዑደት ክገብሩ ክኸዱ እዮም:: ሕድ ሕድ ኣውቶቡስ ማዕረ ቁፅሪ ተምሃራይ ይሕዝ:: ስለዚ ኣብ ሓደ ኣውቶቡስ ክንደይ ተምሃሮ ክሳፈሩ ይኽእሉ?

ፍታሕ

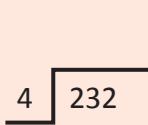

ስለዚህ $232 \div 4 = 58$ ← ብዕራሕት

232 ተምሃሮ ኣብ 4 ማዕረ ቦታ ክንመቅል ይግባእ።

ነዚ ኣብ ላዕሊ ተዋሂቡ ዘሎ ናይ ምምቃል ሕቶ ክምዚ ዝስዕብ ምስራሕ ይክኣል እዩ።

ነዚ ምልክት ብምጥቃም ተመቃሊን መቻላይን ኣብ ግቡእ ቦትኣም ምቕማጥ።

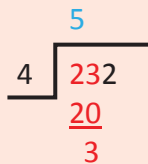
ናይ ተመቃላይ ኣሃዛት ካብ ፀጋም ናብ የማን ዝኣክል መጠን ብምውሳድ ን 4 ምምቃል።

$23 \div 4 = 5$ ተረፍ 3

2 ÷ 4 ስለዘይክኣል 3 ብምውሳኽ 23 4 ምምቃል።

5 ክምቲትርእዩዎ ኣብ ልዕሊ እቲ ምልክት ምፅሓፍ። እቲ ተረፍ ንግዚኡ ንኣልፎ።

$5 \times 4 = 20$

5ን 4ን ብምርባሕ ማለት 20 ኣብ ትሕቲ 23 ምፅሓፍ። ዓዲ ቁፅሪ ብምስላው ካብ 23ን 20 ምጉዳል።

$23 - 20 = 3$

$$\begin{array}{r} 5 \\ 4 \overline{) 232} \\ \underline{20} \\ 32 \end{array}$$

3 ÷ 4 ስለዘይክኣል ኣብቲ ተመቃላይ ኣብ ዓዲ ሓዲ ዝርከብ ቁፅሪ ማለት 2 ቁልቁል ብምውራድ ኣብ ጎረ 3 ብምፅሓፍ 32 ክኸውን ምግባር።

$$\begin{array}{r} 58 \\ 4 \overline{) 232} \\ \underline{20} \\ 32 \end{array}$$

$$32 \div 4 = 8$$

32 ን 4 ንመቅል። ብፅሒቱ ማለት 8 ኣብ ጎረ 5 ምፅሓፍ።

$$\begin{array}{r} 58 \\ 4 \overline{) 232} \\ \underline{20} \\ 32 \\ \underline{32} \\ 00 \end{array}$$

$$8 \times 4 = 32$$

8 ምስ 4 ብምርባሕ እቲ ርብሒት ማለት 32 ኣብ ትሕቲ ተመቃላይ 32 ምፅሓፍ። ቀዲልኩም ካብ 32 ን 32ን ምጉዳል።

$$32 - 32 = 0$$

ጉዳሎም 0 ስለዝኾነ መልሱ 58 ይኸውን ማለት እዩ።

ኣብነት 2

ምቅሱ።

$$4578 \div 6 = \underline{\hspace{2cm}}$$

ፍታሕ

$$6 \overline{) 4578} \rightarrow 6 \overline{) 4578} \rightarrow 6 \overline{) 4578} \rightarrow 6 \overline{) 4578}$$

$$\begin{array}{r} 42 \\ \underline{3} \\ 37 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 76 \\ 6 \overline{) 4578} \\ \underline{42} \\ 37 \\ \underline{36} \\ 18 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 763 \\ 6 \overline{) 4578} \\ \underline{42} \\ 37 \\ \underline{36} \\ 18 \\ \underline{18} \\ 00 \end{array}$$

ስለዚ. $4578 \div 6 = 763$

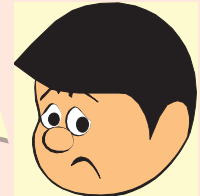
መልስና ሓቂ ምዃኑ ከመይ ምርግጋፅ ይከኣል?

ብጣዕሚ ቆሊል እዩ።

መቻላይን ብፅሒትን ምርግጥ። ኣብዚ እዋን እዚ ተረፍ እንተሊዩ ነቲ ተረፍ ምስቲ ዝረኽብናዮ ርብሒት ብምድማር መልስና ሓቂ ምዃኑ ምርግጋፅ ይከኣል እዩ።

- $10 \div 2 = 5$
 $2 \times 5 = 10$
- $10 \div 3 = 3$ ተረፍ 1
 $(3 \times 3) + 1 = 10$

(መቻላይ × ብፅሒት) + ተረፍ = ተመቃላይ

ስለዚ $4578 \div 6 = 763$ እንተኾይኑ

$6 \times 763 = 4578$

ኣብነት 3

ኅስፅሐ።

$38593 \div 9 = \underline{\hspace{2cm}}$

ፍታሕ

$$\begin{array}{r}
 4288 \\
 9 \overline{) 38593} \\
 \underline{36} \\
 25 \\
 \underline{18} \\
 79 \\
 \underline{72} \\
 73 \\
 \underline{72} \\
 01
 \end{array}$$

ስለዚ $38593 \div 9 = 4288$ ተረፍ 1

መረጋገ።

$(9 \times 4288) + 1 = 38593$

ኣብነት 4

ኣስልሐ።

$207419 \div 8 = \underline{\hspace{2cm}}$

ፍታሕ

$$\begin{array}{r}
 25927 \\
 8 \overline{) 207419} \\
 \underline{16} \\
 47 \\
 \underline{40} \\
 74 \\
 \underline{72} \\
 21 \\
 \underline{16} \\
 59 \\
 \underline{56} \\
 03
 \end{array}$$

ስለዚ. $207419 \div 8 = 25927$ ተረፍ 3

መረጋገጧ.

$(8 \times 25927) + 3 = 207419$

ዕዮ ጉጅለ 4

ኛስልጡ። መልስኹም ደማ ኛረጋገጡ።

ኛብ ሓደ ወረዳ 17429 ኛድመፅቲ ተመዝጊቦም። እዞም ኛድመፅቲ ሪጋ ክይበዝሕ ተባሂሉ ብማዕረ በዝሒ ኛብ 8 ነቕጣታት ክድምፁ እንተተገይሩ ኛብ ሓደ ነቕጣ ክንደይ ኛድመፅቲ ክምደቡ ኛለዎም?

መልመዲ 13

1. ነዞም ዝስዕቡ ኛስልጡ።

ሀ. $396 \div 4 = \square$.	ለ. $925 \div 5 = \square$.
ሐ. $3460 \div 8 = \square$.	መ. $6571 \div 8 = \square$.
ረ. $73464 \div 6 = \square$.	ሰ. $24339 \div 7 = \square$.
ሸ. $153468 \div 9 = \square$.	ቀ. $345609 \div 9 = \square$.

- ፋብሪካ ሽኮር ወንጂ 3465 ኩንታል ሽኮር ኛፍሪዩ። ነቲ ምህርቲ ን9 ኛክፋፈልቲ ብማዕረ በዝሒ ክክፋፍል እንተደልዩ ሓደ መክፋፈሊ ክንደይ ኩንታል ይበፅሖ?
- ቤት ፅሕፈት ሃፍቲ ማይ ኛብ ሓደ ጣቢያ ንዝነብሩ ዓማዊሉ መስመር ማይ ንምዝርጋሕ 2346 ሜትር ኛኹዲቱ። ሕድ ሕድ ዘንጊ ቡምባ ማይ ንውሓቱ 6 ሜትር እንተኾይኑ እቲ ዝተኹዓተ መስመር ንምሽፋን ክንደይ ዘንጊ ቡምባ ማይ የድልይ?
- ጉና ሓላፍነቱ ዝተወሰነ ማሕበር ንግዲ ኛብ ሓመራ ኛብዚ ዓመት እዚ 45267 ኩንታል ሰሊጥ ኛኪቡ። ኛብ ኢትዮጵያ ንዝርከቡ ሰለስተ መኻዘናቱ ብማዕረ ክመቅል እንተኾይኑ ንሓደ መኻዘን ክንደይ ይበፅሖ?

2.3.2 ክሳብ 1,000,000 ዘለዉ ሙሉእ ቁፅርታት ብ10 ምምቃል

በዘይተረፍ ምምቃል

ንጥራት 12

1. 10 ተምሃሮ ኣብ 10 ወንበር ኮፍ ክብሉ እንተተገይሩ ሕድ ሕድም ክንደይ ወንበር ይሕዙ?
2. 40 ተምሃሮ ኣብ 10 ዴስክ ኮፍ ክብሉ እንተተገይሩ ሕድ ሕድ ዴስክ ክንደይ ተምሃራይ ይሕዝ?
3. ምቕሶ፡፡

ሀ. $10 \div 10 = \square$	ለ. $20 \div 10 = \square$	ሐ. $30 \div 10 = \square$
መ. $40 \div 10 = \square$	ረ. $50 \div 10 = \square$	ሰ. $60 \div 10 = \square$
ሸ. $70 \div 10 = \square$	ቀ. $80 \div 10 = \square$	ቤ. $90 \div 10 = \square$
ተ. $100 \div 10 = \square$		
4. ብፅሒት ብቕሲት ንምርካብ ኣብ ተመቃሳይ ዘህሉ ሰውጢ እንታይ ተዓዚብኩም?

ኣብነት 5

ኣስፅሑ፡፡

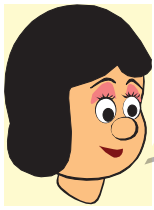
ሀ. $200 \div 10 = \underline{\quad}$ ለ. $520 \div 10 = \underline{\quad}$ ሐ. $9470 \div 10 = \underline{\quad}$

ፍታሕ

<p>ሀ.</p> $\begin{array}{r} 20 \\ 10 \overline{) 200} \\ \underline{20} \\ 00 \\ \underline{00} \\ 00 \end{array}$	<p>ለ.</p> $\begin{array}{r} 52 \\ 10 \overline{) 520} \\ \underline{50} \\ 20 \\ \underline{20} \\ 00 \end{array}$	<p>ሐ.</p> $\begin{array}{r} 947 \\ 10 \overline{) 9470} \\ \underline{90} \\ 47 \\ \underline{40} \\ 70 \\ \underline{70} \\ 00 \end{array}$
--	--	--

ስለዚ.

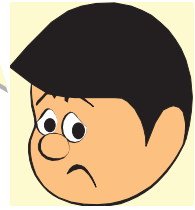
- ሀ. $200 \div 10 = 20$ ምክንያቱ $20 \times 10 = 200$
- ለ. $520 \div 10 = 52$ ምክንያቱ $52 \times 10 = 520$
- ሐ. $9470 \div 10 = 947$ ምክንያቱ $947 \times 10 = 9470$

ዓዲ ሓደ ዘሎ ቁፅሪ 0 ዝኾነ
ሙሉእ ቁፅሪ ብ 10 እንትምቀል
ብፅሒቱ እንታይ ከምዝኸውን
ትፈልጢዶ?

እወ!

ብፅሒት ንምርካብ ኣብ
ተመቃላይ ዓዲ ሓደ ዘሎ ቁፅሪ
ብምግዳፍ እንረኽቦ ቁፅሪ እዩ።

መልመዲ 14

ኛስፅሑ። መፅሕፍቲም ደማ ኛረጋግፁ።

ሀ. $300 \div 10 = \underline{\quad}$	ለ. $650 \div 10 = \underline{\quad}$	ሐ. $830 \div 10 = \underline{\quad}$
መ. $4000 \div 10 = \underline{\quad}$	ረ. $6050 \div 10 = \underline{\quad}$	ሰ. $8370 \div 10 = \underline{\quad}$
ሸ. $50000 \div 10 = \underline{\quad}$	ቀ. $26040 \div 10 = \underline{\quad}$	ቤ. $83720 \div 10 = \underline{\quad}$
ተ. $700000 \div 10 = \underline{\quad}$	ቸ. $560470 \div 10 = \underline{\quad}$	ነ. $143910 \div 10 = \underline{\quad}$

ተረፍ ዘለዎ ምምቃል

ንጥፈት 13

- 11 ተምሃሮ ኣብ 10 ወንበር ኮፍ ክብሉ እንተተገይሩ ሕድሕድ ተምሃራይ ወንበር ይሕዝ ዶ?
- 32 ተምሃሮ ኣብ ዘለዉዎ ክፍሊ 10 ዴስክ ኣሎ። ሕድሕድ ዴስክ ሰሰለስተ ተምሃራይ ክሕዝ እንተተገይሩ ኮፍ ዘይበሉ ተምሃሮ ክንደይ እዮም?
- ምቕሱ።

ሀ. $11 \div 10 = \square$	ለ. $23 \div 10 = \square$	ሐ. $35 \div 10 = \square$
መ. $48 \div 10 = \square$	ረ. $59 \div 10 = \square$	ሰ. $121 \div 10 = \square$
ሸ. $174 \div 10 = \square$	ቀ. $286 \div 10 = \square$	ቤ. $98 \div 10 = \square$
ተ. $525 \div 10 = \square$		
- ብፅሒት ብቕሲቲ ንምርካብ ኛብ ተመቃላይ ዝህሉ ሰውጢ እንታይ ተዓዚብኩም?

ኣብነት 6

ኛስፅሑ።

ሀ. $231 \div 10 = \underline{\quad}$	ለ. $6524 \div 10 = \underline{\quad}$
ሐ. $75253 \div 10 = \underline{\quad}$	

ፍታሕ

ሀ.
$$\begin{array}{r} 23 \\ 10 \overline{) 231} \\ \underline{20} \\ 31 \\ \underline{30} \\ 01 \end{array}$$

ስለዚህ $231 \div 10 = 23$ ተረፍ 1
ምክንያቱ $(23 \times 10) + 1 = 231$

ለ.
$$\begin{array}{r} 652 \\ 10 \overline{) 6524} \\ \underline{60} \\ 52 \\ \underline{50} \\ 24 \\ \underline{20} \\ 04 \end{array}$$

ስለዚህ $6524 \div 10 = 652$ ተረፍ 4
ምክንያቱ $(652 \times 10) + 4 = 6524$

ሐ.
$$\begin{array}{r} 7525 \\ 10 \overline{) 75253} \\ \underline{70} \\ 52 \\ \underline{50} \\ 25 \\ \underline{20} \\ 53 \\ \underline{50} \\ 03 \end{array}$$

ስለዚህ $75253 \div 10 = 7525$ ተረፍ 3
ምክንያቱ $(7525 \times 10) + 3 = 75253$

ዋጋ ዓዲ ሓደ ቁፅሩ 0 ዘይኮነ ሙሉ እ ቁፅሪ ብ10 እንትምቀል ብፅሒቱን ተረፉን ክንደይ ክምዘኹኑ ትፈልጧዎ?

እወ!

ዓዲ ሓደ ዘሎ ቁፅሪ ተረፍ፣ እቲ ዝተረፈ ድማ ብፅሒት ይኸውን።

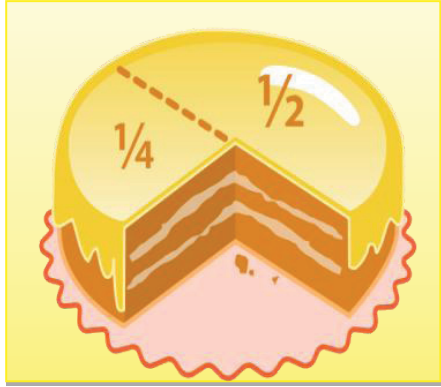

መልመዲ 15

ኣስፈሐ። መስኮኹም ድማ ኣረጋግጹ።

ሀ. $34 \div 10 = \underline{\quad}$	ለ. $267 \div 10 = \underline{\quad}$	ሐ. $721 \div 10 = \underline{\quad}$
መ. $6654 \div 10 = \underline{\quad}$	ረ. $2317 \div 10 = \underline{\quad}$	ሰ. $8936 \div 10 = \underline{\quad}$
ሸ. $46023 \div 10 = \underline{\quad}$	ቀ. $30056 \div 10 = \underline{\quad}$	ቤ. $79899 \div 10 = \underline{\quad}$
ቤ. $143251 \div 10 = \underline{\quad}$	ተ. $489635 \div 10 = \underline{\quad}$	ቸ. $672542 \div 10 = \underline{\quad}$

የዕቅድ 3

3 ጉዟታትን ደሲማላትን

3.1 ጉዟታት ክፋላት መስክ ነገር

ካብ 3^ኛ ክፍለ ሒሳብ ትምህርትኹም ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

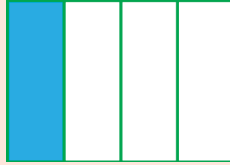
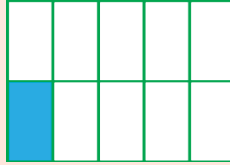
ንጥፈት 1

1. ጉዟ ማለት እንታይ ማለት እዩ?
2. ጉዟ ንምንታይ ይጠቅም?
3. ካብ ጎኒ ዘሎ ምስሊ ሬክታንግል ኣስተውዕሉ። ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ድማ መልሱ።
  - ሀ. እቲ ቆዕለዎይ ሕብሪ ናይቲ ባንዲራ ክንደይ ክፋል ሒዙ ኣሎ?
  - ለ. ክንደይ ክፋል እቲ ሬክታንግል ብቀይሕ ሕብሪ ተቐሊሙ?
  - ሐ. ክንደይ ክፋል እቲ ሬክታንግል ብሰማያዊ ሕብሪ ተቐሊሙ?
  - መ. ሰማያዊ ሕብሪ ዘይተቐለመ ክፋል እቲ ሬክታንግል ክንደይ እዩ?

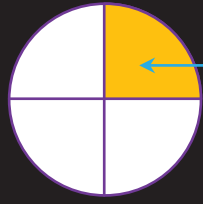
ኣብነት 1

ትሕት ኢሎም ዝተውሃቡ ሬክታንግላት ብማዕረ ተመቐሎም ኣለዉ። ሕድ ሕድ ዝተቐለመ ክፋል ብጉዟ ግለፁ።

ሀ.	ለ.	ሐ.	መ.
			
$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$
(1 ኅብ ስዕሊ 2)	(1 ኅብ ስዕሊ 3)	(1 ኅብ ስዕሊ 4)	(1 ኅብ ስዕሊ 8)
ወይ ድማ	ወይ ድማ	ወይ ድማ	ወይ ድማ
ፍርቂ	ሲሶ	ርባዕ	ሸምኒን

$\frac{1}{2}$ ጉዜ እዩ። 1 ናይቲ ጉዜ ቆፃሪ እንትኾን 2 ድማ ረጅሒ እዩ።
 $\frac{3}{4}$ ጉዜ እዩ። 3 ናይቲ ጉዜ ቆፃሪ እንትኾን 4 ድማ ረጅሒ እዩ።

ክፋል ሓደ ሙሉእ ነገር ጉዜ ይበሃል።

$\frac{1}{4}$ ጉዜ እዩ።

ኣብ ዝኾነ ጉዜ እቲ ኣብ ላዕሊ ዘሎ ቁፅሪ ቆፃሪ እንትበሃል እቲ ብታሕቲ ዘሎ ድማ ረጅሒ ይበሃል።

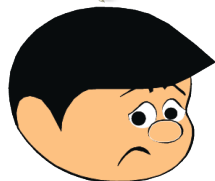
ሓደ ሙሉእ ኬክ ኣብ ኣርባዕተ ማዕረ ቦታ ተመቐሎ ሰለስተ ኢድ እንተወሲድና እቲ ዝወሰድናዮ ሰለስተ ኢድ ብጉዜ $\frac{3}{4}$ ኢልካ ይግለፅ። ረጅሒኡ (4) እቲ ኬክ ኣብ ክንደይ ቦታ ከምዝተመቐለ ዘርኢ እዩ። ቆፃሪኡ (3) ድማ ካብቲ ዝተመቐለ ክንደይ ኢድ ከምዝተወሰደ ይሕብር።

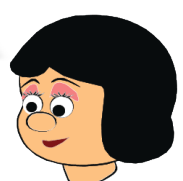
$\frac{3}{4}$ ቆፃሪ

ረጅሒ

ቆፃሪ ሓደ ጉዜ 1 እንተኾይን፣ እቲ ጉዜ ኣኅዳዊ ጉዜ ከምዝበሃል ትፈልጠዮ?

እወ! $\frac{1}{2}$ ፣ $\frac{1}{3}$ ፣ $\frac{1}{4}$ ፣ $\frac{1}{5}$ ፣ ...፣ $\frac{1}{10}$ ፣ ...፣ $\frac{1}{20}$ ፣ ...፣ $\frac{1}{100}$ ወዘተ ኣብነታት ኣኅዳዊ ጉዜ ታት እዮም።

ዝተሰመዱ ኣሃዳዊ ጉዟታት ልማዳዊ ስያመታት ኣለዉዎም።

$\frac{1}{2}$ ፍርቂ ይበሃል። ፍርቂ

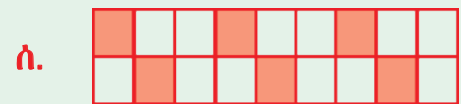
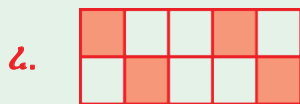
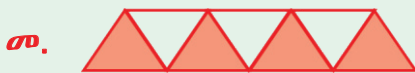
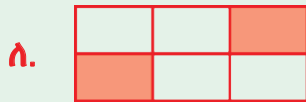
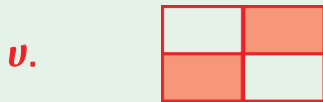
$\frac{1}{3}$ ሲሶ ይበሃል። ሲሶ

$\frac{1}{4}$ ርባዕ ይበሃል። ርባዕ

$\frac{1}{10}$ ዕስሪት ይበሃል። ዕስሪት

መልመዲ 1

1. ነቲ ዝፀሰመ ክፋል ብጉዟ ግስፁ።

2. ነዚ ሰደቓ ምስኹ።

	ጉዟ	ረቓሒ	ቆገሪ	እንትንብብ
ሀ.	$\frac{1}{12}$			
ለ.	$\frac{3}{7}$			
ሐ.	$\frac{9}{20}$			
መ.	$\frac{13}{30}$			
ረ.	$\frac{30}{30}$			

3. ነዞም ጉዟታት ዝውክሱ ምስኹታት ስርኡ።

ሀ. $\frac{1}{6}$ ለ. $\frac{3}{10}$ ሐ. $\frac{7}{13}$ መ. $\frac{5}{15}$ ረ. $\frac{12}{12}$

- 4. ሓደ ኩንታል ስርናይ ንሓሙሽተ ኣባላት ስድራ ቤት ብማዕረ እንተተመቐሉ ንሓደ ኣባል ስድራ ዝበፀሐ ክፋል ብጉዚ ግለፁ።
- 5. ሓደ ሕምባሻ ኣብ 24 ማዕረ ቦታ ተቐሪሑ።
  - ሀ. መጠን ሓደ ቁራስ ብጉዚ ግለፁ።
  - ለ. መጠን ሓሙሽተ ቁራሳት መጠን ብጉዚ ግለፁ።
  - ሐ. መጠን 12 ቁራሳት ብጉዚ ግለፁ።

3.2 ተመሳሳሲ ረጅሒ ዘለዎም ጉዚታት ምውድዳርን ብቕደም ሰዓብ ምስራዕን

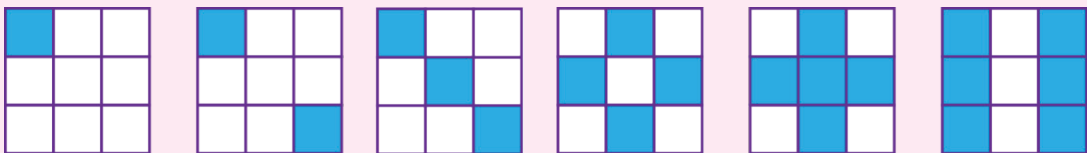
ንጥፈት 2

1. ነዞም ዝስዕቡ ጉዚታት ኣስተውዕሉ።

$$\frac{1}{5} \quad ; \quad \frac{2}{5} \quad ; \quad \frac{3}{5} \quad ; \quad \frac{4}{5} \quad ; \quad \frac{5}{5}$$

ነዞም ጉዚታት ዘመሳስሎም ሓባራዊ ባህሪ እንታይ ተግባራዊዎም?

2. ነዞም ዝስዕቡ ምስልታት ኣስተውዕሉ።

$$\frac{1}{9} \quad \quad \frac{2}{9}$$

- ሀ. ኣብዞም ምስልታት ተቐላጥዖም ዘለዉ ክፋላት ብጉዚ ሰይሙ።
- ለ. በብተራ ከክልተ ጉዚታት እናወሰድኩም፣ $>$ ወይ ድማ $<$ ብምጥቃም ኣወዳድሩ።

ኣብነት 1

$$\frac{1}{9} < \frac{2}{9} \quad \text{ወይ ድማ} \quad \frac{2}{9} > \frac{1}{9}$$

1. ረጅሒኦም ሓደ ዓይነት ዝኾኑ ጉዞታት ተመሳሰልቲ ጉዞታት ይበሃሉ።
2. ክልተ ተመሳሰልቲ ጉዞታት ንምውድዳር ቆፃሪኦም ጥራሕ ምውድዳር እኹል እዩ።

ኣብነት 2

ብምስሲ ኣወዳድሩ።

ካብ $\frac{2}{7}$ ን $\frac{3}{7}$ ን መን ይዓቢ?

ፍታሕ

$\frac{2}{7}$

$\frac{2}{7}$ ን $\frac{3}{7}$ ን ረጅሒኦም 7 እዩ። (ስለዚ

ተመሳሰልቲ ጉዞታት እዮም።)

ስለዚ ነቲ ቆፃሪኦም ብምርኣይ ክነወዳድር

ንክእል። $3 > 2$ ስለዝኾነ $\frac{3}{7} > \frac{2}{7}$ ወይ

ድማ $2 < 3$ ስለዝኾነ $\frac{2}{7} < \frac{3}{7}$

$\frac{3}{7}$

ኣብነት 3

$\frac{3}{10}$ ፣ $\frac{5}{10}$ ፣ $\frac{7}{10}$ ኣወዳድሩ።

ፍታሕ

ተመሳሰልቲ ጉዞታት ስለዝኾኑ ነቶም ጉዞታት ነወዳድሮም ብቆፃሪኦም እዩ።

$3 < 5 < 7$ ስለዚ $\frac{3}{10} < \frac{5}{10} < \frac{7}{10}$ ወይ ድማ

$7 > 5 > 3$ ስለዚ $\frac{7}{10} > \frac{5}{10} > \frac{3}{10}$

መልመዳ 2

1. ኣርባዕተ ኣሃዳዊ ጉዞታት ፅሓፉ።
2. ኣርባዕተ ተመሳሳሊ ጉዞታት ፅሓፉ።

3. $>$ ፣ $<$ ወይ ደግሞ $=$ ብምጥቃም ኣወዳድሩ።

- ሀ. $\frac{1}{2} \square \frac{1}{2}$ ለ. $\frac{1}{2} \square \frac{2}{2}$ ሐ. $\frac{4}{7} \square \frac{3}{7}$
- መ. $\frac{11}{29} \square \frac{19}{29}$ ረ. $\frac{29}{31} \square \frac{28}{31}$ ሰ. $\frac{71}{81} \square \frac{69}{81}$

4. ካብ ዝነኣሰ ናብ ዝዓበዩ ብቐደም ሰዓብ ስርዑ።

- ሀ. $\frac{3}{30}$ ፣ $\frac{29}{30}$ ፣ $\frac{13}{30}$ ለ. $\frac{75}{100}$ ፣ $\frac{25}{100}$ ፣ $\frac{50}{100}$

5. ካብ ዝዓበዩ ናብ ዝነኣሰ ብቐደም ሰዓብ ስርዑ።

- ሀ. $\frac{13}{24}$ ፣ $\frac{7}{24}$ ፣ $\frac{10}{24}$ ለ. $\frac{32}{40}$ ፣ $\frac{39}{40}$ ፣ $\frac{18}{40}$

6. ካብ 50 ኪ.ግ ሽኮር፣

- ሀ. ሓደ ኪ.ግ ሽኮር ብገዘ. ግለፁ።
- ለ. ሰላም 15 ኪ.ግ ሽኮር እንተተጠቐማትሉ፣ ሰላም ዝተጠቐመትሉ መጠን ሽኮር ብገዘ. ግለፁ።
- ሐ. ዕስራን ሓሙሽተን ኪ.ግ ሽኮር ብገዘ. ግለፁ።
- መ. ሓሙሽተ ኪ.ግ ሽኮር ካብ 50 ኪ.ግ ዝወስዶ መጠን ክንደይ ይኸውን?

3.3 ተመሳሳሊ ረጅሒ ዘለዎም ገዢታት ምድማርን ምጉዳልን

ሀ. ምድማር

ንጥፈት 3

ነዚ ዘስዕብ ስእሲ ኣስተውዕሱ።

- ሀ. ብፀሊም ሕብሪ ዝተለኸየ ክፋል ክንደይ እዩ?
- ለ. ብቀይሕ ሕብሪ ዝተለኸየ ክፋል ክንደይ እዩ?
- ሐ. ብቀይሕን ብፀሊምን ሕብሪ ዝተለኸየ ክፋል ክንደይ እዩ?
- መ. $\frac{3}{10} + \frac{5}{10} = \underline{\hspace{2cm}}$

ክልተ ተመሳሳሊ ገዢታት ንምድማር ቆፃሪኦም ጥራሕ ምድማር

$$\frac{3}{10} + \frac{5}{10} = \frac{3+5}{10} = \frac{8}{10}$$

አብነት 1

ደምሩ።

ሀ. $\frac{4}{7} + \frac{2}{7}$

ለ. $\frac{12}{31} + \frac{11}{31}$

ፍታሕ

ሀ. $\frac{4}{7} + \frac{2}{7} = \frac{4+2}{7} = \frac{6}{7}$

ለ. $\frac{12}{31} + \frac{11}{31} = \frac{12+11}{31} = \frac{23}{31}$

መልመዳ 3

1. ደምሩ።

ሀ. $\frac{1}{2} + \frac{1}{2}$

ለ. $\frac{5}{8} + \frac{2}{8}$

ሐ. $\frac{12}{20} + \frac{7}{20}$

መ. $\frac{14}{32} + \frac{11}{32}$

ረ. $\frac{22}{50} + \frac{19}{50}$

ሰ. $\frac{12}{100} + \frac{71}{100}$

2. ኋይተ እድሱ ካብ ወርሓዊ መሃዶኡ $\frac{2}{7}$ ንገዛ ክራይ፣ $\frac{3}{7}$ ድማ ንቐለብ ወፃኢ ይገብር። ኋይተ እድሱ

ሀ. ካብ መሃዶኡ ክንደይ ክፋል ንገዛ ክራይን ንቐለብን የውፅእ?

ለ. ዝለዓለ ወፃኢኡ ንገዛ ክራይ ድዩ ወይስ ንቐለብ?

3. ኋብ ሓደ ክፍሊ ካብ ዝርከቡ ተምሃሮ $\frac{1}{10}$ ቀይሕ መስቀል፣ $\frac{3}{10}$ ስፓርት፣ $\frac{2}{10}$ ድራማ፣ $\frac{4}{10}$ ኋባላት ክሰብ ግብረ ሰናይ እዮም። ሓደ ተምሃራይ ካብ ሓደ ክሰብ ንሳዕሲ ኋባል ክኸውን ኣይክእልን።

ሀ. ኣባላት ክለባት ስፓርትን ድራማን ዝኾኑ ተምሃሮ ክንደይ እዮም?

ለ. ኣባላት ክለብ ድራማን ግብረ ሰናይን ዝኾኑ ተምሃሮ ክንደይ እዮም? ናይቲ ክፍሊ ክንደይ ክፋል ይሕዙ?

ሐ. ኣባላት ቀይሕ መስቀልን ግብረ ሰናይን ተሓዋዊሶም ሓደ ክለብ እንተመስሪቶም ኣባላት እቲ ሓዱሽ ክለብ ናይቲ ክፍሊ ክንደይ ክፋል ይሕዙ?

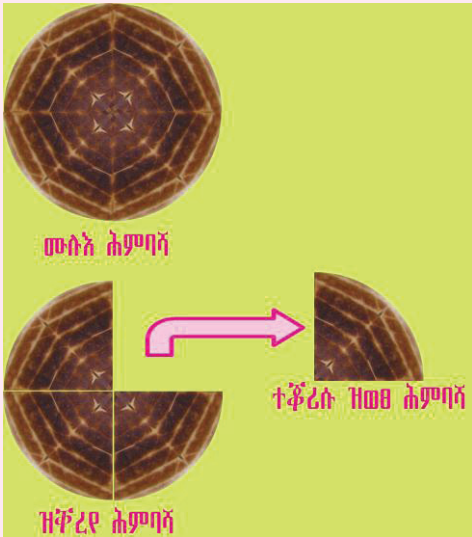
መ. ብዘይካ ስፓርት ኣብ ካልኣት ክለባት ኣባላት ዝኾኑ ተምሃሮ ብሓፈሻ ናይቲ ክፍሊ ክንደይ ክፋል ይኾኑ?

ለ. ምጉዳል

ንጥረት 4

ካብ ሓደ መስክ ሕምባሻ ርብዓ ተቐሪሱ ኣንተገዲሱ፤

- ሀ.** እቲ መስክ ሕምባሻ ብጉዚ ግለፁ።
- ለ.** እቲ ተቐሪሱ ዝጎደለ ሕምባሻ ብጉዚ ግለፁ።
- ሐ.** እቲ ዝተረፈ ሕምባሻ ብጉዚ ግለፁ።

ክልተ ተመሳሳልቲ ጉዚታት ሓደ ካብ ካልእ ንምጉዳል ነቶም ቆፀርቲ ጥራሕ ምጉዳል እኹል እዩ።

$$\frac{4}{4} - \frac{1}{4} = \frac{4-1}{4} = \frac{3}{4}$$

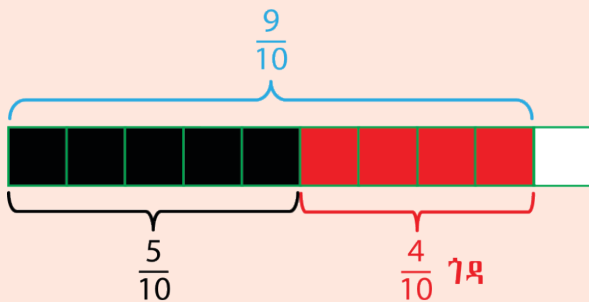
ኣብነት 2

ኣገድሱ።

- ሀ.** $\frac{9}{10} - \frac{4}{10}$
- ለ.** $\frac{16}{24} - \frac{7}{24}$

ፍታሕ

ሀ.

ስለዚ, $\frac{9}{10} - \frac{4}{10} = \frac{9-4}{10} = \frac{5}{10}$

- ለ.** $\frac{16}{24} - \frac{7}{24} = \frac{16-7}{24} = \frac{9}{24}$

መልመዳ 4

1. ኣገደሱ።

ሀ. $\frac{4}{6} - \frac{2}{6}$

ለ. $\frac{5}{10} - \frac{3}{10}$

ሐ. $\frac{11}{12} - \frac{5}{12}$

መ. $\frac{14}{17} - \frac{3}{17}$

ረ. $\frac{17}{20} - \frac{15}{20}$

ሰ. $\frac{15}{20} - \frac{5}{24}$

ሸ. $\frac{20}{30} - \frac{4}{30}$

ቀ. $\frac{100}{100} - \frac{95}{100}$

2. ስምስም ካብ መንጎ ዝተውሃባ ገንዘብ $\frac{2}{5}$ መፅሓፍ ዓዲጋትሉ። ዝቐረፅ ገንዘብ ክንደይ ክፋል እዩ?

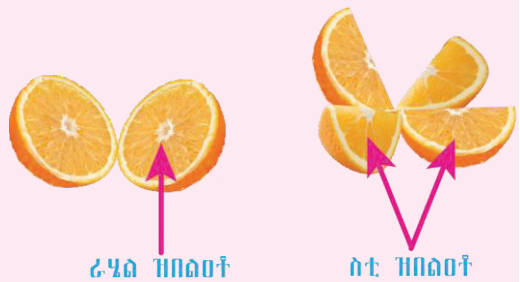
3. ሓደ ገባር ካብ ዘለዎ ተሓራሲ መሬት $\frac{3}{8}$ ኢድ ዕፉን ዘረኹዎ። ዕፉን ዘይተዘርኦ ክፋል ክንደይ እዩ?

4. ኣብ ሓደ ዝተኸለሰ ተሓራሲ መሬት $\frac{2}{8}$ ጣፍ ተዘረኹ፣ $\frac{1}{8}$ ድማ ስርዓይ ተዘረኹ፣ ዘይተዘርኦ ክፋል ክንደይ እዩ?

3.4 ተመጣጠንቲ ጉዟታት

ንጥራት 5

ራሄልን ስቲን ማዕረ መጠን ዘለዎ ኣራንሺ ተዋሂቡዎን። ራሄል ነቲ ኣራንሺ ኣብ ክልተ ማዕረ ቦታ ቆሪሃ ሓንቲ ክፋል በሊዓ። ስቲ ድማ ኣብ ኣርባዕተ ማዕረ ቦታ ቆሪሃ ክልተ ክፋል በሊዓ።

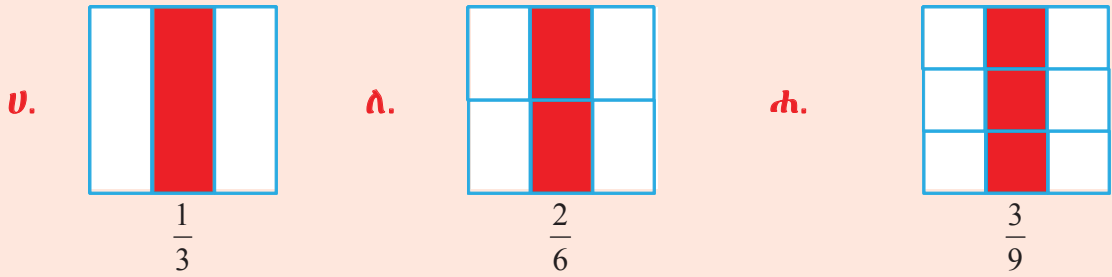

- ሀ. ራሄል ዝበልፀገ ክፋል ብጉዘ ይገለፁ።
- ለ. ስቲ ዝበልፀገ ክፋል ብጉዘ ይገለፁ።
- ሐ. ካብ ክልቲኡን ዝዓበየ ዝበልፀጎ መን እዩ? ራሄል ዩ ስቲ?

ሓደ ዓይነት መጠን ዝገልፁ ጉዟታት ተመጣጠንቲ ጉዟታት ይበሃሉ።

ንኣብነት $\frac{1}{2}$ ን $\frac{2}{4}$ ተመጣጠንቲ ጉዟታት እዮም።

አብነት 1

አብቶም ምስልታት ከምእንሪኦ እቶም ዝተቐለሙ ክፋላት ተመጣጠንቲ መጠን እናሃለዎም ብ $\frac{1}{3}$ ፣ $\frac{2}{6}$ ን $\frac{3}{9}$ ን ተገሊፆም እዮም።

ማለት ድማ፡- $\frac{1}{3} = \frac{2}{6} = \frac{3}{9}$

ስለዚ $\frac{1}{3}$ ፣ $\frac{2}{6}$ ን $\frac{3}{9}$ ተመጣጠንቲ ጉዚታት ይበሃሉ።

ዕዮ ጉጅለ 1

እቲ ዝተቐለሙ ክፋል ካብቲ መቡእ ክንደይ ክፋል ይኸዝ?

1. **ሀ.** ኣብ $\frac{1}{2}$ ረቛሒን ቆፃሪን ብ 2 ኣራብሒ፣ እንታይ ረኺብኩም?
  - ለ.** ኣብ $\frac{1}{2}$ ረቛሒን ቆፃሪን ብ 3 ኣራብሒ፣ እንታይ ረኺብኩም?
  - ሐ.** ኣብ $\frac{1}{2}$ ረቛሒን ቆፃሪን ብ 4 ኣራብሒ፣ እንታይ ረኺብኩም?
  - መ.** ኣብ $\frac{1}{2}$ ረቛሒን ቆፃሪን ብ 5 ኣራብሒ፣ እንታይ ረኺብኩም?
2. ምስ $\frac{1}{2}$ ተመጣጠንቲ ዝኾኑ ጉዚታት ዘርዝሩ።

አብነት 2

ምስ $\frac{1}{4}$ ተመጣጠንቲ ዝኾኑ 5 ጉዚታት ድለዩ።

ፍታኽ

$\frac{1}{4} = \frac{1 \times 2}{4 \times 2} = \frac{2}{8}$ ቆፃሪን ረቛሒን ብ 2 ምርባኽ

$$\frac{1}{4} = \frac{1 \times 3}{4 \times 3} = \frac{3}{12} \text{ ቆገሪን ረቋሒን ብ 3 ምርባሕ}$$

$$\frac{1}{4} = \frac{1 \times 4}{4 \times 4} = \frac{4}{16} \text{ ቆገሪን ረቋሒን ብ 4 ምርባሕ}$$

$$\frac{1}{4} = \frac{1 \times 5}{4 \times 5} = \frac{5}{20} \text{ ቆገሪን ረቋሒን ብ 5 ምርባሕ}$$

$$\frac{1}{4} = \frac{1 \times 6}{4 \times 6} = \frac{6}{24} \text{ ቆገሪን ረቋሒን ብ 6 ምርባሕ}$$

ስለዚ $\frac{1}{4} \text{ ፣ } \frac{2}{8} \text{ ፣ } \frac{3}{12} \text{ ፣ } \frac{4}{16} \text{ ፣ } \frac{5}{20} \text{ ፣ } \frac{6}{24}$ ተመጣጠንቲ ገዢታት እዮም።

መልመዳ 5

1. ንሕድ ሕድ ገዢ ሓመስተ ተመጣጠንቲ ገዢታት ድሰዩ።

ሀ. $\frac{1}{10}$ ለ. $\frac{5}{12}$ ሐ. $\frac{100}{200}$

2. ነዞም ዝስዕቡ ፅምዲ ገዢታት ኣብ ክስተ ማዕረ መጠን ዘለዎም ምስልታት ብምቕሳም ኣርእዩ።

ሀ. $\frac{1}{5} \text{ ፣ } \frac{2}{10}$ ለ. $\frac{2}{5} \text{ ፣ } \frac{4}{10}$ ሐ. $\frac{3}{8} \text{ ፣ } \frac{6}{16}$

3. ነዚ ሰደቓ ምስኡ።

ገዢ	ረቋሒን ቆገሪን እንትራባሕ					
	ብ2	ብ3	ብ4	ብ5	ብ6	ብ7
$\frac{1}{2}$	$\frac{2}{4}$					
$\frac{1}{3}$		$\frac{3}{9}$				
$\frac{2}{3}$			$\frac{8}{12}$			
$\frac{6}{7}$				$\frac{30}{42}$		
$\frac{3}{10}$					$\frac{18}{60}$	
$\frac{12}{23}$						$\frac{84}{161}$

3.5 ደሲማል፣ ሚሺታዊን ዕስሪትን ቁፅርታት

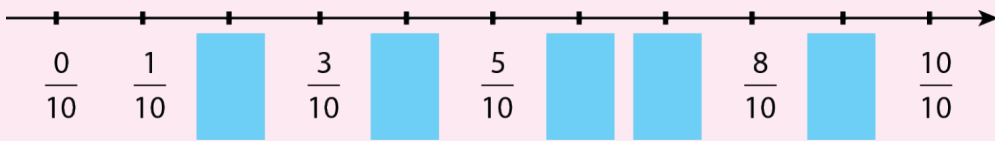
ሀ. ዕስሪትን ደሲማልን

ንጥፈት 6

ንዚ ዝስዕብ ጨረር ቁፅሪ ረኣዩ። ኣብቲ ጨረር ቁፅሪ ካብ 0 ክሳብ 1 ዘሎ ሕንፃፅ ኣብ ዓሰርተ ማዕረ ቦታ ተመቐሎ ኣሎ።

$$\frac{0}{10} = 0 \quad ? \quad \frac{10}{10} = 1$$

1. ብጉጅለ እናተመያየጥኩም፣ ሕድ ሕድ ሳፀን ምልኡ።

2. ኣብቲ ጨረር ቁፅሪ ንዝተገለፁ ቁፅርታት ረጅሑ ክንደይ እዩ? _____

3. እዞም ጉዚታት ተመሳልቲ ጉዚታት ድዮም? _____

4. ኣብቲ ጨረር ቁፅሪ ከምዝርከኦ ሕድሕድ ክፋል ናይቲ ሙሉ እ $\frac{1}{10}$ እዩ ዘርእይ።

- ክልተ ክፋላት ኹ? _____
- ሰለስተ ክፋላት ኹ? _____
- ሓሙሽተ ክፋላት ኹ? _____
- ትሽዓተ ክፋላት ኹ? _____
- ዓሰርቲኦም ክፋላት ኹ? _____

ልዕል ክብል ኣብቲ ንጥፈት ከምዝረኣናዮ፣ ናይ ኩሎም ጉዚታት

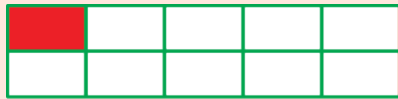
$\frac{1}{10}$ ፣ $\frac{2}{10}$ ፣ $\frac{3}{10}$ ወዘተ ረጅሑ 10 እዩ።

ረጅሑኩ 10 ዝኾነ ጉዚ "ዕስሪት ጉዚ" ይባሃል።

ዕስሪት ጉዚ ብኻልእ መንገዲ እውን ክግለፅ ይከኣል እዩ።

ኣብነት 1

ሓደ ዓይነት መጠን ዘለዎም ራክታንግላት ኣብ ዓሰርተ ማዕረ ቦታታት ተመቐሎም ኣለዉ። ነቶም ዝተቐለሙ ክፋላት ብዕስሪት ጉዚን ብደሲማል ቁፅርን ግለፁ።

እቲ ዘፀሰመ $\frac{1}{10}$ ወይ ደማ 0.1 እዩ።

እቲ ዘፀሰመ $\frac{2}{10}$ ወይ ደማ 0.2 እዩ።

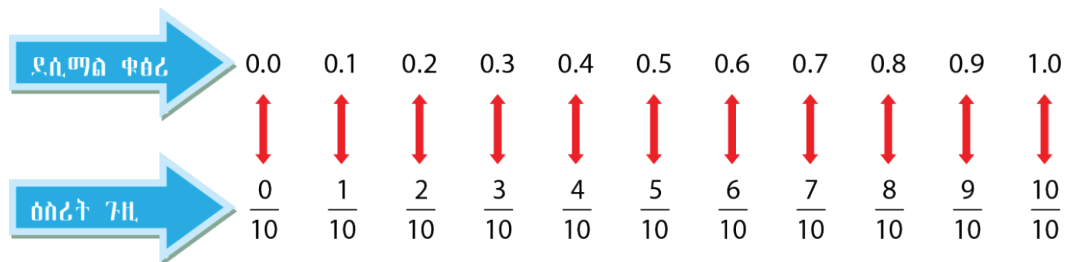
እቲ ዘፀሰመ $\frac{3}{10}$ ወይ ደማ 0.3 እዩ።

እቲ ዘፀሰመ $\frac{4}{10}$ ወይ ደማ 0.4 እዩ።

$\frac{1}{10} \text{ ፣ } \frac{2}{10} \text{ ፣ } \frac{3}{10} \text{ ፣ } \frac{4}{10} \text{ ፣ } \frac{5}{10} \text{ ፣ } \frac{6}{10} \text{ ፣ } \frac{7}{10} \text{ ፣ } \frac{8}{10} \text{ ፣ } \frac{9}{10} \text{ ፣ } \frac{10}{10}$ ዕስሪት ጉዟታት ይበሃሉ።
 0.1፣ 0.2፣ 0.3፣ ... 0.9፣ 1.0 ደሲማል ቁፅርታት ይበሃሉ።
 0.1 እንትንብብ ዜሮ ነጥቢ ሓደ እዩ።
 0.2 እንትንብብ ዜሮ ነጥቢ ክልተ እዩ።
 ኣብ ክልተኦም ዘሎ ነጥቢ ደሲማል ነጥቢ ይበሃል።

ብመሰረት ልዕል ክብል ዝተገለፀ ኣብ 0 ክሳብ 1 ዘሎ ሓደ ሙሉእ ነገር ብጨረር ቁፅሪ፣ ብዕስሪት ጉዟታትን ብደሲማል ቁፅርታትን ምርኣይ ይከኣል እዩ።

መልመዒ 6

1. ነዚ ዘስዕብ ሰደቓ ምልክ።

	ጉዟታት ብቃላት እንትፀሓፉ	ዕስሪት ጉዟ	ደሲማል ቁፅሪ
ሀ.	ክልተ ኣብ ልዕሊ ዓሰርተ	$\frac{2}{10}$	0.2
ለ.	ሰለስተ ኣብ ልዕሊ ዓሰርተ		
ሐ.	ሓሙሽተ ኣብ ልዕሊ ዓሰርተ		
መ.	ሸውዓተ ኣብ ልዕሊ ዓሰርተ		
ራ.	ትሽዓተ ኣብ ልዕሊ ዓሰርተ		
ሰ.	ዓሰርተ ኣብ ልዕሊ ዓሰርተ		

2. ኣብዞም ዝስዕቡ ምስልታት ዝተቐለሙ ክፋላት ብዕስሪት ገዚን ብደሲማል ቁፅርን ግለፁ።

ሀ. ለ.
 ሐ. መ.

3. ነዞም ዝስዕቡ ዕስሪት ገዚታት ብደሲማል ቁፅሪ ፅሓፉ።

ሀ. $\frac{6}{10}$ ለ. $\frac{7}{10}$ ሐ. $\frac{8}{10}$ መ. $\frac{9}{10}$

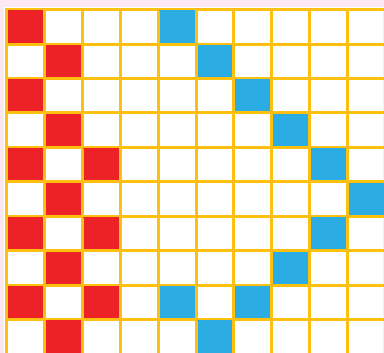
4. ነዞም ዝስዕቡ ደሲማል ቁፅርታት ብዕስሪት ገዚ ግለፁ።

ሀ. 0.1   ለ. 0.2   ሐ. 0.3   መ. 0.4

ለ. ሚኒታዊን ደሲማልን

ንጥፈት 7

እዚ ዝስዕብ 10 ብ10 ዝኾነ ትርብዒት ኣብ 100 ማዕረ ክፋላት ተመቓሉ ኣሎ።

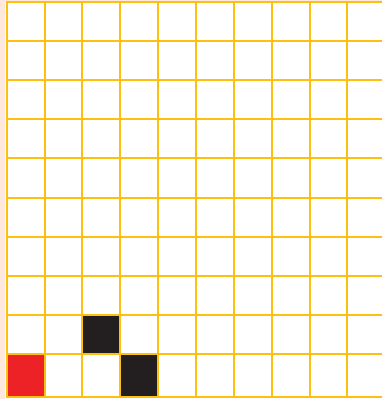
- ሀ. ብቐይሕ ዝተቐለመ ናይቲ ሓፈሻዊ — ሚኒታዊ ወይ ድማ $\frac{\square}{100}$ እዩ።
- ለ. ብሰማያዊ ዝተቐለመ ናይቲ ሓፈሻዊ — ሚኒታዊ ወይ ድማ $\frac{\square}{100}$ እዩ።
- ሐ. ብቐይሕን ሰማያዊን ዝተቐለመ ናይቲ ሓፈሻዊ — ሚኒታዊ ወይ ድማ $\frac{\square}{100}$ እዩ።
- መ. እቲ ዘይተቐለመ ናይቲ ሓፈሻዊ — ሚኒታዊ ወይ ድማ $\frac{\square}{100}$ እዩ።

ረቛሒኡ 100 ዝኾነ ጉዜ ሚኒታዊ ጉዜ ይበሃል።
 $\frac{1}{100} ; \frac{2}{100} ; \frac{3}{100} ; \frac{4}{100} ; \frac{5}{100} ; \dots ; \frac{99}{100} ; \frac{100}{100}$ ሚኒታዊ ጉዜታት እዮም።

ሚኒታዊ ገዢነት ብደሲማል ቁፅርታት ምግላፅ ይከኣል እዩ።

አብነት 2

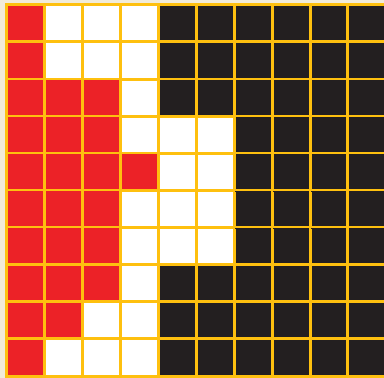
እዚ ትርብዒት ኣብ 100 ማዕረ ቦታ ተመቓቕሱ ኣሎ።

ሀ. ብቀይሕ ዝተቐለመ ብሚኒታዊ ገዢ እንትግለፅ $\frac{1}{100}$ (ሓደ ኣብ ልዕሊ ሚኒቲ)፣ ብደሲማል ቁፅሪ እንትግለፅ ድማ 0.01 (ዜሮ ነጥቢ ዜሮ ሓደ) እዩ።

ለ. ብፀሊም ሕብሪ ዝተቐለመ ክፋል ብሚኒታዊ ገዢ እንትግለፅ $\frac{2}{100}$ (ክልተ ኣብ ልዕሊ ሚኒቲ)፣ ብደሲማል ቁፅሪ እንትግለፅ ድማ 0.02 (ዜሮ ነጥቢ ዜሮ ክልተ) እዩ።

ዕዮ ጉጅለ 2

ሀ. ብቐይሕ ዝተለኸየ ክፋል ብሚኒታዊ ገዢ ፅሓፍ።

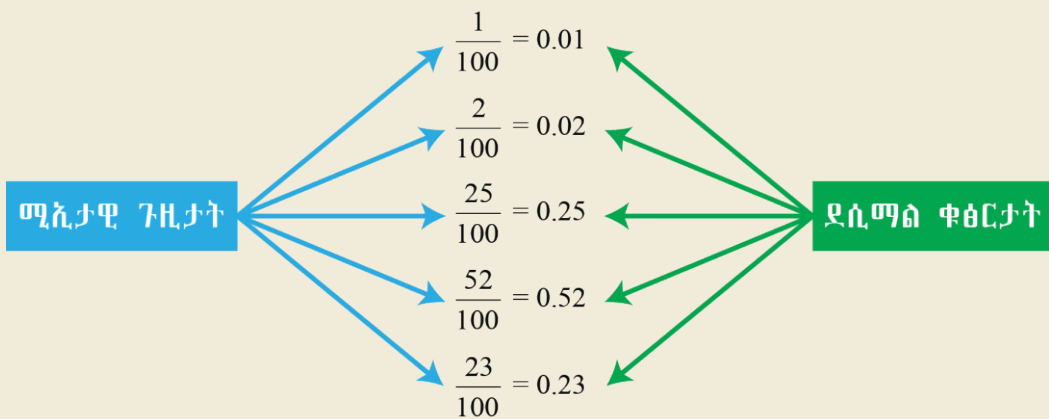
ለ. ብቐይሕ ዝተለኸየ ክፋል ብደሲማል ቁፅሪ ፅሓፍ።

ሐ. ብፀሊም ዝተለኸየ ክፋል ብሚኒታዊ ገዢ ፅሓፍ።

መ. ብፀሊም ዝተለኸየ ክፋል ብደሲማል ቁፅሪ ፅሓፍ።

ራ. ሕብሪ ዘይተለኸየ ክፋል ብሚኒታዊ ገዢ ፅሓፍ።

ሰ. ሕብሪ ዘይተለኸየ ክፋል ብደሲማል ቁፅሪ ፅሓፍ።

መጠቓለሊ

ሙሉእ ቁፅርታት ኣብ ሰደቓ ዓድታት ቁፅሪ ምቕማጥ ተማሃርኩም ኢኹም። ሕዚ ድማ ደሲማል ቁፅርታት ብሰደቓ ዓድታት ቁፅሪ ከመይ ከምዝግለፅ ክትመሃሩ ኢኹም።

አብነት 3

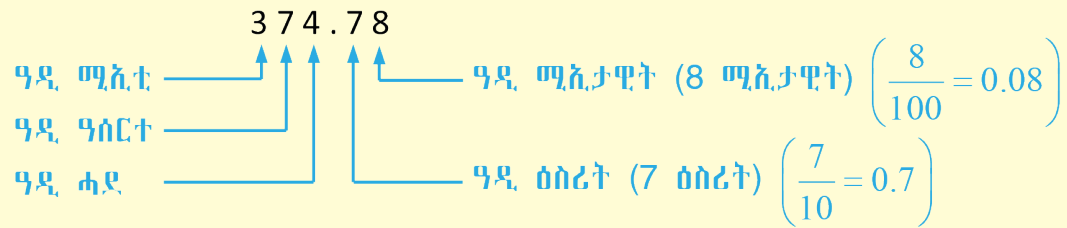
ነዞም ዘስዕቡ ብዋጋ ዓዲ ቁፅሪ ኣቐምጡ።

ሀ. 0.25   **ለ.** 0.75   **ሐ.** 1.25   **መ.** 23.85   **ረ.** 374.78

ፍታሕ

	ደሲማል ቁፅሪ	ዓዲ ሚእቲ (100)	ዓዲ ዓስርተ (10)	ዓዲ ሓደ (1)		ዓዲ ዕስሪት $\frac{1}{10}$	ዓዲ ሚእታዊት $\frac{1}{100}$
ሀ.	0.05			0		0	5
ለ.	0.75			0		7	5
ሐ.	1.25			1		2	5
መ.	23.85		2	3		8	5
ረ.	374.78	3	7	4		7	8

ል.በ!

ኣብ ዕለታዊ መነባብሮና ደሲማል ቁፅርታት ምጥቃም ዝተለመደ እዩ። ኣብ ሸርፊ ገንዘብ፣ ኣብ መዐቀኒ ንውሓት፣ ኣብ መዐቀኒ ክብደትን ካልኦት ተግባራትን ደሲማል ቁፅርታት ንጥቀም ኢና።

አብነት 4

75 ሳንቲም ማለት ብር 0.75 = ብር $\frac{75}{100}$ እዩ።

50 ሳንቲ ሜትር ማለት 0.50 ሜትር = $\frac{50}{100}$ ሜትር እዩ።

2 ብርን 35 ሳንቲምን = ብር 2.35 = ብር $\frac{235}{100}$ እዩ።

ሚኢታዊ ገዢታትን ዕስሪት ገዢታትን ካብ ሓደ ናብቲ ካልእ ምቕያር

ኣብነት 5

ነዞም ዘስዕቡ ሚኢታዊ ገዢታት ናብ ደሲማል ቁፅርታት ቀይሩ።

ሀ. $\frac{49}{100}$

ለ. $\frac{9}{100}$

ፍታሕ

ሀ. $\frac{49}{100} = 0.49$

ለ. $\frac{9}{100} = 0.09$

$0.09 \neq 0.90$
 $0.09 < 0.90$

ኣብነት 6

ነዞም ዘስዕቡ ደሲማል ቁፅርታት ናብ ሚኢታዊ ገዢታት ቀይሩ።

ሀ. 0.54

ለ. 0.89

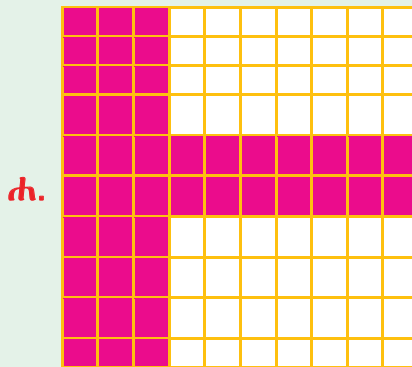
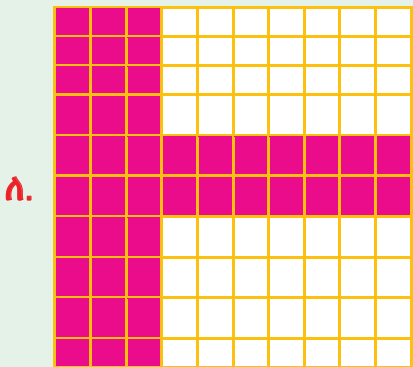
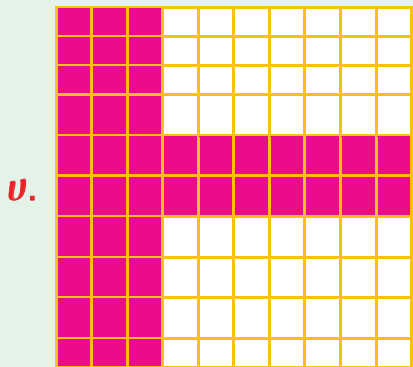
ፍታሕ

ሀ. $0.54 = \frac{54}{100}$

ለ. $0.89 = \frac{89}{100}$

መልመዒ 7

1. ነዚ ተቐቢሎ ዘሎ ክፋል ብሚኢታዊ ገዢን ብደሲማል ቁፅርን ገሰፁ።

2. ኣብ ግራፍ ወረቓት 10 ብ10 ዘኾነ ትርብዒት ሰሪሕኹም ነቶም ደሲማል ቁፅርታት ኣርእዩ።

ሀ. 0.08

ለ. 0.85

ሐ. 0.91

መ. 0.99

3. ነዞም ዘስዕቡ ምልክ።

ሀ. $0.31 = \underline{3} \text{ ዕስሪት} + \underline{1} \text{ ሚኢታዊት} = \frac{31}{100}$

- ለ. $0.50 = \underline{\hspace{1cm}} \text{ ዕስሪት} + \underline{\hspace{1cm}} \text{ ሚሊታዊት} = \underline{\hspace{1cm}}$
- ሐ. $0.69 = \underline{\hspace{1cm}} \text{ ዕስሪት} + \underline{\hspace{1cm}} \text{ ሚሊታዊት} = \underline{\hspace{1cm}}$
- መ. $3.82 = \underline{\hspace{1cm}} \text{ ሓደ} + \underline{\hspace{1cm}} \text{ ዕስሪት} + \underline{\hspace{1cm}} \text{ ሚሊታዊት} = \underline{\hspace{1cm}}$
- ረ. $12.97 = \underline{\hspace{1cm}} \text{ ዓስርተ} + \underline{\hspace{1cm}} \text{ ሓደ} + \underline{\hspace{1cm}} \text{ ዕስሪት} + \underline{\hspace{1cm}} \text{ ሚሊታዊት} = \underline{\hspace{1cm}}$

4. ናብ ደሲማል ቁፅሪ ቀይሩ።

- ሀ. $\frac{6}{100}$ ለ. $\frac{38}{100}$ ሐ. $\frac{79}{100}$ መ. $\frac{192}{100}$

5. ናብ ሚሊታዊ ገዢ ቀይሩ።

- ሀ. 0.08   ለ. 0.36   ሐ. 0.68   መ. 1.42

6. ዋጋ ዓዲ ዝተሰመረሎም ቁፅርታት ሃቡ።

- ሀ. 4.67   ለ. 3.82   ሐ. 43.25   መ. 49.12

7. 6 ዘርእዮ ዓዲ ቁፅሪ ግስፁ።

- ሀ. 0.06   ለ. 0.60   ሐ. 6.12   መ. 60.14

8. ነዚ ሰደቓ ምልክ።

ሚሊታዊ ገዢ	$\frac{17}{100}$		$\frac{81}{100}$		$\frac{7}{100}$	
ዕስሪት ቁፅሪ		0.76		0.05		0.29

9. ነዞም ዝስዕቡ ብደሲማል ቁፅሪ ግስፁ።

- ሀ. 95 ሳንቲም   ለ. ብር 37 50 ሳንቲምን
- ሐ. 78 ሳንቲ ሜትር   መ. 1 ሜትርን 15 ሳንቲ ሜትርን

3.6 ክሳብ ክስተ ሆሂ ዘስዎም ደሲማል ቁፅርታት ምውድዳርን ብቕደም ሰዓብ ምስራዕን

ኣብ ምዕራፍ ሓደ ሙሉእ ቁፅርታት ምውድዳርን ብቕደም ሰዓብ ምስራዕን ተማሃርኩም ኢኹም። ሕጂ ድማ ደሲማል ቁፅርታት ምውድዳርን ብቕደም ሰዓብ ምስራዕን ክትመሃሩ ኢኹም።

ንጥፊት 8

ማዓሩፍ ሓደ በዓል 32 ገፅ ደፍተር ብብር 2.30 ዓዲጉ። ኑርዓይኒ ድማ ሓደ በዓል 32 ገፅ ደፍተር ብብር 2.45 ዓዲጉ። ብኸባር ዝተዓደገ መን እዩ?

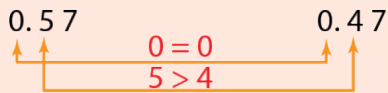
ኣብነት 1

ነዞም ዘስዕቡ ደሲማል ቁፅርታት ኣወዳድሩ።

- ሀ.** $0.57 \text{ ፣ } 0.47$ **ለ.** $3.00 \text{ ፣ } 3.01$
- ሐ.** $12 \text{ ፣ } 12.001$ **መ.** $13.25 \text{ ፣ } 12.98$

ፍታሕ

ሀ. ክልቲኦም ቁፅርታት፣ ብኣንጻር ዋጋ ዓዲ ቁፅርም ነወዳድር።

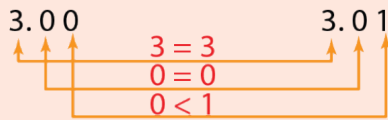

እንትነወዳድር ካብ ዝግበዩ ዋጋ ዓዲ ቁፅሪ (ካብ ፀጋም) ንጅምር።

- ዓዲ ሓደ ዘለዉ ቁፅርታት ማዕረ እዮም። ($0 = 0$)
- ዓዲ ዕስሪት ዘለዉ ቁፅርታት ማዕረ ኣይኮኑን። ($5 > 4$)
- ኣብ ዓዲ ዕስሪት ዝግበዩ ሆኖ ዘለዎ ቁፅሪ ዝግበዩ እዮ።

ስለዚ $0.57 > 0.47$ ወይ ድማ $0.47 < 0.57$

ለ.

ስለዚ $3.00 < 3.01$ ወይ ድማ $3.01 > 3.00$

ሐ. $12.00 = 12$

ካብ ደሲማል ነጥቢ ንደሲማል ባዶ ምህላውን ዘይምህላውን ዋጋ እቲ ቁፅሪ ኣይቕይሮን።
ስለዚ $12.0 = 12$ ፣ $12.00 = 12$

መ. $13.25 > 12.98$

እዞም ቅድሚ ደሲማል ነጥቢ ዘለዉ ሙሉእ ቁፅርታት፣ 13 ን 12 ን ማዕረ ስለዘይኮኑ፣ ደሲማል ቁፅርታት ምውድዳር ኣየድልን። ስለዚ $13.25 > 12.98$ ምክንያቱ ድማ $13 > 12$

መልመዲ 8

1. ካብ ዝነኣሰ ብምጅማር ብቕደም ሰዓብ ስርቡ።

- ሀ.** $2.32 \text{ ፣ } 2.2 \text{ ፣ } 2.3$ **ለ.** $0.06 \text{ ፣ } 0.09 \text{ ፣ } 0.1$
- ሐ.** $0.5 \text{ ፣ } 0.05 \text{ ፣ } 0.51$ **መ.** $5.01 \text{ ፣ } 5.00 \text{ ፣ } 5.10$
- ረ.** $12.0 \text{ ፣ } 12.06 \text{ ፣ } 12$ **ሰ.** $20.23 \text{ ፣ } 20.2 \text{ ፣ } 20.21 \text{ ፣ } 20.19$
- ሸ.** $0.9 \text{ ፣ } 0.08 \text{ ፣ } 0.80 \text{ ፣ } 0.88$ **ቀ.** $37.23 \text{ ፣ } 36.32 \text{ ፣ } 36.4 \text{ ፣ } 36.39 \text{ ፣ } 36.09$

2. ዋጋ ሓደ ጥርመዝ ሚሪንዳ ብር 5.00፣ ዋጋ ሓደ ባኮ ብሽኩቲ ድማ ብር 4.95 እንተኾይኑ ኣየናይ ዋጋ ይኸብር?
3. ቁመት ስምኡን 1.56 ሜትር እዩ። ቁመት ሰናይት ድማ 1.57 ሜትር እዩ። መኒኡም ይነውሉ?
4. ብብር 100 ብቸርቻሮ 2.25 ኪሎ ግራም ጠስሚ ምዕዳግ ይክኣል። ብጅምላ ድማ ብብር 100 2.75 ኪሎ ግራም ጠስሚ ምዕዳግ ይክኣል። ኣየናይ ዋጋ ይሓስር?
5. ቁመት ሓደ ዝፀዓነ መኪና 2.9 ሜትር እንትኸውን ቁመት ሓደ መሽሎኽ ቢንቶ ድማ 2.89 ሜትር እዩ። እዚ ዝተፀዓነ መኪና ቦቲ መሻሎኽ ቢንቶ ክሓልፍ ይክእልዩ? ንምንታይ?
6. መጠን ረስኒ ሓጂ ኣደም እንትፅቀን 36.6 ዲግሪ ሴንቲግሬድ ኮይኑ። መጠን ረስኒ ሃለቃ ተስፋይ ድማ 36.8 ዲግሪ ሴንቲግሬድ ኮይኑ። ናይመን መጠን ረስኒ ይበልፅ?
7. ኣብ መቐሰ ኣብ ሓመሽተ መዓልታት ዝነበረ መዓልታዊ ዋዲ ከምዚ ዝስዕብ ተመዝጊቡ።

ዕለት	ሰነይ	ሰሉስ	ረቡዕ	ሓሙስ	ዓርቢ
መዓልታዊ ዋዲ ብሴንቲ ግሬድ	24	23.6	24.1	23.2	23.5

- ሀ. ዝለዓለ ዋዲ ዝተመዝገበሉ ዕለት መዓዝ እዩ?
- ለ. ዝተሓተ ዋዲ ዝተመዝገበሉ ዕለት መዓዝ እዩ?

3.7 ክሳብ ክልተ ሆሄ ዘለዎም ደሲማል ቁፅርታት ምድማርን ምጉዳልን

ሀ. ምድማር

ንጥፈት 9

1. ዋጋ ሓደ እርሳስ ብር 1.15፣ ዋጋ ሓደ እስክርቢቶ ድማ ብር 1.75 እንተኾይኑ፣ ዋጋ ክልቲኦም ክንደይ እዩ?
2. ሓደ ተምሃራይ ንሓደ መፅሐፍ ብብር 13.50 ዓዲጎ። ንሓደ ኩዕሾ ድማ ብብር 5.35 ዓዲጎ። እዚ ተምሃራይ ክንደይ ብር ወፃኢ ገይሩ?

ኣብነት 1

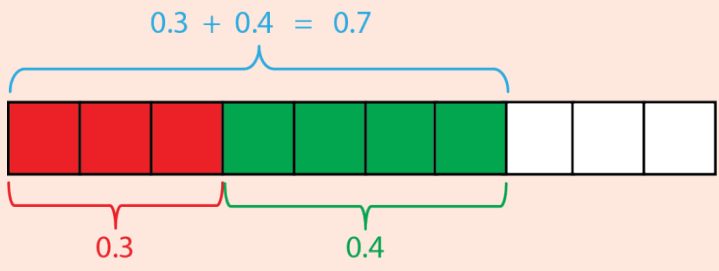
ደምሩ።

- ሀ. $0.3 + 0.4$
- ለ. $0.14 + 0.32$

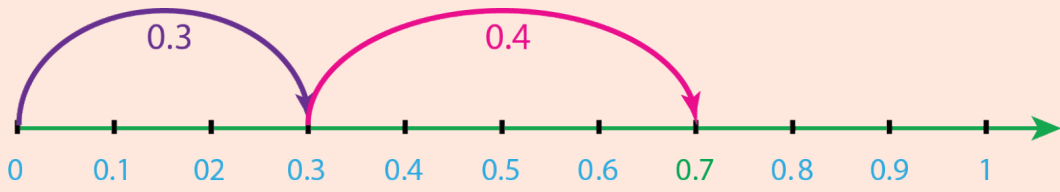
ፍታሕ

ሀ. $0.3 + 0.4 = \underline{\hspace{2cm}}$

መማሪያ 1:- ሓደ ሙሉ እና ነገር ብምምሳሌ

መማሪያ 2:- ብጨረር ቁፅሪ

መማሪያ 3:- ብዋጋ ዓድታት ቁፅሪ

- እቶም ተደመርቲ ብዓድታት ቁፅሪ ንትኹል ምዕሓፍ።
- ካብ ዝነኣሰ ዋጋ ቁፅሪ ዘለዎ (ካብ የማን) ብምጅማር ምድማር።
- ደሲማል ነጥቢ ቦትኡ ሓልዩ ይወርድ።

$$\begin{array}{r} 0.3 \\ +0.4 \\ \hline 0.7 \\ \hline \end{array}$$

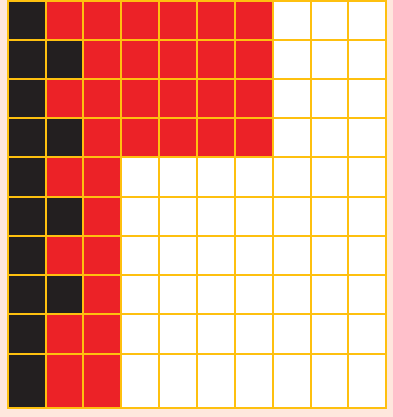
$$\begin{array}{r} (3 + 7 = 7) \\ (0 + 0 = 0) \end{array}$$

ለ. $0.14 + 0.32 = \underline{\hspace{2cm}}$

መማሪያ 1:- ዓሰርተ ብዓሰርተ ዝኾነ ትርብዒት ብምጥቃም

$0.14 + 0.32 = 0.46$

መማሪያ 2:- ብዋጋ ዓድታት ቁፅሪ

$$\begin{array}{r} 0.14 \\ + 0.32 \\ \hline 0.46 \end{array}$$

- እቶም ተደመርቲ ብዓድታት ቁፅሪ ንትኹል ምዕሓፍ።
- ካብ ዝነኣሰ ዋጋ ቁፅሪ ዘለዎ (ካብ የማን) ብምጅማር ምድማር።
- ደሲማል ነጥቢ ቦትኡ ሓልዩ ክወርድ ምግባር

$$\begin{array}{r} (4 + 2 = 6) \\ (1 + 3 = 4) \\ (0 + 0 = 0) \end{array}$$

አብነት 2

ደምሩ።

ሀ. $0.8 + 0.6$

ለ. $2.56 + 1.78$

ፍታክ

ሀ. $0.8 + 0.6 = \underline{\hspace{2cm}}$

- አለኒ ዘለዎም ቁፅርታት ብንድምረሎ አገባብ እቶም ተደመርቲ ንትኹል ብምፅሓፍ ምድማር።

$$\begin{array}{r} 0.8 \\ +0.6 \\ \hline 1.4 \end{array}$$

- ደሲማል ነጥቢ ቦትኡ ሓልዩ ክወርድ ምግባር

$8 \text{ ዕስሪት} + 6 \text{ ዕስሪት} = 14 \text{ ዕስሪት}$

$14 \text{ ዕስሪት} = 10 \text{ ዕስሪት} + 4 \text{ ዕስሪት}$

$= 1 \text{ (ሓደ መሉኡኝ)} + 4 \text{ ዕስሪት} = 1.4$

ለ. $2.56 + 1.78 = \underline{\hspace{2cm}}$

$$\begin{array}{r} 2.56 \\ +1.78 \\ \hline 4.34 \end{array}$$

- ልክዕ ከም ማንም ምድማር መሉኡኝ ቁፅሪ ካብ የማን ብምጅማር እቶም ቁፅርታት ንትኹል ምድማር።

- ደሲማል ነጥቢ ቦትኡ ሓልዩ ክወርድ ምግባር

መልመዲ 9

1. ደምሩ።

ሀ. $0.5 + 0.4$

ለ. $0.8 + 0.7$

ሐ. $1.3 + 1.6$

መ. $2.7 + 3.9$

ረ. $0.31 + 0.27$

ሰ. $1.34 + 2.68$

ሸ. $3.47 + 4.99$

ቀ. $972.54 + 0.96$

2. ኣብ ሓደ ክሊሚት 17.8 ኪሎ ግራም ሩዝ ኣሎ። ኣብ ካልኣ ክሊሚት ድማ 12.9 ኪሎ ግራም ሩዝ ኣሎ። ክብደት ክልቲኡ ክሊሚት ክንደይ እዩ?

3. ንሓደ ሰብ ስረ ንምስፋይ 1.25 ሜትር ጨርቂ የድልዮ። ጁባ ንምስፋይ ድማ 1.65 ሜትር ጨርቂ የድልዮ፣ ስረን ጁባን ንምስፋይ ክንደይ ሜትር ጨርቂ የድልዮ?

4. ሓደ ሰብ ንሕክምና ሆስፒታል ክኣቱ ኸሎ ሚዛኑ 56.45 ኪሎ ግራም ነይሩ። ሕክምና ምስ ገበረ ድማ ሚዛኑ ብ1.86 ኪሎ ግራም ወሲኹ። እቲ ሰብ ሚዛኑ ክንደይ ኾይኑ?

ለ. ምጉዳል

ንጥፈት 10

ንውሓቱ 22.75 ሜትር ካብ ዝኾነ ገመድ 9.76 ሜትር ተቆሪፁ፣ እቲ ዝተረፈ ገመድ ንውሓቱ ክንደይ ሜትር ይኸውን?

ኣብነት 3

ኣጉድሱ

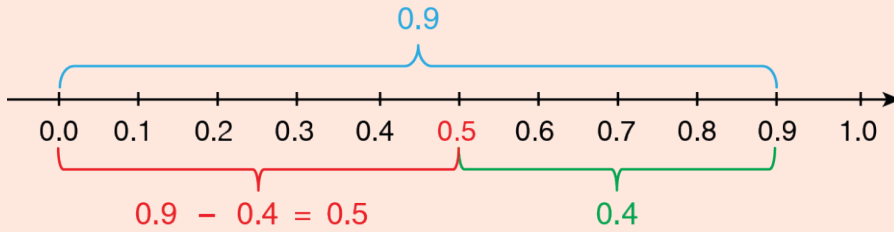
ሀ. $0.9 - 0.4$

ለ. $2.86 - 0.32$

ሐ. $3.4 - 1.8$

መ. $3.46 - 1.68$

መማረዳ 1:- ጨረር ቁፅሪ ብምጥቃም

መማረዳ 2:- ብዋጋ ዓድታት ቁፅሪ

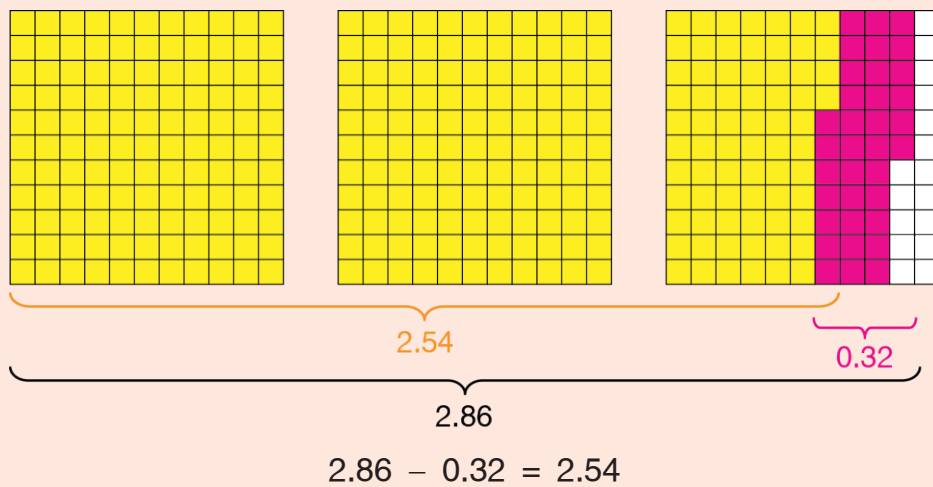
- ሙሉእ ቁፅርታት ከምነጉድል ብየማን ብምጅማር ቁፅርታት በቢዓዶም ንትኹል ብምፅሓፍ ምጉዳል።

$$\begin{array}{r} 0.9 \\ -0.4 \\ \hline 0.5 \end{array} \quad \begin{array}{l} (9 - 4 = 5) \\ (0 - 0 = 0) \end{array}$$

- ደሲማል ነጥቢ ቦትኡ ሓልዩ ክወርድ ምግባር
 $9\text{ ፅስሪት} - 4\text{ ፅስሪት} = 5\text{ ፅስሪት} = 0.5$

ለ. $2.86 - 0.32$

መማረዳ 1: 10×10 ብዝኾነ ትርብዒት

መማሪያ 2: ብዋጋ ዓድታት ቁፅሪ

$$\begin{array}{r} 2.86 \\ - 0.32 \\ \hline 2.54 \end{array}$$

ሐ. $3.4 - 1.8$

መማሪያ 1: ሐደ መሎክ ነገር ብምምቃል

ስለዚህ $3.4 - 1.8 = 1.6$

መማሪያ 2: ብዋጋ ዓድታት ቁፅሪ

	•	መሎክ ቁፅርታት ከምነጉድል ብየማን ብምጅማር ቁፅርታት በቢዓዶም ንትኹል ብምፅሓፍ ምጉዳል።
3.4		
-1.8	(14 - 8 = 6)	
<u>1.6</u>	(2 - 1 = 1)	

- ደሲማል ነጥቢ ቦትኩ ሓልዩ ክወርድ ምግባር።

መ. $3.46 - 1.68$

	•	ደረጃ አሰራርሐ
3.46		(16 - 8 = 8)
-1.68	(13 - 6 = 7)	
<u>1.78</u>	(2 - 1 = 1)	

- ደሲማል ነጥቢ ቦትኩ ሓልዩ ክወርድ ምግባር።

መልመዳ 10

1. ኣገድሱ።

ሀ. $1.8 - 0.3$ **ለ.** $1.5 - 0.9$ **ሐ.** $2.1 - 0.2$ **መ.** $6.4 - 3.6$

ረ. $\begin{array}{r} 26.59 \\ - 13.17 \\ \hline \end{array}$	ሰ. $\begin{array}{r} 31.45 \\ - 15.68 \\ \hline \end{array}$	ሸ. $\begin{array}{r} 41.06 \\ - 12.48 \\ \hline \end{array}$	ቀ. $\begin{array}{r} 36.72 \\ - 27.79 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---

2. ዝተሓዋወሰ ስሚንቶን ሑዓን ሚዛኑ 35.75 ኪሎ ግራም ኮይኑ። ሚዛን ሑዓ 18.86 ኪሎ ግራም እንተኾይኑ ሚዛን ስሚንቶ ብኪሎ ግራም ክንደይ ይኸውን?

3. ተኪኢን ብር 12.75 ዝዋግኡ መፅሓፍ ክትዕድግ ደልዮ። ኣብ ኢዳ ብር 7.95 እንተሃልዩዎ እቲ መፅሓፍ ንምዕዳግ ዘድልዮ ተወሳኺ ገንዘብ ክንደይ እዩ?

መዕረፍ 4

4 መዕቀንታት

4.1 መዕቀንታት ንውሓት

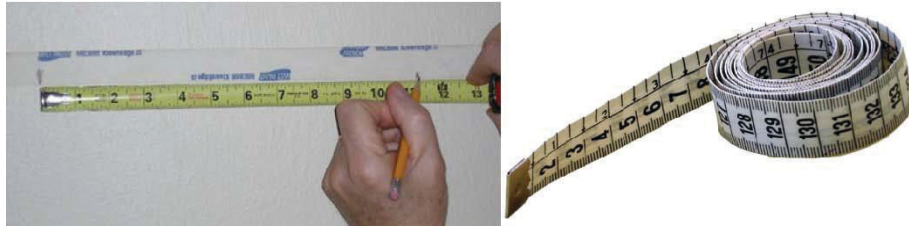
ኣብ ሃገርና ንውሓት ንምዕቃን ዝተፈላለዩ ኣገባባት ንጥቀም፡፡ ካብ መንጎ እቶም እንጥቀመሎም መዕቀንታት ንውሓት ኣባብዕቲ፣ ስድሪ፣ ጫማ፣ እመት ን ስጉሚ ን ይርከብዎ፡፡ እዚኦም ድማ ባህላዊ መዕቀንታት ንውሓት ይበሃሉ፡፡

ንጥፈት 1

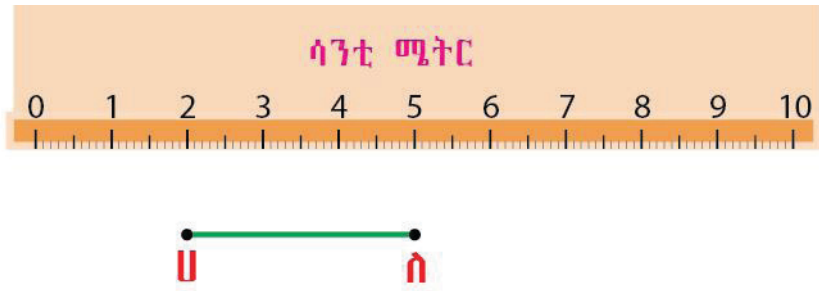
1. ንውሓት ደፍተርኩም ብኢድኩም ዓቅኑ፡፡
2. ንውሓት ዴስክ ብእመትኩም ዓቅኑ፡፡
3. ንውሓት ሓደ ገፅ ክፍልኹም ብጫማኹም ዓቅኑ፡፡ ብስጉሚ ድማ ዓቅኑ፡፡
4. ቁመት መሓዛኹም ብስድሪ ዓቅኑ፡፡

ኣብ ንጥፈት 1 ዝረኽብኩምዎም ዓቕናት ዝተፈላለዩ ምዃኖም ዶ ሪኢኹም? ምኽንያቱ ድማ ስድሪ፣ ስጉሚ፣ እመት ሕድ ሕድ ተምሃራይ ከከም ንውሓቶም ዝተፈላለዩ ስለዝኾነ እዩ፡፡ ስለዝኾነ ድማ ቀወምቲ ዝኾነ ማንም ሰብ ኣብ ዝኾነ ቦታ ክጥቀመሎም ዝኽእል ካልኦት ኣሃድ መዕቀንታት ንውሓት ኣለዉ እዮም፡፡

4.1.1 አሃድታት መዐቀኒ ንውሐት

መስመሪኹም ብምጥቃም ዝተፈላለዩ ንውሐት ምዕቃን ትኽእሉ ኢኹም፡፡

ካብ ሀ ክሳብ ለ ዘሎ ንውሐት 3 ሳንቲ ሜትር እዩ፡፡ ኣብ መስመሪኹም ዘላ ሕድ ሕድ ሳንቲ ሜትር ኣስተውዕሉ፡፡ ሓደ ንውሐት ንምዕቃን ካብ መበገሲ ክሳብ እንደልዩ ቦታ ዘሎ ሳንቲ ሜትር ብምቐፃር ምዕቃን ንኽእል ኢና፡፡ ሓፀርቲ ንውሐታት ንምዕቃን እንጥቀመሉ ኣሃድ ሳንቲ ሜትር እዩ፡፡

ዕስሪት ሓደ ሳንቲ ሜትር ሓደ ሚሊ ሜትር (ሚ.ሜ) እዩ፡፡

$$1 \text{ ሳ.ሜ} = 10 \text{ ሚ.ሜ}$$

$$0.1 \text{ ሳ.ሜ} = 1 \text{ ሚ.ሜ ወይ ድማ } \frac{1}{10} \text{ ሳ.ሜ} = 1 \text{ ሚ.ሜ}$$

ንጥፈት 2

1. ነዞም ዝስዕቡ መስመሪ ብምጥቃም ንውሐት ዓቅኑ፡፡

ሀ. —   ለ. —   ሐ. —

2. ነዞም ዝስዕቡ መስመሪ ብምጥቃም ንውሐት ዓቅኑ፡፡

- ወርዲን ንውሐትን መፅሓፍኩም
- ወርዲን ንውሐትን ዲዲኩም

- 3. ጎኒን ንውሓትን መምሃሪ ክፍልኹም ዓቕኑ።
- 4. ኣብ ክባቢኹም ዝርከብ ሓደ ነዊሕ ቀላሚጦስ ቁመቱ ገምቱ።
- 5. ካብ ዝሃኹም ክሳብ ቤት ትምህርትኹም ዘሎ ርሕቐት ገምቱ።
- 6. ንውሓት ጉያ ማራቶን ክንደይ እዩ።
- 7. ካብ ዝናኣስ ኣሃድ መዐቀኒ ንውሓት ብምጅማር ኪ.ሜ፣ ሳ.ሜ፣ ሚ.ሜ፣ ሜትር ን ብቐደም ሰዓብ ስርዑ።
- 8. ኣየናይ ንውሓት ይዓቢ።
  - ሀ. 1 ኪ.ሜን 100 ሳ.ሜን
  - ለ. 1000 ሜን 2 ኪ.ሜን
  - ሐ. 10 ሳ.ሜን 99 ሚ.ሜን

ቀወምቲ ሳሃደታት መዐቀኒ ንውሓት

ሚሲ ሜትር (ሚ.ሜ)፣	ሳንቲ ሜትር (ሳ.ሜ)፣
ሜትር (ሜ)፣	ኪሎ ሜትር (ኪ.ሜ)፣

ሓፀርቲ ንውሓታት ብሳንቲ ሜትር ከምዝዕቀኑ ሪክኹም ኢኹም። ነዋሕቲ ዝኾኑ ንውሓታት (ንኣብነት፣ ወርዲ መምሃሪ ክፍሊ፣ ቁመት መንደቕ፣ ንውሓት ሜዳ መፃወቲ ኩዕሾ እግሪ) ድማ ብሜትር ንዕቅን።

ሓደ ሜትር ንውሓት ዘለዎ ነገር ኣብ 100 ማዕረ ቦታ እንትምቀል፣ ሓንቲ ምቃል 1 ሳንቲ ሜትር እዩ። ስለዚ 1 ሜትር = 100 ሳንቲ ሜትር እዩ።

$$1 \text{ ሜትር} = 100 \text{ ሳንቲ ሜትር}$$

$$1 \text{ ሳንቲ ሜትር} = \frac{1}{100} \text{ ሜትር ወይ ድማ } 1 \text{ ሳንቲ ሜትር} = 0.01 \text{ ሜትር}$$

ኣፀርዮም ነዋሕቲ ንዝኾኑ (ንኣብነት፣ ካብ ሓደ ከተማ ናብ ካልእ ከተማ ዘሎ ርሕቐት) ድማ ኪሎ ሜትር (ኪ.ሜ) ብዝበሃል ኣሃድ ንዕቅን። ሓደ ኪሎ ሜትር ኣብ 1000 ማዕረ ቦታታት እንትምቀል ሓንቲ ምቃል 1 ሜትር እዩ።

$$1 \text{ ኪ.ሜ} = 1000 \text{ ሜትር}$$

$$1 \text{ ሜትር} = \frac{1}{1000} \text{ ኪ.ሜ ወይ ድማ } 1 \text{ ሜ} = 0.001 \text{ ኪ.ሜ}$$

4.1.2 ምቅይያር አሃድታት መዐቀኒ ንውሐት

ጸ.በ!

$$1 \text{ ሳ.ሜ} = 10 \text{ ሚ.ሜ} \quad 1 \text{ ሚ.ሜ} = \frac{1}{10} \text{ ሳ.ሜ}$$

$$1 \text{ ሜ} = 100 \text{ ሳ.ሜ} = 10 \times 100 \text{ ሚ.ሜ} = 1000 \text{ ሚ.ሜ}$$

$$1 \text{ ሳ.ሜ} = \frac{1}{100} \text{ ሜ}$$

$$1 \text{ ኪ.ሜ} = 1000 \text{ ሜ} = 100 \times 1000 \text{ ሳ.ሜ} = 100,000 \text{ ሳ.ሜ} \times 10 \text{ ሚ.ሜ} = 1,000,000 \text{ ሚ.ሜ}$$

አሃድ ንውሐት ካብ ዝዓበዩ ናብ ዝነኣሱ ምቅይያር

ኣብነት 1

ሀ. 9 ሳ.ሜን 5 ሚ.ሜን ናብ ሚ.ሜ ቅይሩ።

ለ. 2500 ሜ ናብ ሳ.ሜ ቅይሩ።

ፍታሕ

ሀ. $1 \text{ ሳ.ሜ} = 10 \text{ ሚ.ሜ}$

$$\begin{aligned} 9 \text{ ሳ.ሜን } 5 \text{ ሚ.ሜን} &= 9 \times 10 \text{ ሚ.ሜ} + 5 \text{ ሚ.ሜ} \\ &= 95 \text{ ሚ.ሜ}:: \end{aligned}$$

ስለዚ $9 \text{ ሳ.ሜን } 5 \text{ ሚ.ሜን} = 95 \text{ ሚ.ሜ}$

ለ. $1 \text{ ሜ} = 100 \text{ ሳ.ሜ}$

$$\begin{aligned} 2500 \text{ ሜ} &= 2500 \times 100 \text{ ሳ.ሜ} \\ &= 250,000 \text{ ሳ.ሜ} \end{aligned}$$

ስለዚ $2500 \text{ ሜ} = 250,000 \text{ ሳ.ሜ}$

ዕዮ ገጅስ 1

ሀ. 789 ኪ.ሜ ናብ ሜትር ቀይሩ።

ለ. ኣብ ሓደ ኪ.ሜ ክንደይ ርባዓት ኪ.ሜ ኣለዉ?

ካብ ዝነወሐ ኣሃድ ናብ ዝነኣሰ ኣሃድ ንምቕደር ብመስዋወጢ ቁፅሪ ክነራብሕ።

ሳ.ሜ ናብ ሚ.ሜ ንምቕደር ብ10 ነራብሕ።

ሜ ናብ ሳ.ሜ ንምቕደር ብ100 ነራብሕ።

ኪ.ሜ ናብ ሜ ንምቕደር ብ1000 ነራብሕ።

ኣሃድ ንውሓት ካብ ዝነኣሰ ናብ ዝነወሐ ምቕደር

ኣብነት 2

ሀ. 700 ሚ.ሜ ናብ ሳ.ሜ ቐይሩ።

ለ. 265 ሳ.ሜ ናብ ሜትር ቐይሩ።

ፍታሕ

ሀ. 10 ሚ.ሜ = 1 ሳ.ሜ

$$700 \text{ ሚ.ሜ} = 70 \times 10 \text{ ሚ.ሜ} = 70 \times 1 \text{ ሳ.ሜ} = 70 \text{ ሳ.ሜ}$$

ስለዚ 700 ሚ.ሜ = 70 ሳ.ሜ

ለ. 100 ሳ.ሜ = 1 ሜ

$$265 \text{ ሳ.ሜ} = 200 \text{ ሳ.ሜ} + 65 \text{ ሳ.ሜ} = 2 \times 100 \text{ ሳ.ሜ} + 65 \text{ ሜ}$$

$$= 2 \times 1 \text{ ሜ} + 65 \text{ ሜ} = 2 \times 1 \text{ ሜ} + \frac{65}{100} \text{ ሜ}$$

$$= 2 \text{ ሜ} + 0.65 \text{ ሜ}$$

$$= 2.65 \text{ ሜ}$$

ስለዚ 265 ሳ.ሜ = 2.65 ሜ ወይ ድማ 265 ሳ.ሜ

ዕዮ ጉድስ 2

1. 250 ሜ ናብ ኪ.ሜ ቐይሩ።

2. 78500 ሜ ናብ ኪ.ሜ ቐይሩ።

3. መን ደዓቢ? ናብ ሓደ ዓይነት ኣሃድ ብምቕደር ኣወዳድሩ።

ሀ. 2 ኪ.ሜ ዶ 1990 ሜ?

ለ. 4 ሳ.ሜ ዶ 39 ሚ.ሜ?

ሐ. 0.75 ኪ.ሜ ዶ 500 ሜ?

መስመሩ 1

1. ናብ ሚ.ሜ ቀይሩ።

ሀ. 5 ሳ.ሜ

ለ. 120 ሳ.ሜን 5 ሚ.ሜ

ሐ. 2240.5 ሳ.ሜ

2. ናብ ሳ.ሜ ቀይሩ።

ሀ. 127 ሜ

ለ. 7,940 ሜን 25 ሳ.ሜ

ሐ. 9500 ሜን 50 ሳ.ሜ

3. ናብ ሜትር ቀይሩ።

ሀ. 625 ኪ.ሜ

ለ. 42 ኪ.ሜን 200 ሜ

ሐ. 845.75 ኪ.ሜ

4. ናብ ሳ.ሜ ቀይሩ።

ሀ. 3500 ሚ.ሜ

ለ. 57240 ሚ.ሜ

ሐ. 1,000,000 ሚ.ሜ

5. ናብ ሜትር ቀይሩ።

ሀ. 3500 ሳ.ሜ

ለ. 5720 ሳ.ሜ

ሐ. 124,750 ሳ.ሜ

6. ናብ ኪ.ሜ ቀይሩ።

ሀ. 780,000 ሜ

ለ. 700,000 ሳ.ሜ

ሐ. 32500 ሜ

7. > ፣ < ወይ ድማ = ብምጥቃም አወዳድሩ።

ሀ. 40 ኪ.ሜ _ 4500 ሜ

ለ. 12,000 ሚ.ሜ _ 12 ሜ

ሐ. 300,000 ሳ.ሜ _____ 3.5 ኪ.ሜ

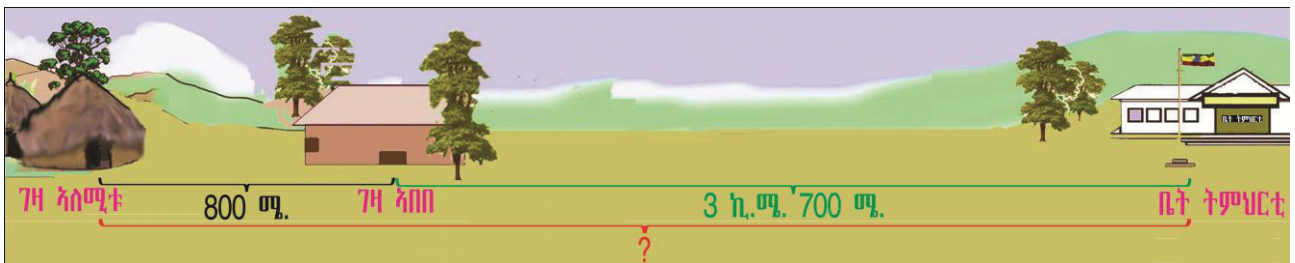
መ. 400,500 ሜ _____ 401 ኪ.ሜ

ረ. 50,000 ሜን 50 ሳ.ሜ _____ 50 ኪ.ሜን 50 ሜ

ሰ. 75,000 ኪ.ሜን 750 ሜ _____ 75,000.75 ኪ.ሜ

4.1.3 ምድማር አሃድታት ንውሐት

ንጥረት 3

ገዛ አበበን ገዛ አለሚቱን ካብ ቤት ትምህርቶም ናብ ሓደ አንፈት ይርከብ።

ገዛ አበበ ካብ ቤት ትምህርቲ 3 ኪ.ሜን 700 ሜን ይርሕቕ። ገዛ አለሚቱ ድማ ካብ ገዛ አበበ ብ800 ሜትር ይርሕቕ።

ገዛ አለሚቱ ካብ ቤት ትምህርቲ ኣብ ክንደይ ርሕቕት ይርከብ?

- ሀ. ብሜትር
- ለ. ብኪሎሜትር

ኣብነት 3

ደምሩ፡፡

<p>ሀ. 675 ሚ.ሜ +325 ሚ.ሜ</p>	<p>ለ. 3647 ሚ +4353 ሚ</p>
---------------------------------------	-------------------------------------

ሐ. 212 ሜን 50 ሳ.ሜን + 978 ሜን 75ሳ.ሜን

መ. 800 ኪ.ሜን 850 ሜን + 37 ኪ.ሜን 650 ሜን

ፍታሕ

<p>ሀ. 675 ሚ.ሜ +325 ሚ.ሜ 1000 ሚ.ሜ</p>	<p>ለ. 3647 ሚ +4353 ሚ 8000 ሚ</p>
--	--

ሐ. 212 ሜን 50 ሳ.ሜ + 978 ሜን 75ሳ.ሜን

$$= 21200 \text{ ሳ.ሜ} + 50 \text{ ሳ.ሜ} + 97800 \text{ ሳ.ሜ} + 75ሳ.ሜ$$

... ናብ ሓደ ዓይነት ኣሃድ ብምቕይር፡፡

$$= 21250 \text{ ሳ.ሜ} + 97875 \text{ ሳ.ሜ}$$

$$= 119125 \text{ ሳ.ሜ} = 1191 \text{ ሜን } 25 \text{ ሳ.ሜን}$$

$$= 1191.25 \text{ ሜ}$$

ስለዚ ደምሩ 119,125 ሳ.ሜ ወይ ድማ 1191 ሜን 25 ሳ.ሜ ይኸውን።

መ. 800 ኪ.ሜን 850 ሜን + 37 ኪ.ሜን 650 ሜን

$$= 800,000 \text{ ሜ} + 850 \text{ ሜ} + 37,000 \text{ ሜ} + 650 \text{ ሜ}$$

... ናብ ሓደ ዓይነት ኣሃድ ብምቕይር፡፡

$$= 838,500 \text{ ሜ} = 838 \text{ ኪ.ሜን } 500 \text{ ኪ.ሜ}$$

$$= 838.5 \text{ ኪ.ሜ}$$

4.1.4 ምጉዳል አሃድታት ንውሐት

ንጥረት 4

ሓደ ቁመቱ 1 ሚን 25 ሳ.ሚን ካብ ዝኾነ ጣውላ 50 ሳ.ሚ እንተተቐረፀ ንውሐት እቲ ዝተረፈ ጣውላ ክንደይ እዩ?

ኣብነት 4

ኣገድሱ፡፡

ሀ. 107 ኪ.ሚን 800 ሜ – 29 ኪ.ሚን 950 ሜ

ለ. 2,448 ሚን 85 ሳ.ሚ – 1,400 ሚን 60 ሳ.ሚ

ሐ. 2,008 ሳ.ሚን 2 ሚ.ሚ – 972 ሳ.ሚን 8 ሚ.ሚ

ፍታሕ

ሀ. 107 ኪ.ሚን 800 ሜ – 29 ኪ.ሚን 950 ሜ

ናብ ሓደ ዓይነት አሃድ ብምቕያር

$$\begin{aligned} & 107 \text{ ኪ.ሚን } 800 \text{ ሜ} - 29 \text{ ኪ.ሚን } 950 \text{ ሜ} \\ & = 107 \times 1000 \text{ ሜ} + 800 \text{ ሜ} - (29000 \text{ ሜ} + 950 \text{ ሜ}) \\ & = 107800 \text{ ሜ} - 29950 = 77850 \text{ ሜ} \\ & = 77 \text{ ኪ.ሚን } 850 \text{ ሜ} \end{aligned}$$

ስለዚ ጉዳል 77,850 ሜ ወይ ድማ 77 ኪ.ሚን 850 ሜ ይኸውን፡፡

ለ. 2448 ሚን 85 ሳ.ሚ – 1400 ሚን 60 ሳ.ሚ

$$\begin{aligned} & = 244,800 \text{ ሳ.ሚ} + 85 \text{ ሳ.ሚ} - (140000 \text{ ሳ.ሚ} + 60 \text{ ሳ.ሚ}) \\ & = 244,885 \text{ ሳ.ሚ} - 140,060 \text{ ሳ.ሚ} \\ & = 244,885 \text{ ሳ.ሚ} - 140,060 \text{ ሳ.ሚ} \\ & = 104,825 \text{ ሳ.ሚ} = 1048.25 \text{ ሚ} \end{aligned}$$

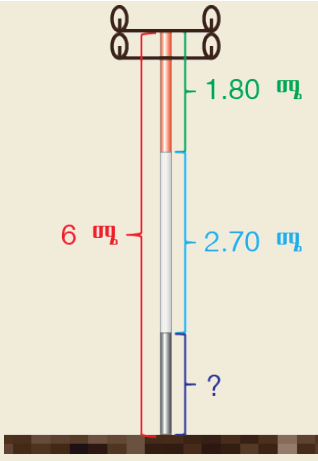
ሐ. 2008 ሳ.ሚን 2 ሚ.ሚ – 972 ሳ.ሚን 8 ሚ.ሚ

$$= 20,080 \text{ ሚ.ሚ} + 2 \text{ ሚ.ሚ} - (9,720 \text{ ሚ.ሚ} + 8 \text{ ሚ.ሚ})$$

$$\begin{aligned}
 &= 20,082 \text{ ሚ.ሜ} - 9,728 \text{ ሚ.ሜ} \\
 &= 20,082 \text{ ሚ.ሜ} - 9,728 \text{ ሚ.ሜ} = 10,354 \text{ ሚ.ሜ} \\
 &= 1035.4 \text{ ሳ.ሜ}
 \end{aligned}$$

ዕዮ 7ጅሰ 3

ሓደ ንውሓቱ 6 ሜ ዝኾነ ፓሎ ኤሌክትሪክ 3 ዓይነት ሕብርታት ተለኽዩ ኣሎ። ቀይሕ ሕብሪ ዝተለኽዩ ክፋል 1 ሜትርን 80 ሳ.ሜትርን እዩ። ዓዕዳ ሕብሪ ዝተለኽዩ ክፋል ድማ 2 ሜትርን 70 ሳ.ሜትርን እዩ። እቲ ዝተረፈ ክፋል እቲ ፓሎ ድማ ፀሊም ሕብሪ ተለኽዩ ኣሎ።

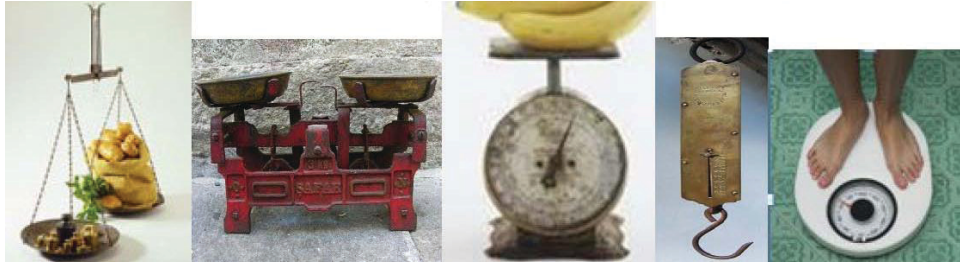

- ሀ.** ንውሓት ቀይሕን ዓዕዳ ሕብሪ ዝተለኽዩ ክፋል እቲ ፓሎ ክንደይ እዩ?
- ለ.** ንውሓት ፀሊም ሕብሪ ዝተለኽዩ ክፋል ከ?

መልመዒ 2

- 1. ደምሩ።**
  - ሀ.** 66 ሳ.ሜ + 2 ሚ.ሜን + 14 ሳ.ሜን 6 ሚ.ሜን
  - ለ.** 572 ሜን 72 ሳ.ሜን + 172 ሜን 88 ሳ.ሜን
  - ሐ.** 1674 ኪ.ሜን 400 ሜን + 476 ኪ.ሜን 920 ሜን
- 2. ኣገድሱ።**
  - ሀ.** 14 ሳ.ሜን 6 ሚ.ሜን - 81 ሳ.ሜን 2 ሚ.ሜን
  - ለ.** 72 ሜን 30 ሳ.ሜን - 27 ሜን 72 ሳ.ሜን
  - ሐ.** 710 ሜን 62 ሳ.ሜን - 579 ሜን 49 ሳ.ሜን
- 3.** ካብ 20 ሜትር ጥቕላል ጨርቂ ንሓደ ተምሃራይ ክዳን 2 ሜን 35 ሳ.ሜን እንተተቐረፁዎ እቲ ዝተርፍ ጨርቂ ክንደይ ሜትር እዩ?
- 4.** ንውሓት ሓደ ፓሎ 12 ሜትር እዩ። እቲ ፓሎ እንትትከል 1 ሜን 65 ሳ.ሜን ኣብ መሬት ተቐቢሩ፣ ዘይተቐበረ ንውሓት እቲ ፓሎ ክንደይ እዩ?
- 5.** ቁመት ርብቃ 1 ሜን 58 ሳ.ሜን እዩ። ለምለም ካብ ርብቃ ብ 60 ሳ.ሜ ትሓፅር እንተኾይና ቁመት ለምለም ክንደይ እዩ?

4.2 መወቀንታት ክብደት

አብ 3^ይ ክፍል ትምህርትኹም ዛዕባታት ክብደትን ኣተዓቓቕኛናን ተማሃርኩም ኢኹም። እዚ ንምዝካር ነዚ ዝስዕብ ንጥፊት ስርሑ።

ንጥፊት 5

1. መሳርሕታት መወቀኒ ክብደት ዘርዝሩ።
2. ኣሃድታት መወቀኒ ክብደት ዘርዝሩ።
3. **ሀ.** ክብደት ሕድሕድኩም ተዛረቡ።
  - ለ.** ክብደት ሓደ እንቋቕሖ ክንደይ ይኸውን?
  - ሐ.** ሓደ ኩንታል ዕፉን ክንደይ ይምዘን?
  - መ.** 10 ኩንታል ስርናይ ብኪሎ ግራም እንትምዘን ክንደይ ይኸውን?

ግራም (ግ)፣ ኪሎ ግራም (ኪ.ግ)ን ኩንታልን ዝተፈላለዩ ኣሃድታት መወቀኒ ክብደት እዮም። ፎኪስ ክብደት ዘለዎም ነገራት ክብደቶም ንምዕቃን ግራም ንጥቀም። ማእኸላይ ክብደት ዘለዎም ነገራት ክብደቶም ንምዕቃን ድማ ኪሎ ግራም ምጥቃም ዝሓሸ እዩ። ብጣዕሚ ከበድቲ ንዝኾኑ ነገራት ክብደት ንምዕቃን ግን ኩንታል ምጥቃም ይምረፅ።

ነዞም ልዕል ክብል ዝረኣናዮም ኣሃድታት መወቀኒት ክብደት ካብ ሓደ ናብ ካልእ ኣሃድ ንምቕያር ነዞም ዝስዕቡ ልቢ ባሉ።

$$\begin{aligned}
 1 \text{ ኪ.ግ} &= 1000 \text{ ግ} & 1 \text{ ኩንታል} &= 100 \text{ ኪ.ግ} \\
 1 \text{ ኩንታል} &= 100 \times 1000 \text{ ግ} & &= 100,000 \text{ ግ}
 \end{aligned}$$

ብኻልእ መንገዲ ድማ 10 ኩንታል 1 ቶን እዩ።

$$\begin{aligned}
 1 \text{ ቶን} &= 10 \text{ ኩንታል} & 1 \text{ ቶን} &= 10 \times 100 = 1000 \text{ ኪ.ግ}
 \end{aligned}$$

ስለዝኾነ ድማ ቶን ልክዕ ከም ግራምን ኪሎ ግራምን ኣሃድ መወቀኒ ክብደት እዩ።

ካብ ዘዓቡዩ ኣሃድ ናብ ዘነሳስ ኣሃድ ምቕያር

ንጥፈት 6

ሓደ ገባር 4.5 ተን ሰቢጥ ሓፊሱ። እቲ ምህርቲ

ሀ. ብኩንታል ክንደይ እዩ?

ለ. ብኪሎ ግራም ክንደይ እዩ?

ኣብነት 1

ናብ ግራም ቀይሩ።

ሀ. 5 ኪ.ግ

ለ. 8 ኪ.ግን 250 ግን

ሐ. 3 ኩንታል

መ. $\frac{1}{2}$ ቶን

ፍታሕ

ሀ. 1 ኪ.ግ = 1000 ግ

$$5 \text{ ኪ.ግ} = 5 \times 1000 \text{ ግ} = 5000 \text{ ግ}$$

ስለዚ 5 ኪ.ግ = 5000 ግ

ለ. 8 ኪ.ግን 250 ግ = 8 ኪ.ግ + 250 ግ

$$\begin{aligned} &= 8 \times 1000 \text{ ግ} + 250 \text{ ግ} = 8000 \text{ ግ} + 250 \text{ ግ} \\ &= 8250 \text{ ግ} \end{aligned}$$

ሐ. 1 ኩንታል = 100 ኪ.ግ = 100,000 ግ

$$3 \text{ ኩንታል} = 3 \times 100 \text{ ኪ.ግ} = 300 \text{ ኪ.ግ}$$

$$= 300 \times 1000 \text{ ግ}$$

$$= 300,000 \text{ ግ}$$

ስለዚ 3 ኩንታል = 300,000 ግ

መ. 1 ቶን = 10 ኩንታል = 1000 ኪ.ግ = 100,000 ግ

$$\frac{1}{2} \text{ ቶን} = \frac{10}{2} \text{ ኩንታል} = 5 \text{ ኩንታል}$$

$$= 5 \times 100 \text{ ኪ.ግ} = 500 \text{ ኪ.ግ} = 500 \times 1000 \text{ ግ}$$

$$= 500,000 \text{ ግ}$$

ስለዚ $\frac{1}{2}$ ቶን = 500,000 ግ

ካብ ዘነኳስ ኣሃድ ናብ ዘዓበዩ ኣሃድ ምቕቓይ

ንጥፈት 7

ክብደት ሓደ ተምሳሌት 42,000 ግ ኮይኑ። ናይዚ ተምሳሌት ክብደት ብኪሎ ግራም ክንደይ እዩ?

ኣብነት 2

- ሀ.** 7500 ኪ.ግ ናብ ኩንታል ቀይሩ።
- ለ.** 3000 ኪ.ግ ናብ ቶን ቀይሩ።
- ሐ.** 85 ኩንታል ናብ ቶን ቀይሩ።
- መ.** 500,000 ግራም ናብ ኩንታል ቀይሩ።

ፍታሕ

ሀ. $7500 \text{ ኪ.ግ} = 75 \times 100 \text{ ኪ.ግ} = 75 \times 1 \text{ ኩንታል} = 75 \text{ ኩንታል}$

ለ. $3000 \text{ ኪ.ግ} = 3 \times 1000 \text{ ኪ.ግ} = 3 \times 1 \text{ ቶን} = 3 \text{ ቶን}$

ስለዚ $3000 \text{ ኪ.ግ} = 3 \text{ ቶን}$

ሐ. $85 \text{ ኩንታል} = 80 \text{ ኩንታል} + 5 \text{ ኩንታል}$

$$= 8 \times 10 \text{ ኩንታል} + \frac{10}{2} \text{ ኩንታል} = 8 \times 1 \text{ ቶን} + \frac{1}{2} \text{ ቶን}$$

$= 8.5 \text{ ቶን}$

መ. $500,000 \text{ ግ} = 5 \times 100,000 \text{ ግ} = 5 \times 1 \text{ ኩንታል} = 5 \text{ ኩንታል}$

መጠመዳ 3

1. ናብ ግራም ቀይሩ።

- ሀ.** 3 ኪ.ግ
- ለ.** 4 ኪ.ግን 650 ግ
- ሐ.** 5 ኪ.ግን 105 ግ
- መ.** 6 ኪ.ግን 0 ግ
- ረ.** 1 ኩንታል
- ሰ.** 1 ቶን

2. ናብ ኪ.ግ ቀይሩ።

- ሀ.** 2000 ግ
- ለ.** 2500 ግ
- ሐ.** 3.5 ቶን
- መ.** 75 ኩንታል
- ረ.** 8.5 ኩንታል
- ሰ.** 100 ቶን

3. ካብዞም ዘስዕቡ ዓቕን ክብደት እንቋቕሖ ክኸውን ዘክእል ኣየናይ እዩ?

- ሀ.** 1 ግ
- ለ.** 50 ግ
- ሐ.** 500 ግ

4. ካብዞም ዘስዕቡ ዓቕን ሓደ ሰብ ክኸውን ዘክእል ኣየናይ እዩ?

- ሀ.** 77 ግ
- ለ.** 7 ግ
- ሐ.** 77 ኪ.ግ

5. ካብዞም ዘስዕቡ ዓቕን ዘተወሰደ ህፃን ክኸውን ዘክእል ኣየናይ እዩ?

- ሀ.** 2.5 ኪ.ግ
- ለ.** 15 ኪ.ግ
- ሐ.** 350 ግ

ምድማር ሳሃድታት ክብደት

ንጥፈት 8

ሓደ ዘይተፅዕነ መኪና ክብደቱ 55,000 ኪ.ግ ኾይኑ።
እቲ መኪና ዝፅዕኖ 110 ኩንታል እንተኾይኑ እዚ መኪና ምስ
ፅዕነቱ ክንደይ ይምዘን?

- ሀ. ብኪ.ግ?   ለ. ብኩንታል?
- ሐ. ብቶን?

ክብነት 3

ኣይተ ተሰማ ኣባጊፅ ኣህጢሮም ይሸጡ። ቅድሚ 4 ወርሒ ዝግደጉዎ በጊፅ 21 ኪ.ግ ይምዘን ነይሩ። ሕዚ ድማ እዚ በጊፅ ሚዛኑ ብ 7 ኪ.ግን 500 ግን ወሲኹ። ሚዛን እዚ በጊፅ ክንደይ ኪ.ግ እዩ?

ፍታሕ

ዝተወሃበ:-ቅድሚ 4 ወርሒ ዝነበረ ክብደት በጊፅ = 21 ኪ.ግ

መጠን ወሲኽ እቲ በጊፅ = 7 ኪ.ግን 500 ግ

ዝተደለየ:-ናይቲ በጊፅ ናይ ሕዚ ክብደት።

$$\begin{aligned} \text{ናይቲ በጊፅ ናይ ሕዚ ክብደት} &= \text{ክፅደግ ኸሎ ዝነበሮ ክብደት} + \text{ወሲኽ ክብደት} \\ &= 21 \text{ ኪ.ግ} + 7 \text{ ኪ.ግን } 500 \text{ ግ} = 28 \text{ ኪ.ግ} + 500 \text{ ግ} \\ &= 28 \text{ ኪ.ግን } 500 \text{ ግ } ? \end{aligned}$$

ስለዚ ናይቲ በጊፅ ናይ ሕዚ ክብደት = 28 ኪ.ግን 500 ግ ን ወይ ድማ 28.5 ኪ.ግ እዩ።

ክብነት 4

ደምሩ።

ሀ. 275 ግ	ለ. 30,600 ኪ.ግ	ሐ. 72 ኪ.ግ 850 ግ
<u>+720 ግ</u>	<u>+42,900 ኪ.ግ</u>	<u>+132 ኪ.ግ 900 ግ</u>

ፍታሕ

ሀ. 275 ግ	ለ. 30,600 ኪ.ግ	ሐ. 72 ኪ.ግ 850 ግ
<u>+720 ግ</u>	<u>+ 42,900 ኪ.ግ</u>	<u>+132 ኪ.ግ 900 ግ</u>
995ግ	73,500ኪ.ግ	205 ኪ.ግን 750ግ

መስመዳ 4

1. ደምረ።

ሀ. 780 ቶን
 $+539$ ቶን

ለ. $14,472$ ኪ.ግ
 $+1998$ ኪ.ግ

ሐ. 123 ኪ.ግ 650 ግ
 $+1478$ ኪ.ግ 350 ግ

መ. 27890 ኪ.ግን 500 ግ
 $+9870$ ኪ.ግን 500 ግ

ረ. 2780 ኪ.ግ 650 ግ
 $+872$ ኪ.ግ 815 ግ

ሰ. 320 ኩንታል
 $+180$ ኩንታል

2. ክብደት ፋጡማ ካብ ክብደት ኣኸሣ ብ 5 ኪ.ግ ይበልፅ። ክብደት ኣኸሣ 46 ኪ.ግ እንተኾይኑ ክብደት ፋጡማ ክንደይ ይኸውን?
3. ኣመተ 2 ኪ.ግን 500 ግ ን ሽኮር ኣብ ገዛ ነይሩዎ። ካብ ዕዳጋ ተወሳኺ 4 ኪ.ግን 500 ግን ሽኮር ዓዲጋ። ኣመተ ሕዚ ዘለዎ ሽኮር ክንደይ እዩ?
4. ሓደ ቦርሳ 690 ግ ይምዘን። ኣብቲ ቦርሳ ዘሎ ኣቕሓ ክብደቱ 5 ኪ.ግን 700 ግ ን እንተኾይኑ እቲ ቦርሳ ምስ ዝሓዞ ኣቕሓ ክንደይ ይምዘን?

ምገዳስ ኣሃደታት ክብደት

ንጥፈት 9

ሓንቲ ኣዶ ህፃን ንላ ሒዛ እንትትምዘን 70 ኪ.ግ ኾይና። ንበይና እንትትምዘን ድማ 65 ኪ.ግ ራምን 500 ግ ራምን ኾይና። እታ ህፃን ክንደይ ትምዘን?

ኣብነት 5

ኣገደስ።

ሀ. 600 ግ
 -370 ግ

ለ. 6 ኪ.ግን 400 ግ
 -2 ኪ.ግን 900 ግ

ሐ. 224 ኪ.ግን 150 ግ
 -123 ኪ.ግን 600 ግ

ፍታሕ

ሀ. 600 ግ
 -370 ግ
 230 ግ

ለ. 6 ኪ.ግን 400 ግ
 -2 ኪ.ግን 900 ግ
 3 ኪ.ግን 500 ግ

ሐ. 224 ኪ.ግን 150 ግ
 -123 ኪ.ግን 600 ግ
 100 ኪ.ግን 550 ግ

መስመዳ 5

ሳንደብ::

1. **ሀ.**
$$\begin{array}{r} 539 \text{ ግ} \\ -378 \text{ ግ} \\ \hline \end{array}$$

ለ.
$$\begin{array}{r} 472 \text{ ኪ.ግ} \\ -378 \text{ ኪ.ግ} \\ \hline \end{array}$$

ሐ.
$$\begin{array}{r} 4 \text{ ኪ.ግን } 350 \text{ ግ} \\ -2 \text{ ኪ.ግን } 650 \text{ ግ} \\ \hline \end{array}$$

መ.
$$\begin{array}{r} 32 \text{ ኩንታልን } 25 \text{ ኪ.ግ} \\ -12 \text{ ኩንታልን } 30 \text{ ኪ.ግ} \\ \hline \end{array}$$

ረ.
$$\begin{array}{r} 16 \text{ ቶንን } 6 \text{ ኩንታልን} \\ -6 \text{ ቶንን } 7 \text{ ኩንታልን} \\ \hline \end{array}$$

ሰ.
$$\begin{array}{r} 24 \text{ ቶንን } 4 \text{ ኩንታልን} \\ -9 \text{ ቶንን } 9 \text{ ኩንታልን} \\ \hline \end{array}$$

2. ሓደ ታኒካ መዓር 1500 ግ ይምዘን። ክብደት ናይቲ ታኒካ 350 ግ እንተኾይኑ ክብደት እቲ መዓር ክንደይ እዩ?

3. ሃሪፊያ ሓደ በርሚል ሚስ ንምምያስ 60 ኪ.ግ መዓር የድልያ። ኣብ ገዝኣ 10 ኪ.ግን 250 ግን መዓር እንተልዩዋ ክንደይ ተወሳኺ መዓር የድልያ?

4. ሓደ መኪና ምስ ዕዕነቱ 60 ቶንን 5 ኩንታልን ይምዘን። እቲ ዝተፀፀነ ኣቕሓ ክብደቱ 105 ኩንታል እንተኾይኑ ክብደት ናይቲ መኪና ክንደይ እዩ?

ሀ. ኪሎግራም ይኸውን?

ለ. ቶን ይኸውን?

ምወደደር ሳንደታት ክብደት

ንጥፈት 10

ወይዘሮ ህየቱ 25 ኪ.ግ፣ ወይዘሮ ኣሚና $\frac{1}{2}$ ኩንታል፣ ወይዘሮ ኣልማዝ ድማ 15,000 ግ ዓተር ናብ ዕዳጋ ኣውራደን ኣቕኒዑን።

ሀ. ዝበዝሐ ዝሸጣ መን እዩን?

ለ. ዝወሓደ ዝሸጣ ኸ መን እዩን?

ሐ. እቶም ዓቕናት ካብ ዝናኣስ ናብ ዝዓበዩ ብቕደም ሰዓብ ስርዑ።

ኣብነት 6

> ፣ < ወይ ደማ = ብምጥቃም ኣወዳድሩ።

ሀ. 1700 ግ _____ 2 ኪ.ግ   **ለ.** 2 ቶን _____ 19 ኩንታል

ሐ. 1 ቶንን 1 ኩንታልን _____ 1100 ኪ.ግ

ፍታሕ

ሀ. $2 \text{ ኪ.ግ} = 2000 \text{ ግ}$

$$1700 \text{ ግ} < 2000 \text{ ግ} ::$$

$$\text{ስለዚህ } 1700 \text{ ግ} < 2 \text{ ኪ.ግ}$$

ለ. $2 \text{ ቶን} = 20 \text{ ኩንታል} :: 20 \text{ ኩንታል} > 19 \text{ ኩንታል} ::$

$$\text{ስለዚህ } 2 \text{ ቶን} > 19 \text{ ኩንታል}$$

ሐ. $1 \text{ ቶንን } 1 \text{ ኩንታልን} = 11 \text{ ኩንታል} ::$

$$11 \text{ ኩንታል} = 1100 \text{ ኪ.ግ} ::$$

$$1 \text{ ቶን } 1 \text{ ኩንታል} = 1100 \text{ ኪ.ግ}$$

$$\text{ስለዚህ } 1 \text{ ቶን } 1 \text{ ኩንታል} = 1100 \text{ ኪ.ግ}$$

መስመራ 6

1. ካብ ዝኖሩ ናብ ዝዓበዩ ብቐደም ሰዓብ ስርዑ::

ሀ. $27000 \text{ ግ}፣ 26.5 \text{ ኪ.ግ}፣ 25 \text{ ኪ.ግ} \text{ ከ } 990 \text{ ግ}$

ለ. $300 \text{ ኩንታል } 50 \text{ ኪ.ግ}፣ 29 \text{ ኩንታል } 50 \text{ ኪ.ግ}፣ 28500 \text{ ግ}$

ሐ. $30 \text{ ቶንን } 7 \text{ ኩንታልን}፣ 300 \text{ ኩንታል}፣ 29 \text{ ቶንን } 6 \text{ ኩንታልን}$

2. ካብ ዝዓበዩ ናብ ዝኖሩ ብቐደም ሰዓብ ስርዑ::

ሀ. $5 \text{ ኪ.ግ ጡጥ}፣ 4500 \text{ ግ ሒዳ}፣ 5.5 \text{ ኪ.ግ ቡን}$

ለ. $20 \text{ ኩንታል ጣፍ}፣ 3 \text{ ቶን ስርናይ}፣ 2500 \text{ ኪ.ግ ዕፋን}$

3. $> ፣ <$ ወይ $=$ ወይ $\neq$ ብምጥቃም ኣወዳደሩ::

ሀ. $1 \text{ ቶን} \text{ ___ } 1000 \text{ ኪ.ግ}$

ለ. $200 \text{ ኪ.ግ} \text{ ___ } 2.5 \text{ ኩንታል}$

ሐ. $10000 \text{ ግ} \text{ ___ } 1 \text{ ኩንታል}$

መ. $20 \text{ ቶንን } 9 \text{ ኩንታልን} \text{ ___ } 20899 \text{ ኪ.ግ}$

4.3 መዐቀንታት ትሕዝቶ

ንጥፈት 11

1. ማእከላይ ማንካ ብምጥቃም ማይ እናዓቀንኩም ናብ ሓደ ብርጭቆ ገልብጡ። ክንደይ ማንካ ማይ ነቲ ብርጭቆ ይመልኦ?
2. ማይ ብብርጭቆ እናሰፈርኩም ናብ ጥርሙዝ ምልኡ። ክንደይ ብርጭቆ ማይ ነቲ ጥርሙዝ ይመልኦ?
3. ማይ ብጥርሙዝ እናሰፈርኩም ናብ ሓደ ሸንኬሎ ምልኡ። ክንደይ ጥርሙዝ ማይ ነቲ ሸንኬሎ ይመልኦ?

ኣብዚ ንጥፈት ዝሰራሕኩምዎ ምዕቃን ትሕዝቶ እዩ። ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ኣሃድታት መዐቀን ትሕዝቶ ካብ ዝኾኑ ሊትር (ሊ) ን ሚሊ ሊትር (ሚ.ሊ)ን ክትራኡ ኢኹም።

ጠብቆ፡ ኣሃድታት መዐቀን ትሕዝቶ ምግማት ክሕግዘኩም ነዞም ዝስዕቡ ኣስተውዕሱ።

1 ማእከላይ ሸንኬሎ ≈ 20 ሊትር	1 ማእከላይ ማንካ ≈ 10 ሚ.ሊ
1 ጥርሙዝ ኣፈቂ ≈ 1 ሊትር	1 ማንካ ሻሂ ≈ 5 ሚ.ሊ
1 ጥርሙዝ ኮካ ኮላ ≈ 330 ሚ.ሊ	1 ንጣብ ንብዓት ≈ 1 ሚ.ሊ
1 ማእከላይ ብርጭቆ ≈ 200 ሚ.ሊ	1 በርሜል ≈ 200 ሊትር

ዝወሓደ ዓቕን ዘለዎ ትሕዝቶ ንምዕቃን ሚሊ ሊትር እንትንጥቀም ዝበዝሐ እንትኾን ድማ ሊትር ንጥቀም።

ንጥፈት 12

ነዞም ዝስዕቡ ንምዕቃን ኣየናይ ኣሃድ ዝሓሸ እዩ? ሊትር ዩ ሚሊ ሊትር?

1. ሓደ ብርጭቆ ፀባ	2. ሓደ ብልቃጥ ሸቶ
3. ሓደ ሲሊንደር ጋዝ	4. ሓደ ብልቃጥ መድሓኒት ዓይኒ
5. ሓደ ታንክር ማይ	6. ኣብ ጋብላ ዘሎ መጠን ማይ

አሃድታት መዐቀኒ ትሕዝቶ ካብ ሓደ ናብ ካልእ ምቕይያር

$$1 \text{ ሊትር} = 1000 \text{ ሚ.ሊ.}$$

ክፍለ-1

ናብ ሚ.ሊ. ሊትር ቀይሩ፡፡

$$\text{ሀ. } 2 \text{ ሊ.} \quad \text{ለ. } 3 \text{ ሊ.ን } 500 \text{ ሚ.ሊ.} \quad \text{ሐ. } 4.5 \text{ ሊ.}$$

ፍታሕ

$$\text{ሀ. } 1 \text{ ሊ.} = 1000 \text{ ሚ.ሊ.}$$

$$2 \text{ ሊ.} = 2 \times 1000 \text{ ሚ.ሊ.} = 2000 \text{ ሚ.ሊ.}$$

$$\text{ስለዚ, } 2 \text{ ሊ.} = 2000 \text{ ሚ.ሊ.}$$

$$\begin{aligned} \text{ለ. } 3 \text{ ሊ.ን } 500 \text{ ሚ.ሊ.} &= 3 \times 1000 \text{ ሚ.ሊ.} + 500 \text{ ሚ.ሊ.} \\ &= 3000 \text{ ሚ.ሊ.} + 500 \text{ ሚ.ሊ.} \\ &= 3500 \text{ ሚ.ሊ.} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ሐ. } 4.5 \text{ ሊ.} &= 4 \text{ ሊትር} + 0.5 \text{ ሊትር} \\ &= 4 \times 1000 \text{ ሚ.ሊ.} + \frac{1}{2} \text{ ሊትር} \\ &= 4000 \text{ ሚ.ሊ.} + 500 \text{ ሚ.ሊ.} = 4500 \text{ ሚ.ሊ.} \end{aligned}$$

$$\text{ስለዚ, } 4.5 \text{ ሊ.} = 4500 \text{ ሚ.ሊ.}$$

ክፍለ-2

ናብ ሊትር ቀይሩ፡፡

$$\text{ሀ. } 6000 \text{ ሚ.ሊ.} \quad \text{ለ. } 265500 \text{ ሚ.ሊ.} \quad \text{ሐ. } 975000 \text{ ሚ.ሊ.}$$

ፍታሕ

$$\text{ሀ. } 1 \text{ ሊ.} = 1000 \text{ ሚ.ሊ.}$$

$$6000 \text{ ሚ.ሊ.} = 6 \times 1000 \text{ ሚ.ሊ.}$$

$$= 6 \times 1 \text{ ሊ.} = 6 \text{ ሊ.}$$

$$\text{ስለዚ, } 6000 \text{ ሚ.ሊ.} = 6 \text{ ሊ.}$$

ለ. $265,500 \text{ ሚ.ሊ.} = 265,000 \text{ ሚ.ሊ.} + 500 \text{ ሚ.ሊ.}$
 $= 265 \times 1000 \text{ ሚ.ሊ.} + \frac{1000}{2} \text{ ሚ.ሊ.}$
 $= 265 \times 1 \text{ ሊ.} + \frac{1}{2} \text{ ሊ.} = 265 \text{ ሊ.} + \frac{1}{2} \text{ ሊ.}$
 $= 265.5 \text{ ሊ.}$

ስለዚህ $265500 \text{ ሚ.ሊ.} = 265.5 \text{ ሊ.}$

ሐ. $975,000 \text{ ሚ.ሊ.} = 975 \times 1000 \text{ ሚ.ሊ.}$
 $= 975 \times 1 \text{ ሊ.} = 975 \text{ ሊ.}$

ስለዚህ $975000 = 975 \text{ ሊ.}$

ሊትር ናብ ሚሊ ሊትር ንምልዋጥ ብ1000 ምርባሕ እዩ።

መስመዳ 7

1. ምስኡ።

- ሀ.** $7 \text{ ሊ.} = \text{_____ ሚ.ሊ.}$ **ለ.** $25000 \text{ ሚ.ሊ.} = \text{_____ ሊ.}$
- ሐ.** $10.5 \text{ ሊ.} = \text{_____ ሚ.ሊ.}$ **መ.** $978000 \text{ ሚ.ሊ.} = \text{_____ ሊ.}$
- ረ.** $250 \text{ ሊ.ን } 750 \text{ ሚ.ሊ.} = \text{_____ ሊ.}$ **ሰ.** $250250 \text{ ሚ.ሊ.} = \text{_____ ሊ.}$

2. ሀ. ክንደይ ፍርቂ ሊትር 1 ሊትር ይኸውን?

- ለ.** ክንደይ ርባዕ ሊትር 1 ሊትር ይኸውን?
- ሐ.** ክንደይ ዕስሪት ሊትር 1 ሊትር ይኸውን?
- መ.** ክንደይ ሚኢታዊት ሊትር 1 ሊትር ይኸውን?

3. ሀ. ኣብ ርባዕ ሊትር ክንደይ ሚሊ ሊትር ኣሎ?

- ለ.** ኣብ ኣደ ዕስሪት ሊትር ክንደይ ሚሊ ሊትር ኣሎ?
- ሐ.** ኣብ ኣደ ሚኢታዊት ሊትር ክንደይ ሚሊ ሊትር ኣሎ?

4. ኣብዞም ዘስዕቡ ክንደይ ፍርቂ ሊትር ኣሎ?

- ሀ.** 2 ሊ.   **ለ.** 3 ሊ.   **ሐ.** 7 ሊ.   **መ.** 10 ሊ.

5. ኣብዞም ዘስዕቡ ክንደይ ርባዕ ሊትር ኣሎ?

- ሀ.** 1 ሊ.   **ለ.** 2.5 ሊ.   **ሐ.** 3.75 ሊ.   **መ.** 10 ሊ.

አሃደታት ትሕዝቶች ምድማርን ምንደረን

ንጥረት 13

1. ሓደ ማእከላይ ትካል መፅሞቹ ዘይቲ አብ መጀመርታ ሰሙን 8420 ሊን 500 ሚ.ሊ. ዘይቲ አፍሪዮ። አብ ካልኣይ ሰሙን ድማ 9,720 ሊን 750 ሚ.ሊ. ዘይቲ አፍሪዮ። አብ ክልቲኡ ሰሙን ዝፈረዩ ጠቕላላ ትሕዝቶ ዘይቲ ክንደይ እዩ?
2. ሓደ መዐደሊ ነዳዲ ካብ ዝነበሮ 20,500 ሊትር ቤንዚን 12,000 ሊትር ቤንዚን ሸይጡ። ክንደይ ሊትር ቤንዚን ተሪፉዎ?

አብነት 3

1. ደምሩ።

ሀ. 3870 ሊ.	ለ. 3870 ሊን 800 ሚ.ሊ.	ሐ. 340.5 ሊ.
+9824 ሊ.	+9824 ሊን 500 ሚ.ሊ.	+786.8 ሊ.

ፍታሕ

ሀ. 3870 ሊ.	ለ. 3870 ሊን 800 ሚ.ሊ.	ሐ. 340.5 ሊ.
+9824 ሊ.	+9824 ሊን 500 ሚ.ሊ.	+786.8 ሊ.
13694 ሊ.	13695 ሊን 300 ሚ.ሊ.	1127.3 ሊ.

2. አጉድሉ።

ሀ. 6748 ሊ.	ለ. 2732 ሊ. 250 ሚ.ሊ.	ሐ. 794.82 ሊ.
- 897 ሊ.	- 974 ሊ. 500 ሚ.ሊ.	-543.98 ሊ.

ፍታሕ

ሀ. 6748 ሊ.	ለ. 2732 ሊ. 250 ሚ.ሊ.	ሐ. 794. 82 ሊ.
- 897 ሊ.	-974 ሊ. 500 ሚ.ሊ.	-543.98 ሊ.
5851 ሊ.	1757 ሊ. 750 ሚ.ሊ.	250.84 ሊ.

መስመዲ 8

1. ደምሩ።

ሀ. 7263 ሊ.	ለ. 2330 ሊ. 150 ሚ.ሊ.	ሐ. 3740. 27 ሊ.
-974 ሊ.	-7942 ሊ. 850 ሚ.ሊ.	-1359.53 ሊ.

2. ናገድሱ።

ሀ. 348,164 ሊ.	ለ. 169 ሊ. 850 ሚ.ሊ.	ሐ. 876.50 ሊ.
- 78,999 ሊ.	-94 ሊ. 750 ሚ.ሊ.	-288.75 ሊ.

- ሓደ በርሚል ኣብ ውሽጡ 105 ሊ. ዘይቲ ሓዙ ኣሎ። ናብዚ በርሚል 39 ሊ. ዘይቲ እንተተወሲኹሉ ኣብቲ በርሚል ዘሎ ዘይቲ ክንደይ ይኸውን?
- ሓደ እንዳ ፀባ ሰኑይ 150 ሊን 750 ሚ.ሊን ፀባ ሸይጡ። ሰሊስ ድማ 75 ሊን 500 ሚ.ሊን ፀባ ሸይጡ። እቲ እንዳ ፀባ ኣብ ክልቲኡ መዓልቲ ዝሸጦ ፀባ ክንደይ እዩ?
- 76 ሊ. ላምባ ካብ ዝሓዘ በርሚል 20.5 ሊ. እንተጉዲልናሉ እቲ ዝተርፍ ክንደይ ይኸውን?

ኣሃድታት ትኩረት ምውደዳር

ንጥፈት 14

- ኣሕመድ 200 ሚ.ሊ. ብዝሕዝ ብርጭቆ ፀባ ሰትዩ። ሸኩሪን ድማ ርባዕ ሊትር ብዝሕዝ ብርጭቆ ፀባ ሰትዩ። ብዙሕ ፀባ ዝሰተየ መን እዩ?
- ሕልፍቲ 3.5 ሊ. ዘይቲ ብልዒ ዓዲጋ። ስዕዲ ድማ 3 ሊን 400 ሚ.ሊን ዘይቲ ብልዒ ዓዲጋ። ናይ መኒኣን ዘይቲ ይበዝሕ?

ኣብነት 4

> ፣ < ወይ ደማ = ብምጥቃም ኣወዳድሩ።

ሀ. 10 ሊ. _____ 15 ሊ.	ለ. 10 ሊ. _____ 1000 ሚ.ሊ.
ሐ. 2 ሊ. 750 ሚ.ሊ. _____ 3 ሊ.	መ. 12.3 ሊ. _____ 12.25 ሊ.

ፍታሕ

ሀ. 10 ሊ. ☐ 15 ሊ.	➤ ሓደ ዓይነት ኣሃድ ስለዘለዎም ነቶም ቁፅርታት ጥራሕ ምውድዳር እኹል እዩ።
ለ. 10 ሊ. ☐ 1000 ሚ.ሊ.	➤ ሓደ ዓይነት ኣሃድ ስለዘይብሎም ናብ ሓደ ዓይነት ኣሃድ ምልዋጥ ግቡእ እዩ። 10 ሊ. = 10 × 1000 ሚ.ሊ. = 10,000 ሚ.ሊ. 10,000 ሚ.ሊ. > 1000 ሚ.ሊ.
ሐ. 2 ሊ. 750 ሚ.ሊ. ☐ 3 ሊ.	➤ ናብ ሓደ ዓይነት ኣሃድ ብምቕያር 2,750 ሚ.ሊ. < 3000 ሚ.ሊ.
መ. 12.3 ሊ. ☐ 12.25 ሊ.	➤ ነቶም ቁፅርታት ጥራሕ ምውድዳር

መስመዳ 9

1. $>$ ፣ $<$ ወይ ደማ = ብምጥቃም ኣወዳድሩ።

ሀ. $\frac{3}{2}$ ሊ. _____ 500 ሚ.ሊ.

ለ. $\frac{1}{4}$ ሊ. _____ 250 ሚ.ሊ.

ሐ. 5 ሊ. _____ 600 ሚ.ሊ.

መ. 188.5 ሊ. _ 188000 ሚ.ሊ.

ረ. 10 ሊ. _____ 10000 ሚ.ሊ.

ሰ. 950 ሚ.ሊ. _____ 1 ሊ.

2. ሓየሎም ኣብ ዝተፈላለዩ እዋናት ክልተ ግዘ ንቀይሕ መስቀል ፈፍርቂ ሊትር ደም ለጊሱ፡ ሃይማኖት ድማ ኣብ ዝተፈላለዩ እዋናት ሰለስተ ግዘ ረርባዕ ሊትር ደም ለጊሳ፡፡

ሀ. ብዙሕ ደም ዝለገሰ መን እዩ?

ለ. ኣብ መንጎ ክልቲኦም ዝለገሱዎ መጠን ደም ዘሎ ኣፈላላይ ክንደይ እዩ?

3. ካብ ዝነኣሰ ብምጅማር ብቐደም ሰዓብ ኣቐምጡ።

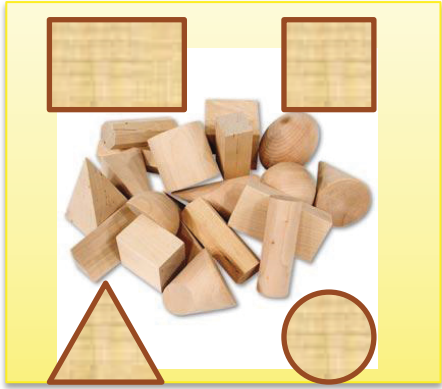
ሀ. 195 ሊ፣ 190 ሊ፣ 200,000 ሚ.ሊ.

ለ. 1000 ሊ፣ 999,000 ሚ.ሊ፣ 999.9 ሊ.

ሐ. 275 ሊ, 900 ሚ.ሊ፣ 274 ሊ፣ 275.8 ሊ.

መ. 100 ፍርቂ ሊትር፣ 100 ረርባዕ ሊትር፣ 45 ሊ.

ምዕራፍ 5

5 ቅርፅታትን ፀፃራትን

ኣብ ሳልሳይ ክፍለ ዛዕባታት ቅነዕ መስመራትን ቀለልቲ ቅርፅታትን ተማሂርኩም ኢኹም። ኣብዚ ምዕራፍ እዚ ድማ ቅርፅታትን ፀፃራትን ክትመሃሩ ኢኹም።

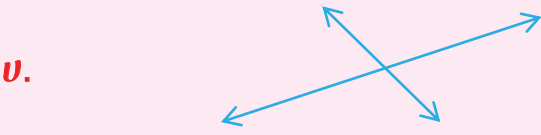
5.1 ማኣዘናዊ ኩርናዕ

ምፍላይ ማኣዘናዊ ኩርናዓት

ንጥፈት 1

ነዞም ዝስዕቡ እናተመኻኸርኩም ስርሑ።

1. ኩሉኹም ጠጠው በሉ፤ ሓደ ኢድኩም ናብ ጎሊ ዘርግሑ። እቲ ዝተዘርገሐ ኢድኩምን ኣካላዊ ሰብነትኩምን እንታይ ዓይነት ኩርናዕ ከምዝሰርሐ ግለፁ።
2. ክልቲኦም ኣእዳውኩም ንጎሊ ዘርግሑ። ብኢድኩም ዝተሰርሐ ኩርናዕ እንታይ ዓይነት ከምዝኸውን ግለፁ።
3. ጠርዝታት ፀሊም ሰሌዳ ዝሰርሑዎ ኩርናዕ እንታይ ዓይነት ቅርፂ ከምዘለዎ ግለፁ።
4. ነዞም ዝስዕቡ ፅማድ ተራኽብቲ ቅነዕ መስመራት ኣስተውዕሉ።

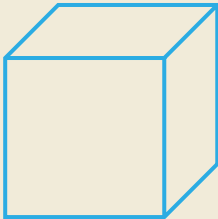
ማኣዘናዊ ኩርናዕ ዝፈጥሩ ቅነዕ መስመራት ኣየኖት እዮም? ኣብ **ሀ** ዘለዉ መስመራት ወይስ ኣብ **ለ** ዘለዉ መስመራት?

ክልተ ትኩል ንትኩል ዝኾኑ መስመራት ዝፈጥርዎ ኩርናዕ ማኣዝናዊ ኩርናዕ ይበሃል።

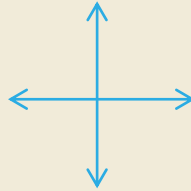
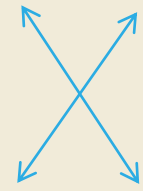

ዕዮ ጉጅለ 1

1. ብጉጅለ ኾይንኩም ነዚ ምስሊ ዝመስል ብካርቶን ወይ ድማ ብዕንፀይቲ ሰሪሕኩም ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት እናተመኻኸርኩም መልሱ።

- ሀ. ኣብቲ ምስሊ ተራኽብቲ ዝኾኑ መስመራት ፈሊኹም ኣርእዩ።
- ለ. ኣብቲ ምስሊ ክንደይ ማኣዝናዊ ኩርናዓት ኣለዉ? መብራህርሂ ሃቡ።

2. ካብዞም ዝስዕቡ ተራኽብቲ (ተጋነይቲ) ቅኑዕ መስመራት ማኣዝናዊ ኩርናዕ ዝሰርሑ ፍለዩ።

ሀ. ለ. ሐ.

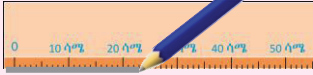
3. ብጉጅለ ኮይንኩም ኣብ ከባቢኩም ካብ ዝርከቡ ነገራት ማኣዝናዊ ኩርናዕ ቅርፂ ዘለዎም ግለፁ።

5.1.2 ማኣዝናዊ ኩርናዓት ምስኣል

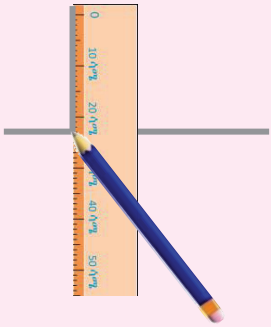
ንጥፈት 2

እርሳስን መስመሪን ብምጥቃም ነዞም ዝስዕቡ ሰሪሕኩም ኣርእዩ።

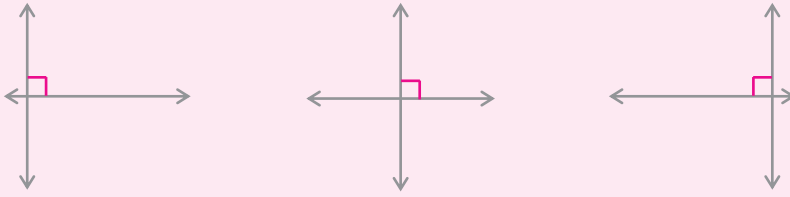
ሀ. ኣግድም መስመር ስርሑ።

ለ. መስመሪኹም፣ ጠርዚ መፅሓፍኩም ወይ ድማ ጠርዚ ወረቐት ብምጥቃም ነቲ ዝሰራሕኩምዎ ኣግድም መስመር ትኩል ንትኩል ዝኾነ መስመር ስርሑ።

ሐ. እኑ እትሰርሕዎ መስመር ከምዚ ዝስዕብ ክመስል ይኸእል።

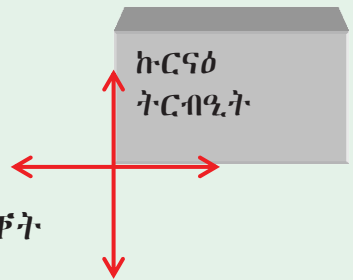
መ. እኑ ኣግድም መስመርን ዝሰራሕናዮ ትኹል መስመርን ዝፈጥርዎ ኩርናዕ እንታይ ዓይነት እዩ?

መልመዲ 1

1. መስመሪ ብምጥቃም ኣብ ደፍተርኩም ኣግድም መስመር ስርሑ።

ነኑ ኣግድም መስመር ዘቋርፅ ሓደ ትኹል መስመር ስርሑ።

- ክንደይ ኩርናዓት ተፈጢሮም?
- እቶም ዝተሰርሑ ኩርናዓት ማኣዝናዊ ምዃናም ጠርዚ ወረቐት ወይ ድማ ኩርናዕ ትርብዒት ብምጥቃም ኣረጋግፁ።

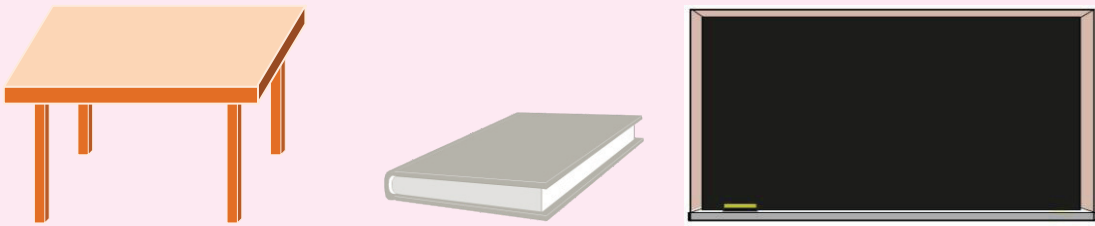
2. መስመሪ ወይ ድማ ጠርዚ መፅሓፍ ብምጥቃም ኣብ ደፍተርኩም ማኣዝናዊ ኩርናዕ ስኣሉ። ሕድ ሕድኩም ኣዕርኽትኹም ዝሰርሕዎ ማኣዝናዊ ኩርናዕ፣ ኩርናዕ ትርብዒት ብምጥቃም ትኸክል ምዃናም ኣረጋግፁ።

5.2 ነጥብታት፣ ቅነዕ መስመራትን ፀፍሕታትን

ኣብ 3^ይ ክፍሊ ትምህርቲኹም ኣብ ሓደ ፀፍሒ ብዛዕባ ዝርከቡ ቅነዕ መስመራት፣ ሬክታንግላትን ክብታትን ተማሂርኩም ኢኹም። ሕዚ ድማ ዛዕባታት ነጥብታት፣ ቅነዕ መስመራትን ፀፍሕታትን ከምኡውን ኣተሓሕዛ ቦታን ኣብ ሕድሕድ ዘሎ ርክብን ክትመሃሩ ኢኹም።

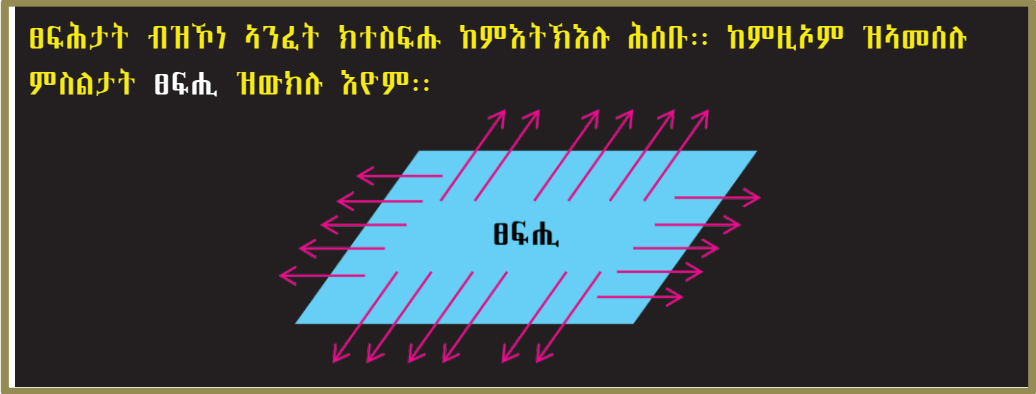
ንጥፈት 3

ፀፍሒ መሬት፣ ፀፍሒ ጠረጴዛ፣ ፀፍሒ ደፍተር፣ ፀፍሒ ፀሊም ሰሌዳን ከምኡም ዝእምሰሉ ነገራትን ኣስተውዕሉ።

ነዞም ዝስዕቡ ምስ መቓምፕኩም ተመደደፕኩም መልሱ።

1. ኣብ ክባቢኹም ኣብ ዝርከቡ ነገራት ቅርፂ ፀፍሒ ዘለዎም እናፈለኹም ተመደዩ።
2. ኣብ ክባቢኹም ኣብ ዝርከቡ ነገራት ቅርፂ ፀፍሒ ዘይብሉም እናፈለኹም ተመደዩ።

ኣብነት 1

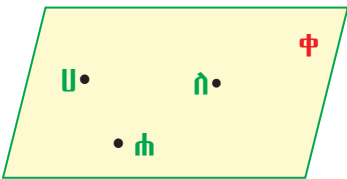
ኣብ መምሃሪ ክፍልኹም ብቕድሚትን ብድሕሪትን ዘሎ መንደቕ ኣብነት ፀፍሒ እዩ።

መልመዲ 2

ኣብዞም ዝስዕቡ ፀፍሒ ዝውክሉን ዘይውክሉን ፍለይ።

1. ኮርኒስ ገዛ	2. መስትያት ገፅ	3. ማዕዖ
4. ዝተዘርገሐ ፅላል	5. ኩምሪ ጣፍ	6. ቆርቆሮ ገዛ
7. ሞቕሎ ሓዲን	8. ዓብዪ ማንካ	9. ድስቲ
10. ሉሕ ወረቀት	11. ኅንታት ሳንዱቕ	12. ኩዕሾ

1. ኣተሓሕዞ ቦታን ርክብን ኣብ ቅኑፅ መስመርን ፀፍሒን

ፀፍሒ ኣብኡ ብዘርከቡ ሰለስተ ፊደላት ወይ ድማ ብሓደ ፊደል ክስዩም ይክእል እዩ።

ንኣብነት ብፀጋም ዘሎ ምስሊ ፀፍሒ እዩ።

ፀፍሒ ሀስሐ ወይ ድማ ፀፍሒ ቀ ኢልካ ምስደም ይክእል።

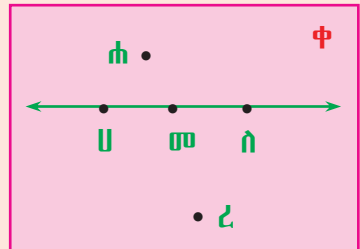
ኣብነት 2

ነዞም ዝስዕቡ ፀፍሒታት ኣስተወዕሱ። ነቶም ሕታታት ድማ መልሱ።

1. ቅኑፅ መስመር ሀለ ኣበይ ይርከብ?
2. ነጥብታት ሀ፣ ለ፣ ሐ፣ ረ ን መ ን ኣበይ ይርከቡ?

ፍታሕ

1. $\overline{ሀለ}$ ኣብ ፀፍሒ ቀ ወይ ድማ ኣብ ፀፍሒ ሀለሐ ይርከብ።

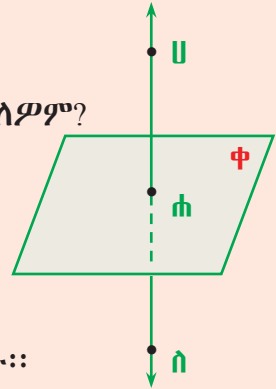

2. ነጥብታት ሆ፣ ለ፣ ሐ፣ ረን መን ኣብ ፀፍሒ ቀ ይርከብ።
3. ነጥቢ ሐ ካብ ቅኑፅ መስመር $\overline{ሀለ}$ ንላዕሊ ነጥቢ ረ ካብ ቅኑፅ መስመር $\overline{ሀለ}$ ንታሕቲ ይርከቡ። ነጥብታት ሆ፣ መን ለን ድማ ኣብ ቅኑፅ መስመር $\overline{ሀለ}$ ይርከቡ።

ኣብነት 3

ነዚ ምስሊ ብምርኣይ ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ነጥብታት ሆ፣ ለን ሐን ኣበይ ይርከቡ?
2. ቅኑፅ መስመር ሀለን ፀፍሒ ቀን እንታይ ዓይነት ርክብ ኣለዎም?

ፍታሕ

1. ነጥብታት ሆ፣ ለን ሐን ኣብ ቅኑፅ መስመር $\overline{ሀለ}$ ይርከቡ። ሀ ካብ ፀፍሒ ቀ ንላዕሊ ለ ካብ ፀፍሒ ቀ ንታሕቲ ይርከቡ።

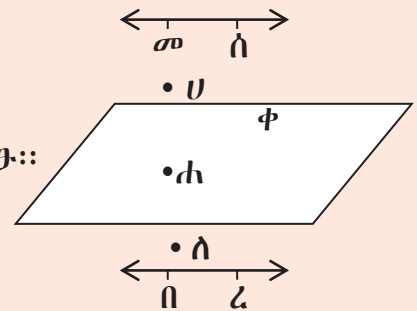
ነጥቢ ሐ ድማ ኣብ ቅኑፅ መስመር $\overline{ሀለ}$ ን ኣብ ፀፍሒ ቀን ይርከቡ።

2. $\overline{ሀለ}$ ን ፀፍሒ ቀን ሓደ ናይ ሓባር ነጥቢ ኣለዎም። ነጥቢ ሐ ናይ ሓባር ነጥቡም እዩ።

ኣብነት 4

ነዚ ዝስዕብ ምስሊ ብምስትውዓል ነቶም ሕቶታት መልሱ።

1. ቅኑፅ መስመር $\overline{መሰ}$ ፣ ቅኑፅ መስመር $\overline{በረ}$ ን ፀፍሒ ቀን ኣብ ቦታ ኣቀማምጣ ዘለዎም ርክብ ግለፁ።

2. ነጥብታት ሆ፣ ሐ፣ ን ለን ኣበይ ይርከቡ?

ፍታሕ

1. ቅኑፅ መስመር $\overline{መሰ}$ ካብ ፀፍሒ ቀ ንላዕሊ እዩ። ቅኑፅ መስመር $\overline{በረ}$ ካብ ፀፍሒ ቀ ንታሕቲ እዩ።

2. ነጥቢ ሀ ካብ ፀፍሒ ቀ ንላዕሊ ካብ ቅኑፅ መስመር $\overline{መሰ}$ ንታሕቲ ይርከብ። ነጥቢ ሐ ኣብ ፀፍሒ ቀ ይርከብ። ነጥቢ ለ ካብ ፀፍሒ ቀ ንታሕቲ ካብ ቅኑፅ መስመር $\overline{በረ}$ ንላዕሊ ይርከብ።

ዕዮ ጉጅለ 2

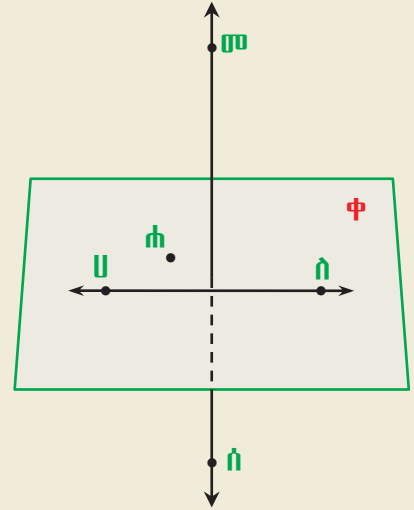
1. ነዚ ዝስዕብ ምስሊ ብምርኣይ ቀዲሎም ንዘለው ሕቶታት ሓቂ ወይ ድማ ጌጋ እናበልኩም መልሱ።

ሀ. $\overline{ሀለ}$ ኣብ ፀፍሒ ቀ ይርከብ።

ለ. $\overline{መሰ}$ ኣብ ፀፍሒ ቀ ይርከብ።

- ሐ. ነጥቢ ሐ ሓባር ነጥቢ $\vec{U}$ ን $\vec{\phi}$ ን እዩ።
- መ. ነጥቢ ሰ ኣብ ፀፍሒ ቀ ይርከብ።
- ሰ. $\vec{\phi}$ ፣ $\vec{U}$ ን ፀፍሒ ቀን ሓባር ነጥቢ የብሎምን።
- ረ. ነጥቢ መ ካብ ፀፍሒ ቀ ንላዕሊ ይርከብ።
- ሸ. ኣብቲ ምስሊ ዝተሰየሙ ነጥብታት ኩሎም ኣብ ሓደ ፀፍሒ እዮም ዝርከቡ።

2. ኣተሓሕዳሪ ቦታን ርክብን ኣብ ፀፍሕታት

ንጥፈት 4

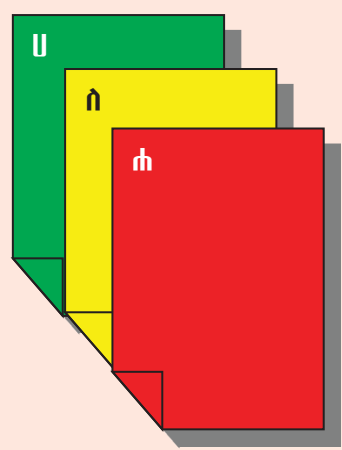
ነዞም ዘስዕቡ ብጉጅስ ስርሑ።

- ሀ. ሕድሕድኩም ክልተ ወረቓታት ሓደ ብየማን ሓደ ብፀጋም ሓዙ።
- ለ. ነቶም ወረቓቓቲ ኣግድም ብምሓዝ ብላዕልን ብታሕትን ኣመዓዳዲኹም ሓዙ።
- ሐ. ነቶም ወረቓቓቲ ብቁመት ብምሓዝ ጎሊ ንጎሊ ኣመዓዳዲኹም ሓዙ።
- መ. ክልቲኦም ወረቓቓቲ እቲ ሓደ ነቲ ኻልእ ኣቋሪፁ ክሓልፍ ክትገብሩ ትክእሉ ዩ?

ኣብነት 5

ነዚ ምስሊ ብምርኣይ ነቶም ሕታታት መልሱ።

1. ሕብሪ ፀፍሒ ሐ ግለፁ።
2. ሕብሪ ፀፍሒ ሀ ግለፁ።
3. ፀፍሒ ለ ዘለዎ ቦታ ግለፁ።
4. ካብዞም ፀፍሕታት እዚኦም እቲ ሓደ ነቲ ኻልእ ዘቋርፅ ይመስለኩም ዩ? ንምንታይ?

ፍታሕ

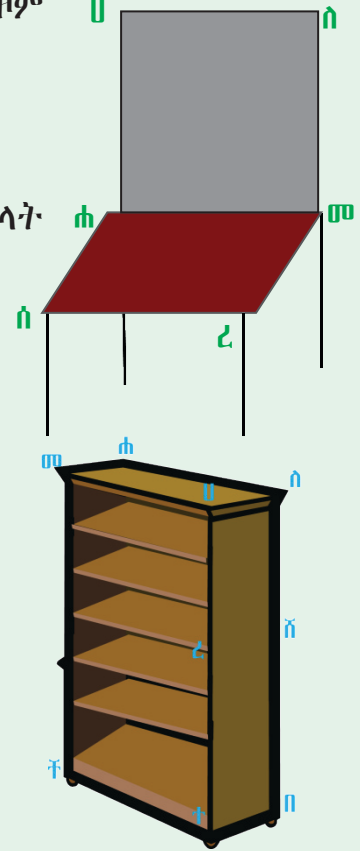
1. ሕብሪ ፀፍሒ ሐ ቀይሕ እዩ።
2. ሕብሪ ፀፍሒ ሀ ቐይሕ እዩ።
3. ፀፍሒ ለ ኣብ መንጎ ፀፍሕታት ሐን ሀን ይርከብ።
4. ካብዞም ፀፍሕታት እዚኦም እቲ ሓደ ነቲ ኻልእ ኣቋርፅን፣ ተመዓዳዲውቲ እዮም።

መልመዲ 3

1. ካብዚ ምስሊ ወንበር ምስልታት ፀፍሒ ብምስትውዓል ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

ሀ. ተራኽብቲ ዝኾኑ ክፋላት ፀፍሒ ፍለዩ።

ለ. ተራኽብቲ ንዝኾኑ ፀፍሒታት ናይ ሓባር ዝኾኑ ክፋላት ፍለዩ።

2. እዚ ምስሊ መቐመጢ መጻሕፍቲ እዩ።

ካብዚ ምስሊ እዚ

ሀ. ተመዓዳደውቲ ዝኾኑ ክፋላት ፀፍሒ ፍለዩ።

ለ. ተራኽብቲ ዝኾኑ ክፋላት ፀፍሒ ፍለዩ።

ሐ. ተራኽብቲ ገፃት ብሓባር ዝፈጥርዎም ምስልታት ፍለዩ።

መ. ካብዚ ምስሊ ንገፅ ሀለበተ ዘቋርፁ ገፃት ፍለዩ።

5.3 ዙርያን ስፍሓትን ልክታንግልን ትርብዒትን

ዛዕባ ልክታንግልን ትርብዒትን ኣብ 3^ይ ክፍሊ ትምህርትኹም ከምዝተምሃርኩም ትዝክሩ ኢኹም። ዛዕባ ዙርያን ስፍሓትን እዞም ምስልታት ድማ ኣብዚ ክትመሃሩ ኢኹም።

1. ዙርያን ስፍሓትን ልክታንግልን ትርብዒትን

ንጥፈት 5

ነዞም ተዋሂቦም ዘስጡ ምስልታት ብምርኣይ ሕቶታት መልሱ።

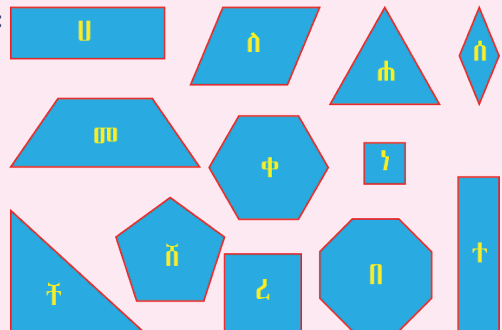
ሀ. ቅርፂ ልክታንግል ዘለዎም ፍለዩ።

ለ. ቅርፂ ትርብዒት ዝኾኑ ፍለዩ።

ሐ. ቅርፂ ልክታንግል ዘይኮኑ ፍለዩ።

መ. ቅርፂ ትርብዒት ዘይኮኑ ፍለዩ።

ሠ. ኣብ መንጎ ልክታንግልን ትርብዒትን ዘሎ ኣፈላላይ ግለፁ።

ል.በ!

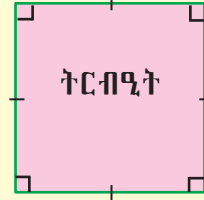
➤ **ሬክታንግል**

- አርባዕተ ገደታት አሰጧዎ።
- አንፃር ገንታት ተመዓዳደጧቱ እዩም።
- አርባዕቲኦም ኩርናዓት ማኅዘናዊ እዩም።

➤ **ትርብዒት**

- ሬክታንግል እዩ።
- አርባዕቲኦም ገንታቱ ማዕረ እዩም።

ዕዮ ጉጅለ 3

ነዞም ዝስዕቡ ብጉጅለ ስርሑ።

1. ሲባላ ወይ ድማ ገመድ ብምጥቃም ዙርያ ዴስክኹም ዓቅኑ። እቲ ዙርያ ዴስክ ዝዓቀንኩምሉ ሲባላ ወይ ድማ ገመድ ኣብ መስመሪ ብዝርከብ ሴንቲ ሜትር ዓቅኑ። ዓቕንኩም ክንደይ ኮይኑ?
2. ዙርያ መምሃሪ ክፍልኹም ብሜትር ዓቅኑ። ዓቕንኩም ክንደይ ኮይኑ?
3. ዙርያ ደፍተርኩም ብሳንቲ ሜትር ዓቅኑ። ዓቕንኩም ክንደይ ኮይኑ?

ካብ 1-3 ሰሪሕኹም ዝረኹብኩምዎ ዓቕን ዙርያ ዴስክኹም፣ መምሃሪ ክፍልኹምን ደፍተርኩምን እዩ።

1. ንወሓት አርባዕቲኦም ገንታት ሓደ ሬክታንግል ብምድማር ዝርከብ ዙርያ ሬክታንግል ይበሃል።
2. ንወሓት ገንታት ሓደ ትርብዒት ብምድማር ዝርከብ ዙርያ ትርብዒት ይበሃል።

ኣብነት 1

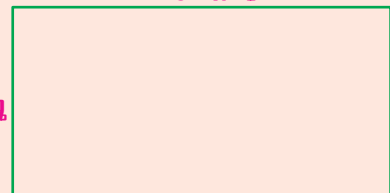
ናይዚ ዝስዕብ ሬክታንግል ዙሪያ ድስዩ።

6 ሳ.ሜ

ፍታሕ

ዙርያ እዚ ሬክታንግል

3 ሳ.ሜ

$$= 3 \text{ ሳ.ሜ} + 6 \text{ ሳ.ሜ} + 3 \text{ ሳ.ሜ} + 6 \text{ ሳ.ሜ}$$

$$= 3 \text{ ሳ.ሜ} + 3 \text{ ሳ.ሜ} + 6 \text{ ሳ.ሜ} + 6 \text{ ሳ.ሜ} = 2 \times 3 \text{ ሳ.ሜ} + 2 \times 6 \text{ ሳ.ሜ}$$

$$= 2 \times (3 \text{ ሳ.ሜ} + 6 \text{ ሳ.ሜ}) = 18 \text{ ሳ.ሜ}$$

ስለዚ ዙርያ እዚ ሬክታንግል 18 ሳ.ሜ እዩ።

አብነት 2

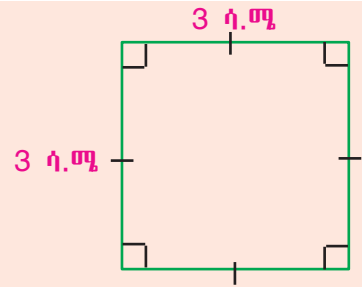
ዙርያ እዚ ትርብዒት ድለዩ።

ፍታሕ

ዙሪያ እዚ ትርብዒት

$$= 3 \text{ ሳ.ሜ} + 3 \text{ ሳ.ሜ} + 3 \text{ ሳ.ሜ} + 3 \text{ ሳ.ሜ}$$

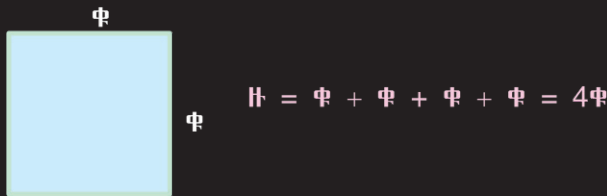
$$= 4 \times 3 \text{ ሳ.ሜ} = 12 \text{ ሳ.ሜ}$$

1. ቁመቱ ቁ ወርዱ ደማ ወ ዝኾነ ራክታንግል ዙርያኡ $2\text{ቁ} + 2\text{ወ}$ ወይ ደማ $2(\text{ቁ} + \text{ወ})$ እዩ።

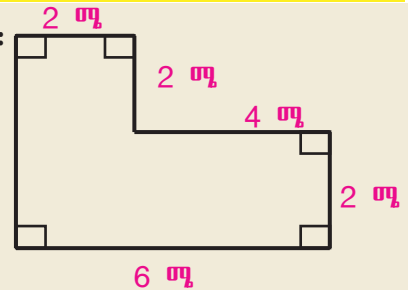
2. ቁመቱ ቁ ዝኾነ ትርብዒት ዙርያኡ $4 \times \text{ቁ}$ እዩ።

ዕዮ ጉጅለ 4

1. ዙሪያ 10 ሜትር ብ 20 ሜትር ናይ ዝኾነ ራክታንግል ድለዩ።

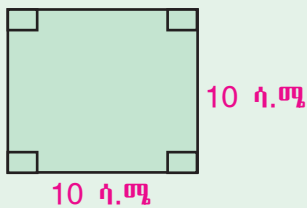
2. ዙርያ እዚ ምስሊ ድለዩ።

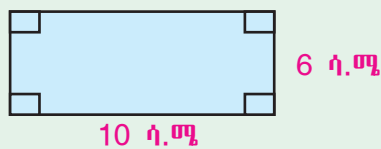
መልመዳ 4

1. ናይዞም ዝስዕቡ ምስልታት ዙርያ ድለዩ።

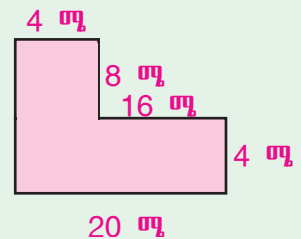
ሀ.

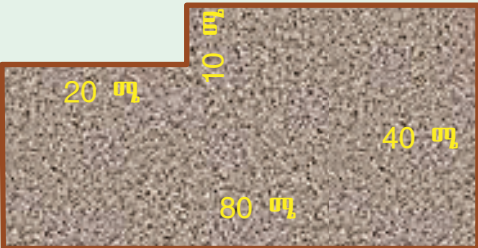
ለ.

ሐ.

2. ቅርፅ ልክታንግል ዘለዎ ሜዳ መግወቲ ኩዕሾ እግሪ ወርዱ 70 ሜትር ቁመቱ ድማ 110 ሜትር እንተኾይኑ ዙርይኡ ክንደይ ይኸውን?
3. ሓደ ፋብሪካ ዝግረፈሉ ቦታ ትርብዒት ቅርፅ ዘለዎ እዩ። ናይዚ ቦታ ንውሓት 400 ሜትር እንተኾይኑ ዙርይኡ ክንደይ እዩ?
4. ቅርፅ ልክታንግል ዘለዎ ተሓራሲ መሬት ወርዱ 325 ሜትር ቁመቱ ድማ 440 ሜትር እንተኾይኑ ዙርይኡ ክንደይ እዩ?
5. ቅርፅ ልክታንግል ዘለዎ 80 ሜትር ብ40 ሜትር ካብ ዝኾነ ቦታ 20 ሜትር ብ10 ሜትር ዝኾነ ቅርፅ ልክታንግል ዘለዎ ቦታ ብሓደ ጫፍ ተቐሪፁ ንኻልእ እንተተዋሂቡ

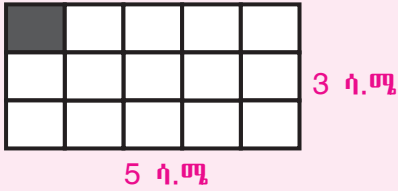
  - ሀ. ቅድሚ ንኻልእ ምውሃቡ ዙርያ ናይቲ ቦታ ክንደይ ነይሩ?
  - ለ. ምስተነክየ ዙርያ ናይቲ ዝተረፈ ቦታ ክንደይ እዩ?

2. ስፍሓት ልክታንግልን ትርብዒትን

ንጥፈት 6

ነዞም ዝስዕቡ ኣብ ደፍተርኩም ስርሑ።

1. 3 ሳ.ሜ ብ15 ሳ.ሜ ዝኾነ ልክታንግል ሰኣሉ።
2. ወርዱን ቁመቱን ሓደ ሓደ ሳ.ሜ ዝኾነ ሰደቓ ስርሑ።
3. ወርዲ እቲ ልክታንግል ኣብ ክንደይ ማዕረ ቦታ ተመቐሉ?
4. ቁመቱኽ ኣብ ክንደይ ማዕረ ቦታ ተመቐሉ?
5. እቲ ብፀጋም ጫፍ ዘሎ ዝፀለመ ክፋል ልክታንግል ወርዱን ቁመቱን ዓቅኑ።
6. እቲ ልክታንግል ብኸንደይ ትርብዒታት ተመቐሉ?
7. ዓቕን ወርድን ቁመትን እቲ ልክታንግል ክንደይ ኾይኑ?
8. ዓቕን ወርዱን ቁመትን ኣራብሑ።
9. ዓቕን ወርዱን ቁመቱን ተራቢሑ ዝርከብ ቁፅሪን በዝሒ እዘን ቁርፅራፅ ትርብዒታትን ኣወዳድሩ። እንታይ ተግዚብኩም?

ል.በ!

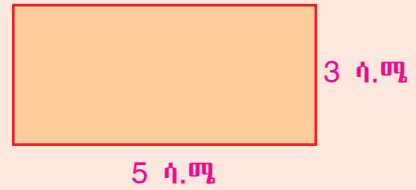
- ስፍሓት ሓደ ልክታንግል ንምርካብ ዓቕን ወርዱን ቁመቱን ምርባሕ እዩ።
- ኣሃድ ስፍሓት ትርብዒት ሳ.ሜ. ወይ ድማ ትርብዒት ሜትር እዩ።

ክፍል 3

ናይዚ ሬክታንግል ስፍራት ድለዩ።

እዚ ሬክታንግል 5 ሳ.ሜ ብ 3 ሳ.ሜ እዩ።

ስፍራቱ = 5 ሳ.ሜ × 3 ሳ.ሜ = 15 ትርብዒት ሳ.ሜ

ስፍራት ቁመቱ ቁ ወርዶ ወ ዝኾነ ሬክታንግል ስ = ቁ × ወ ትርብዒት ኣሃድ እዩ።

ቁ

ስ

ወ

ስ =

ቁ ×

ወ

ስፍራት ቁመቱ ወ ናይ ዝኾነ ትርብዒት ወ × ወ ትርብዒት ኣሃድ እዩ።

ወ

ስ

ወ

ስ =

ወ ×

ወ

ክፍል 4

ስፍራት ቁመቱ 6 ሜትር ዝኾነ ትርብዒት ድለዩ።

ፍታሕ

ስፍራት ትርብዒት = ወ × ወ ትርብዒት ኣሃድ
 = 6 ሜ × 6 ሜ = 6 × 6 ትርብዒት ሜትር
 = 36 ትርብዒት ሜትር

ክፍል 5

ስፍራት ዝስዕብ ምስሊ ድለዩ።

ፍታሕ

ኣሰራርሓ

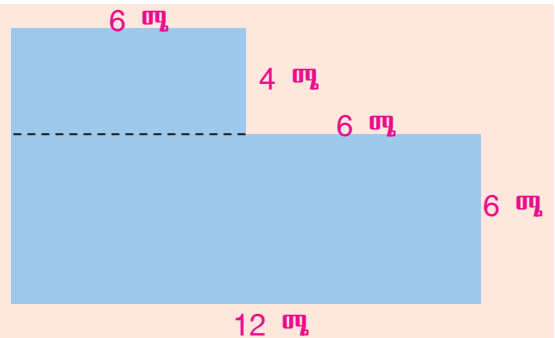
እቲ ነጠብጣብ መስመር ነቲ ምስሊ ናብ ክልተ ሬክታንግላት መቐለቶ ኣሎ።

ስፍራት ላዕለዎይ ሬክታንግል

6 × 4 ትርብዒት ሜትር ወይ ድማ 24 ትርብዒት ሜትር እንትኸውን

ስፍራት ታሕተዎይ ሬክታንግል ድማ

6 × 12 ትርብዒት ሜትር ወይ ድማ 72 ትርብዒት ሜትር እዩ።

ስለዚ፣ ጠቅላላ ስፍራት እዚ ምስሊ።

$$24 \text{ ትርብዒት ሜትር} + 72 \text{ ትርብዒት ሜትር} = 96 \text{ ትርብዒት ሜትር እዩ።}$$

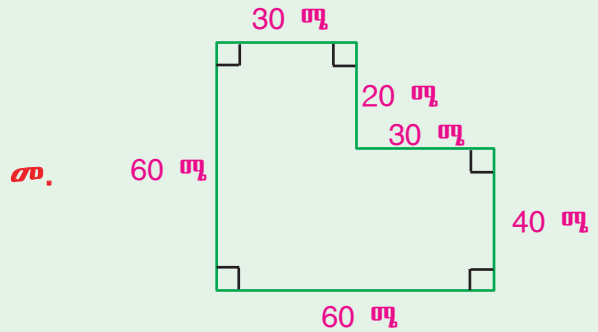
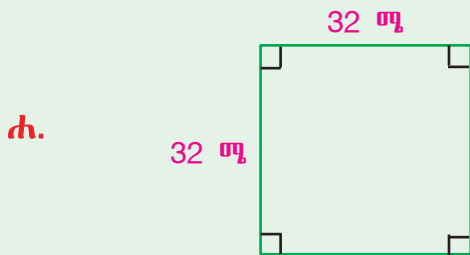
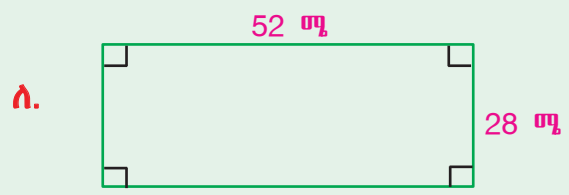
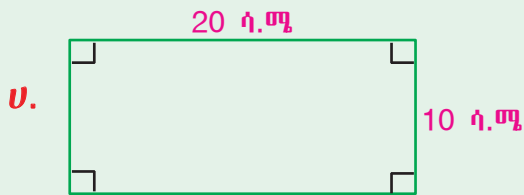
ዕዮ ጉጅለ 5

ካብዞም ተዋሂቦም ዘስዉ ፅምዲ ዓቕናት ኣየናይ ስፍራት ይዓቢ?

- ሀ. 8 ሜ ብ4 ሜ ዝኾነ ልክታግልን 6 ሜ ቁመት ዘለዎ ትርብዒትን።
- ለ. 4 ሳ.ሜ ብ9 ሳ.ሜ ዝኾነ ልክታግልን 6 ሳ.ሜ ቁመት ዘለዎ ትርብዒትን።
- ሐ. 9 ሜ ቁመት ዘለዎ ትርብዒትን 8 ሜትር ብ10 ሜትር ዝኾነ ልክታግልን።

መልመዲ 5

1. ስፍራት ናይዞም ዝስዕቡ ምስልታት ድለዩ።

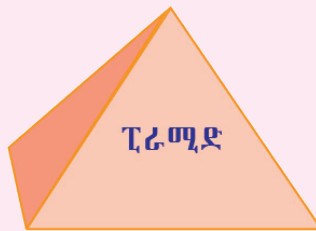
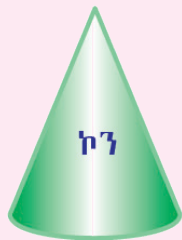
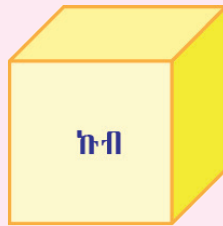
- 2. ቅርፂ ልክታግል ዘለዎ ቦታ 20 ሜትር ብ25 ሜትር እዩ። ስፍራቱ ድለዩ።
- 3. 100 ሜ ብ100 ሜ ዝኾነ ቅርፂ ትርብዒት ዘለዎ ተሓራሲ ቦታ ስፍራቱ ክንደይ እዩ?
- 4. ስፍራት 120 ሳ.ሜ ብ120 ሳ.ሜ ዝኾነ ጠረጴዛ ክንደይ እዩ?
- 5. 860 ሳ.ሜ ብ 6.5 ሜ ዝኾነ መምሃሪ ክፍሊ ስፍራቱ ክንደይ እዩ?
- 6. ኣየናይ ይለፍሕ?
  - ሀ. 5 ሳ.ሜ ብ 5 ሳ.ሜ ዝኾነ ምስሊ ልክታግል ዶ ወይስ 8 ሳ.ሜ ብ 8 ሳ.ሜ ዝኾነ ምስሊ ትርብዒት?
  - ለ. 6 ሜትር ብ 6 ሜትር ዝኾነ ቅርፂ ትርብዒት ሳሎን ዶ ወይስ 7 ሜትር ብ 5 ሜትር ዝኾነ ቅርፂ ልክታግል ዘለዎ ሳሎን?
  - ሐ. 1.60 ሜ ብ 2.40 ሜ ዝኾነ ጋቢን 1.50 ሜ ብ 2.50 ሜ ዝኾነ ጋቢን?

5.4 ቀለልቲ ፀፃራት

5.4.1 ፀፃር ምስልታት ምፍላይ

ንጥፈት 7

1. እዞም ዝስዕቡ ፀፃር ምስልታት ምስ ኣስማቶም ተዋሂቦም ኣለዉ።

2. እናተመያየጥኩም ኣብ ከባቢኹም ኣብ ዝርከቡ ነገራት በዞም ልዕል ኢሎም ተዋሂቦም ዘለዉ ምስልታት ዝውክሉ ከክልተ ኣብነታት ሃቡ።

ዕዮ ጉጅለ 6

ሕድ ሕድ ነዩናይ ፀፃር ደውክል?

ሳሙና ዓለባ

ባኮ ክብሪት

ዳይ

ታኒካ

ኩዕሾ

መንቅርቅሪ ዘይቲ

ዝተፈትሰ መልቂ

መልመዲ 6

እዞም ተዘርዚርም ዘለዉ ነዩናይ ፀፃር ደመስሉ?

1. ኩዕሾ ጠረጴዛ ቴኒስ ድምብልብሎ ::

2. ሉል _____ ::

3. መትሓዚ ኣይስ ክሬም _____ ::

4. ፍሪጅ _____ ::

5. ሰቓላ _____ ::

6. ሙራሰ ጣውላ _____ ::

7. ቱቦ ማይ _____ ::

8. ዕንድር ፋዓ _____ ::

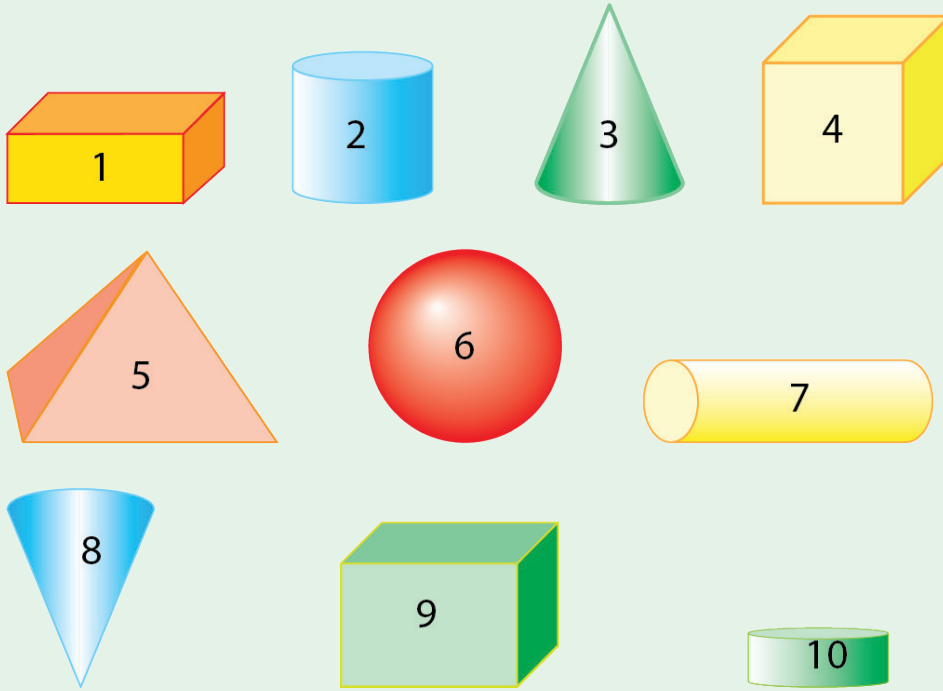
9. መኻደን ኣገልግል _____ ::

10. ባህላዊ ቀፎ ንህቢ _____ ::

11. ኅዶ _____ ::

12. ነዞም ተዋሂቦም ዘስፀጡ ምስልታት ፀፃራት ምስ ኣስማቶም ኣዛምዱ።

- ሀ. ሲሊንደር 2 3 7 3 10።
- ለ. ኩብ   ።
- ሐ. ፕራዝም   ።
- መ. ድምብልብሎ   ።
- ሰ. ኮን   ።
- ራ. ፒራሚድ   ።

ኣብነት 1

ኣብ ፕራዝምን ሲሊንደርን ዘሎ ኣፈላላይ ግስፁ።

ፍታሕ

ሲሊንደር ብላዕልን ብታሕትን ክልተ ክቢ ሰረታት ኣለዎ። ሰረት ፕራዝም ግን ስሉስ ኩርናዕ፣ ርቡዕ ኩርናዕ ወይ ድማ ጎነብ ክኾኑ ይክእሉ እዮም።

1. ኣፈላላይ ዝተዋሃቡ ፅምዲ ምስልታት ግስፁ።
  - ሀ. ፕራዝምን ኩብን
  - ለ. ፒራሚድን ኮንን
  - ሐ. ሲሊንደርን ኮንን
  - መ. ፕራዝምን ፒራሚድን
2. ነዞም ዝስዕቡ ፅምዲ ምስልታት ሓዲ ዝገብርም ነገር ግስፁ።
  - ሀ. ፕራዝምን ኩብን
  - ለ. ፒራሚድን ኮንን
  - ሐ. ሲሊንደርን ኮንን
  - መ. ኮንን ድምብልብሎን

5.4.2 ምስራሕ ሞዴላት ጸፃራት

ሀ. ሞዴል ፕሪዝም ብካርቶን ምስራሕ

ንጥፈት 8

ነዘም ዘስዕቡ መስርፃም ሓሲኹም 4 ሳ.ሜ ብ4 ሳ.ሜ ዝኾነ ኩብ ስርሑ።

1. 12 ሳ.ሜ ብ16 ሳ.ሜ ዝኾነ ካርቶን ኣዳልዉ።
2. ነቲ ካርቶን 4 ሳ.ሜ ብ 4 ሳ.ሜ ብዝኾነ 12 ትርብዒታት ሸንሸኑ።
3. ካ1-6 እተፅሓፎም ትርብዒታት ኣትሪፍኩም ነቲ ኻልእ ቁረፅ።
4. ኣብ ሕድሕድ ነጠብጣብ መስመር ብማኣዝናዊ ኩርናዕ ዕፀፉ።
5. ሕድሕድ ጠርዚ ብመጣበቕ ኣላግቡ።
6. ሕድሕድ ገፅ ሰይሙ።
7. ምስሊ ኩብ ዶ ረኺብኩም?

	4 ሳ.ሜ	4 ሳ.ሜ	4 ሳ.ሜ	
		6		4 ሳ.ሜ
		5		4 ሳ.ሜ
	4	3	1	4 ሳ.ሜ
		2		4 ሳ.ሜ

ል.በ!

➤ እዚ ልዕል ክብል ዝሰራሕኹምዎ 4 ሳ.ሜ ብ 4 ሳ.ሜ ዝኾነ ኩብ እዩ። ብተመሳሳሊ ኣገባብ ካልኣት ዝተፈላለዩ ኩባት ምስራሕ ይክኣል እዩ።

መልመዲ 7

1. 12 ሳ.ሜ ብ 9 ሳ.ሜ ብዝኾነ ካርቶን 3 ሳ.ሜ ብ 3 ሳ.ሜ ዝኾነ ኩብ ስርሑ።
2. 20 ሳ.ሜ ብ15 ሳ.ሜ ብዝኾነ ካርቶን 5 ሳ.ሜ ብ5 ሳ.ሜ ዝኾነ ኩብ ስርሑ።

ንጥፈት 9

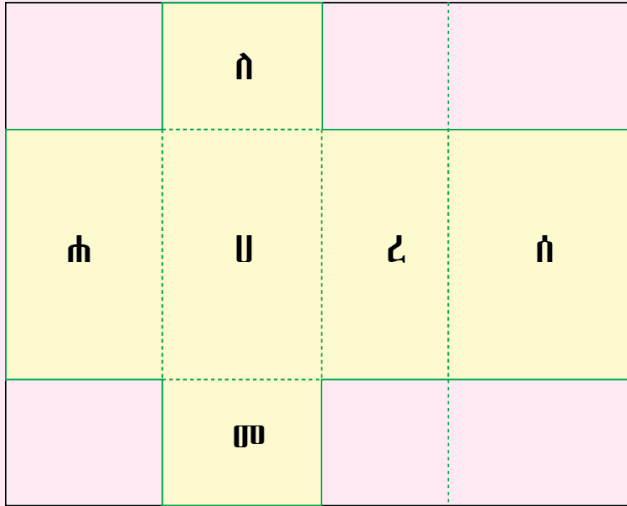
ሕድ ሕድ ተገባር ተኸቲፊኩም 4 ሳ.ሜ ብ6 ሳ.ሜ ብ8 ሳ.ሜ ዝኾነ ፕሪዝም ካብ ካርቶን ስርሑ።

1. 16 ሳ.ሜ ብ20 ሳ.ሜ ዝኾነ ካርቶን ቆሪፅኩም ኣዳልዉ።
2. ነቲ ካርቶን ብመሰረት ትሕት ኢሉ ዝረእ ምስሊ ሸንሸኑ።
3. ካብ ሀ - ረ ዝተፅሓፎም ፊክታንግላት ብሓባር ቆሪፅኩም ኣውፅኡ።
4. ነቲ ቆሪፅኩም ዘውፃእኹምዎ ኣብ ሕድሕድ ነጠብጣብ መስመር ብማኣዝናዊ ኩርናዕ ዕፀፉ።
5. ነቶም ዕፃፋት ብመጣበቕ ኣላግቡ።
6. እቲ ዝረኺብኩምዎ ቅርፂ ፕሪዝም ዶ ኸይኑ?

7. ነቲ ቅርፂ ሰይሙ።

8. መጠን እቲ ምስሊ ክንደይ ብኸንደይ እዩ? (ተመደይጥኩም መልሱ)።

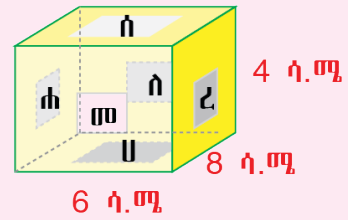
4 ሳ.ሜ   6 ሳ.ሜ   4 ሳ.ሜ   6 ሳ.ሜ

4 ሳ.ሜ

8 ሳ.ሜ

4 ሳ.ሜ

ል.በ!

➤ እዚ ምስሊ 6 ሳ.ሜ ብ8 ሳ.ሜ ብ4 ሳ.ሜ ፕሪዝም እዩ። ብተመሳሳሊ ኣገባብ ወርዶም፣ ንውሓቶምን ቁመቶምን ብምውሳኔ ዝተፈላሰዩ መጠን ዘለዎም ፕሪዝማት ምስራሕ ይኸኣል እዩ።

መልመዲ 8

1. 8 ሳ.ሜ ብ 10 ሳ.ሜ መጠን ዘለዎ ካርቶን ብምጥቃም 3 ሳ.ሜ ብ 2 ሳ.ሜ ብ 4 ሳ.ሜ ዝኾነ ፕሪዝም ስርሑ።
2. 32 ሳ.ሜ ብ 40 ሳ.ሜ ዝኾነ ካርቶን ብምጥቃም 12 ሳ.ሜ ብ 8 ሳ.ሜ ብ 16 ሳ.ሜ ዝኾነ ፕሪዝም ስርሑ።

ለ. ሞዴል ፕሪዝም ካብ ዕንፀይቲ ምስራሕ

ዕዮ ጉጅለ 7

1. ሰረቱ ስለስ ኩርናዕ ዝኾነ ፕሪዝም ንምስራሕ ዘድልዩ ኣቕጾሑ።

ሀ. ብቁመትን ርጉዲን ተመሳሰልቲ ዝኾኑ ትሽዓተ ቀጠንቲ ዕንፀይትታት

ለ. ሚስማር፣ ፈትሊ ወይ ድማ ገመድ

2. ኅሰራርጣ

- ሀ. ሰለስተ ቁርፅራፅ ዕንፀይቲ ጫፍ ንጫፍ ብምእሳር ስለ-ስ ኩርናዕ ምስራሕ።
- ለ. ካልኦት ሰለስተ ቁርፅራፅ ዕንፀይቲ ጫፍ ንጫፍ ብምእሳር ስለ-ስ ኩርናዕ ምስራሕ።
- ሐ. ካልኦት ቁርፅራፅ ዕንፀይቲ ብምጥቃም ሕድ ሕድ ጫፋት ስለ-ስ ኩርናዕ ኣራኺብኩም ምእሳር።
- መ. ብሓፈሻ ክንደይ ቁርፅራፅ ዕንፀይቲ ተጠቐምኩም?
- ረ. እንታይ ዓይነት ቅርፂ ዘለዎ ሞዴል ሰሪሕኹም?

መልመዲ 9

ተመሳሰልቲ ኣቐራብ ብምጥቃም

- ሀ. ሰረቱ ሬክታንግል ዝኾነ ሞዴል ፕሪዝም ስርሑ።
- ለ. ሰረቱ ሓሙሽተ ጎሊ ዝኾነ ሞዴል ፕሪዝም ስርሑ።
- ሐ. ኣብ ሀ ን ኣብ ለ ን ክክንደይ ዕንፀይቲ ተጠቐምኩም?

ሐ. ምስራሕ ሞዴል ሲሊንደር

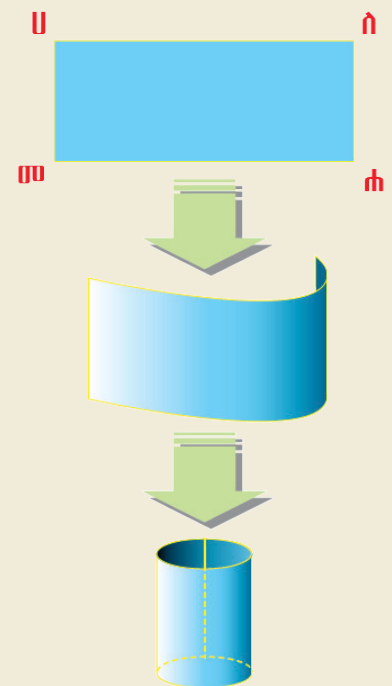
ዕዮ ጉጅለ 8

1. ሞዴል ሲሊንደርን ንምስራሕ ዘድልዩ ኣቐራብ

- ሀ. ሬክታንግል ዝኾነ ረጉድ ወረቐት ወይ ድማ ክላሰር።
- ለ. መጣበቕ ስኮች ቴፕ ወይ ድማ ኮላ

2. ኅሰራርጣ

- ሀ. እቲ ዝርጉሕ ክላሰር ወይ ድማ ወረቐት ምትዕፅፃፍ ብዘይብሉ ኣገባብ ክልቲኦም ጫፋት ክራኸቡ ብምግባር "ሀ" ምስ "ለ" ፣ "ሐ" ድማ ምስ "መ" ምግባም።
- ለ. "ሀ" ምስ "ለ" ፣ "ሐ" ምስ "መ" ኣራኺብካ ብመጣበቕ ምልጋብ
- ሐ. ብዓቕን እቲ ዝተሰርሐ ሲሊንደር ክልተ ክብታት ብምቕራፅ ብላዕልን ብታሕትን ምጥቃዕ።
- መ. ቅርፂ ናይቲ ሞዴል እንታይ ዓይነት ከምዝኾነ ግለፁ።

መልመዳ 10

እዞም ዝስዕቡ ሞዴላት ሲሲንደር 10 ሳ.ሜ ብ20 ሳ.ሜ ዝኾነ ክሳሰር፣ ወረቀት ወይ ድማ ካልእ ተመሳሳሊ ኣቕራቢ ብምጥቃም ስርሑ።

- ሀ. 10 ሳ.ሜ ቁመት ብዘለዎ ገፅ ክቢ ብምስራሕ
- ለ. 20 ሳ.ሜ ቁመት ብዘለዎ ገፅ ክቢ ብምስራሕ
- ሐ. ኣብ ክልቲኦም ሲሲንደራት ዘሎ ኣፈላላይ እንታይ እዩ? መብርሂ ሃቡ።

መ. ሞዴል ፒራሚድ ምስራሕ

ዕዮ ጉጅለ 9

1. ዘድልዩ ኣቕራቢ

- ሀ. ሸምበቆ፣ ኣርቃይ ወይ ድማ ቁርፅራፅ ዕንፀይቲ
- ለ. ፈትሊ ወይ ድማ ገመድ

2. ኣሰራርጫ

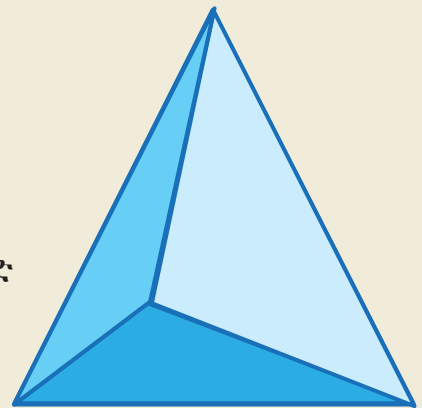
እቲ ፈትሊ ብምጥቃም ሰለስተ ቁርፅራፅ ሸምበቆ ኣተኣሳሲርኩም ስለስ ኩርናዕ ምስራሕ

3. ኣብ ሕድ ሕድ ጫፍ እቲ ስለስ ኩርናዕ ካልኦት ቁርፅራፅ ሸምበቆ ምእሳር

4. እቲ ኣብ ተግባር ቁፅሪ 3 ዝተኣሰረ ቁርፅራፅ ሸምበቆ ሕድ ሕዲኡ ጫፍ ንጫፍ ጠሚርኩም ምእሳር

5. እቲ ዝተሰርሐ ሞዴል ፒራሚድ ምዃኑ ተግዚብኩም ዶ?

6. እዚ ሞዴል እዚ ንምስራሕ ክንደይ ቁርፅራፅ ሸምበቆ ተጠቐምኩም?

መልመዳ 11

ቁርፅራፅ ሸምበቆን ፈትልን ብምጥቃም

- 1. ሰራቱ ራክታንግል ዝኾነ ፒራሚድ ስርሑ።
- 2. እዚ ንምስራሕ ክንደይ ቁርፅራፅ ሸምበቆ ተጠቐምኩም?
- 3. ሰራቱ ሓሙሽተ ጎሊ ዝኾነ ፒራሚድ ስርሑ።
- 4. እዚ ንምስራሕ ክንደይ ቁርፅራፅ ሸምበቆ ተጠቐምኩም?

ምዕራፍ 6

6 ግዛ

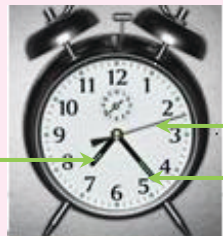
6.1 ሰዓት፣ ደቂቅን ሰከንድን

ኣብ 3^ይ ክፍሊ ትምህርትኹም መዐቀንታት ግዜ፣ ከምኡውን ሰዓትን ደቂቅን ተማሂርኩም ነይርኩም። ሕዚ ድማ ኣብቶም ዝተመሃርኩምዎም ሰከንድ ሓዊስኩም ክትመሃሩ ኢኹም።

ንጥፈት 1

1. ሰዓት ኢድ ወይ ድማ ሰዓት መንደቕ እንትትሪኡ መብሓሕቲኡም ሰለስተ ኣመላኸትቲ ግዜ ኣለዉዎም። ሰለስቲኡም ብቑመትን ርጉድን ይፈላለዩ እዮም። ካብ መንጎ እቶም ሰለስተ፤

- ቆፃሪ ደቂቅ ኣየናይ እዩ?
- ቆፃሪ ሰዓት ኸኹ?
- እታ ቀጣንን ነዋሕን እንታይ ትበሃል? ቆፃሪ ሰዓት እንታይ ኸ ትዕቅን?

ቆፃሪ ሰከንድ
ቆፃሪ ደቂቅ

ሓደ ሓደ ሰዓታት ቆፃሪ ሰከንድ ዘይበሉም ክህልዉ ይኸእሉ እዮም።

ንጥፈት 2

1. **ሀ.** እቲ ቆፃሪ ደቂቅ ዘለዎ ቦታ ተግዘቡ። እቲ ቀልጢፉ ዝንቀሳቐስ (ቆፃሪ ሰከንድ) ካብ 12 ጀሚሩ ሙሉእ 5 ዙሪት ክሳብ ዝዘውር ተኸታተሉ። ድሕሪ እዚ እቲ ቆፃሪ ደቂቅ ካብይ ተበጊሱ ኣብይ ከምዝበዕሐ ተግዘቡ። ክንደይ ደቂቅ ከምዝተንቀሳቐስ ድማ ተዛረቡ።
- ለ.** ቆፃሪ ሰከንድ ሓደ ሙሉእ ዙር ንምዛር ክንደይ ሰከንድ ይወስደሉ?

- ሐ. ቆፃሪ ሰከንድ ሓደ መሎን ዙር ንምዛር ክንደይ ደቂቓ ይወስደሉ?
- መ. ቆፃሪ ደቂቓ ሓደ መሎን ዙር ንምዛር ክንደይ ሰዓት ይወስደሉ?
- ራ. ሓደ ሰዓት ክንደይ ደቂቓ እዩ?
- ሰ. ቆፃሪ ሰዓት ሓደ መሎን ዙር ንምዛር ክንደይ ሰዓት ይወስደሉ?
- ሸ. 1 ደቂቓ = _____ ሰከንድ
1 ሰዓት = _____ ደቂቓ

ል.በ!

- ሰከንድ ደቂቓን ሰዓትን ኣሃድታት መዐቀኒ ግዜ እዮም፡፡
  - 1 ደቂቓ = 60 ሰከንድ
  - 1 ሰዓት = 60 ደቂቓ = 3600 ሰከንድ
  - 1 መዓልቲ = 24 ሰዓት = 1440 ደቂቓ
- ቆፃሪ ሰከንድ ሓደ መሎን ዙር ንምዛር 60 ሰከንድ ግዜ ወይ ደማ 1 ደቂቓ ይወስደሉ፡፡ ስለዚ 5 መሎን ዙር ንምዘዋር 5 ደቂቓ ወይ ደማ 300 ሰከንድታት ይወስደሉ ማለት እዩ፡፡

6.2 ብኣሃድታት ግዜ ምስላሕ

6.2.1 ካብ ዝዓበዩ ኣሃድ መዐቀኒ ግዜ ናብ ዝነኣሰ ኣሃድ መዐቀኒ ግዜ ምቕያር

ንጥፈት 3

- ሀ. ፍርቂ ሰዓት ክንደይ ደቂቓ እዩ?   ለ. ርብዓይ ሰዓት ክንደይ ደቂቓ እዩ?
- ሐ. ፍርቂ መዓልቲ ክንደይ ሰዓት እዩ?

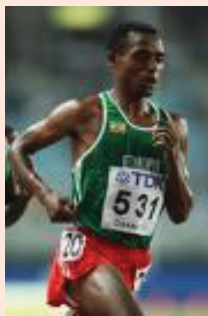
ኣብነት 1

ቀነኒሳ 5000 ሜትር ንምጉያይ ዝወስደሉ ግዜ 13 ደቂቓ እንተኾይኑ ዝወስደሉ ግዜ ብሰከንድ እንትግለፅ ክንደይ ይኸውን?

ፍታሕ

1ደቂቓ = 60 ሰከንድ ስለዝኾነ

13 ደቂቓ = 13 × 60 ሰከንድ = 780 ሰከንድ

አብነት 2

ሃይለ ገብረስላሴ ኣብ 2 ሰዓትን 3 ደቂቃን ጎይዩ ብምእታው ራከርድ ዓለም ማራቶን ሒዙ ኣሎ። ኣብዚ ጉዳ ዝወሰደሉ ግዘ ብደቂቃ እንትግለፅ ክንደይ ይኸውን?

ፍታሕ

$$\begin{aligned}
 2 \text{ ሰዓትን } 3 \text{ ደቂቃን} &= 2 \times 60 \text{ ደቂቃ} + 3 \text{ ደቂቃ} \\
 &= 120 \text{ ደቂቃ} + 3 \text{ ደቂቃ} \\
 &= 123 \text{ ደቂቃ}
 \end{aligned}$$

ስለዚ ሃይለ ራከርድ ማራቶን ዝሓዞ ኣብ 123 ደቂቃ ብምእታው እዩ።

አብነት 3

ኣብ ዓመት 365 መዓልቲ ኣሎ። ብሰዓት እንትግለፅ ክንደይ ይኸውን?

ፍታሕ

$$1 \text{ መዓልቲ} = 24 \text{ ሰዓት}$$

$$365 \text{ መዓልቲ} = 365 \times 24 \text{ ሰዓት} = 8760$$

- ደቂቃ ናብ ሰከንድ ንምቕደር ነቲ ዝተውሃበ ደቂቃ ብ 60 ምርባሕ
- ሰዓት ናብ ደቂቃ ንምቕደር ነቲ ዝተውሃበ ሰዓት ብ 60 ምርባሕ
- መዓልቲ ናብ ሰዓት ንምቕደር ነቲ ዝተውሃበ ሰዓት ብ 24 ምርባሕ

ዕዮ ጉጅለ 1

- ሀ. 2 መዓልቲ ክንደይ ደቂቃ እዩ?   ለ. 12 ሰዓት ክንደይ ሰከንድ እዩ?
- ሐ. ርብዓ መዓልቲ ክንደይ ሰከንድ እዩ?

መልመዲ 1

1. ናብ ሰከንድ ቀይሩ።
  - ሀ. 7 ደቂቃ   ለ. 17 ደቂቃ   ሐ. 70 ደቂቃ
2. ናብ ደቂቃ ቀይሩ።
  - ሀ. 3 ሰዓት   ለ. 5 ሰዓትን ርብዕን   ሐ. 12 ሰዓትን 5 ደቂቃን

3. ናብ ሰዓት ቀይሩ።

ሀ. 10 መዓልቲ ለ. 15 መዓልትን 6 ሰዓትን ሐ. 900 መዓልትን 5 ሰዓትን

4. ሀ. 24 ሰዓት = _____ ሰከንድ ለ. 7 መዓልቲ = _____ ሰከንድ

ሐ. 2 መዓልቲ = _____ ደቂቅ

6.2.2 ካብ ዝናኣሰ ኣሃድ መዐቀኒ ግዘ ናብ ዝዓበየ ኣሃድ መዐቀኒ ግዘ ምቕያር

ንጥፈት 4

ብጉድስ ኾይንኩም እናተመደዩጥኩም ነዞም ዘስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

ሀ. 180 ሰከንድ ክንደይ ደቂቅ እዩ? ለ. 180 ደቂቅ ክንደይ ሰዓት እዩ?

ኣብነት 4

ናብ ደቂቅ ቀይሩ።

ሀ. 240 ሰከንድ ለ. 600 ሰከንድ ሐ. 8400 ሰከንድ

ፍታሕ

ሀ. 60 ሰከንድ = 1 ደቂቅ ስለዝኾነ

$$240 \text{ ሰከንድ} = (60 + 60 + 60 + 60) \text{ ሰከንድ} = 4 \times 60 \text{ ሰከንድ} \\ = 4 \times 1 \text{ ደቂቅ} = 4 \text{ ደቂቅ}$$

ስለዚ 240 ሰከንድ = 4 ደቂቅ

ለ. 600 ሰከንድ 10×60 ሰከንድ = 10×1 ደቂቅ = 10 ደቂቅ

ሐ. 8400 ሰከንድ = 80×60 ሰከንድ = 80×1 ደቂቅ = 80 ደቂቅ

ኣብነት 5

ናብ ሰዓት ቀይሩ።

ሀ. 120 ደቂቅ ለ. 570 ደቂቅ ሐ. 2700 ደቂቅ

ፍታሕ

ሀ. 60 ደቂቅ = 1 ሰዓት ስለዝኾነ

$$120 \text{ ደቂቅ} = 60 + 60 \text{ ደቂቅ} = 2 \times 60 \text{ ደቂቅ} = 2 \times 1 \text{ ሰዓት} = 2 \text{ ሰዓት}$$

ለ. $570 \text{ ደቂቃ} = (540 + 30) \text{ ደቂቃ} = 540 \text{ ደቂቃ} + 30 \text{ ደቂቃ}$
 $= 9 \times 60 \text{ ደቂቃ} + 30 \text{ ደቂቃ}$
 $= 9 \times 1 \text{ ሰዓት} + 30 \text{ ደቂቃ}$
 $= 9 \text{ ሰዓትን } 30 \text{ ደቂቃን}$

ሐ. $2700 \text{ ደቂቃ} = 45 \times 60 \text{ ደቂቃ} = 45 \times 1 \text{ ሰዓት} = 45 \text{ ሰዓት}$

አብነት 6

ናብ መዓልቲ ቀይሩ።

ሀ. 72 ሰዓት   **ለ.** 360 ሰዓት   **ሐ.** 2412 ሰዓት

ፍታክ

ሀ. $72 \text{ ሰዓት} = (24 + 24 + 24) \text{ ሰዓት} = 3 \times 24 \text{ ሰዓት} = 3 \times 1 \text{ መዓልቲ}$
 $= 3 \text{ መዓልቲ}$

ለ. $360 \text{ ሰዓት} = 15 \times 24 \text{ ሰዓት} = 15 \times 1 \text{ መዓልቲ} = 15 \text{ መዓልቲ}$

ሐ. $2412 \text{ ሰዓት} = (2400 + 12) \text{ ሰዓት} = 2400 \text{ ሰዓት} + 12 \text{ ሰዓት}$
 $= 100 \times 24 \text{ ሰዓት} + 12 \text{ ሰዓት}$
 $= 100 \times 1 \text{ መዓልቲ} + 12 \text{ ሰዓት}$
 $= 100 \text{ መዓልቲ} + \text{ፍርቂ መዓልቲ}$
 $= 100 \text{ መዓልትን } \text{ፍርቅን}$

ዕዮ ጉጅለ 2

ሀ. $7200 \text{ ደቂቃ} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ መዓልቲ}$ **ለ.** $7200 \text{ ሰከንድ} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ ሰዓት}$
ሐ. $129,600 \text{ ሰከንድ} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ መዓልቲ}$

መልመዲ 2

1. ናብ ደቂቃ ቀይሩ።

ሀ. 300 ሰከንድ   **ለ.** 7200 ሰከንድ   **ሐ.** 66000 ሰከንድ

2. ናብ ሰዓት ቀይሩ።

ሀ. 240 ደቂቃ   **ለ.** 615 ደቂቃ   **ሐ.** 1260 ደቂቃ

3. ባዶ ቦታ ምስክሩ፡፡

ሀ. 30 ሰከንድ = _____ ደቂቃ

ለ. 90 ደቂቃ = _____ ሰዓት

ሐ. 3000 ደቂቃ = _____ ሰዓት

መ. 4320 ደቂቃ = _____ መዓልቲ

6.2.3 ምድማርን ምጉዳልን አሃድታት መዐቀኒ ግዘ

ምድማር

ንጥፈት 5

ተምሃሮ 4^ይ ክፍሊ ሒሳብን ከባቢዎዊ ሳይንስን ይፍተኑ ኣሰዉ፡፡ ንከባቢዎዊ ሳይንስ ዝተውሃበ ግዘ 1ሰዓትን 25 ደቂቃን እንትኾን ንሒሳብ ዝተውሃበ ግዘ ድማ 90 ደቂቃ እዩ፡፡

ሀ. ንክልቲኡ ፈተና ዝተውሃበ ግዘ ክንደይ እዩ?

ለ. ዝነውሐ ግዘ ዝተውሃቦ ፈተና ኣየናይ እዩ? ኣብ መንጎኦም ዘሎ ኣፈላላይ ክንደይ እዩ?

ኣብነት 7

ምሕረት ምሽት ሰዓት 4:30 ጀሚራ ን 8 ሰዓታት ደቂሳ እንተተሰኢኣ ዝተሰከትሉ ሰዓት ክንደይ እዩ?

ፍታሕ

ዝደቀሰትሉ ሰዓት 4:30

ዝደቀሰቶ ግዘ 8:00 (8 ሰዓትን ባዶ ደቂቃን)

እንትድመር 12:30

ስለዚ ኣብ ድቃሳ ዝተሰከትሉ ሰዓት ንጉሆ 12:30 እዩ፡፡

ኣብነት 8

ንጉሆ ትምህርቲ ዝጅመረሉ ሰዓት 2:00 እዩ፡፡ ሕድ ሕድ ክፍለ ግዘ ድማ 40 ደቂቃ እዩ፡፡

ሀ. ቀዳማይ ክፍለ ግዘ ዝውደከሉ ሰዓት ክንደይ እዩ?

ለ. ድማር ክልቲኡ ክፍለ ግዘ ክንደይ እዩ?

ሐ. ዕረፍቲ ዝውፃእ ድሕሪ 3^ይ ክፍለ ግዘ እንተኾይኑ ሰዓት ክንደይ ዕረፍቲ ይድወል?

ፍታሕ

ሀ. ትምህርቲ ዝጅመረሉ	2:40 (2 ሰዓትን ኣርብዓ ደቂቓን)
ሓደ ፕሬድ ዝወስዶ ግዘ	<u>0:40</u> (40 ደቂቓ)
ድምር	<u>3:20</u>

ስለዚ መጀመርታ ክፍለ ግዘ ዝውዳእ ኣብ 3:20 እዩ።

ለ. መጀመርታ ክፍለ ግዘ ዝወስዶ ግዘ 40 ደቂቓ

ካልኣይ ክፍለ ግዘ ዝወስዶ ግዘ 40 ደቂቓ እንተኾይኑ ካልኣይ ክፍለ ግዘ እንትውዳእ

$$= (40 + 40) \text{ ደቂቓ}$$

$$= 80 \text{ ደቂቓ}$$

$$80 \text{ ደቂቓ} = (60 + 20) \text{ ደቂቓ}$$

$$= 1 \text{ ሰዓትን } 20 \text{ ደቂቓን}$$

$$= 1:20 \text{ ሰዓት}$$

ሐ. ብተመሳሳሊ ኣገባብ ሰለስተ ክፍለ ግዘ ዝወስዶ ግዘ

$$= (40 + 40 + 40) \text{ ደቂቓ}$$

$$= 120 \text{ ደቂቓ}$$

$$120 \text{ ደቂቓ} = (60 + 60) \text{ ደቂቓ}$$

$$= 1 \text{ ሰዓት} + 1 \text{ ሰዓት}$$

$$= 2 \text{ ሰዓት}$$

$$= 2:00$$

ንጉሆ ትምህርቲ ዝጅመረሉ ሰዓት 2:40

ሰለስተ ክፍለ ግዘ ዝወስድዎ ግዘ 2:00

ድምር 4:40

ስለዚ ዕረፍቲ ዝድወለሉ ሰዓት ኣብ 4:40 ወይ ድማ ን 5 ሰዓት 20 ጎደል እዩ።

አብነት 9

ደምሩ።

ሀ. $5:45$ ሰዓት + $1:15$ ሰዓት ስለዚ

$$= 5 \text{ ሰዓትን } 45 \text{ ደቂቃን}$$

$$+ 1 \text{ ሰዓትን } 15 \text{ ደቂቃን}$$

$$= \underline{6 \text{ ሰዓትን } 60 \text{ ደቂቃን}}$$

$$= 6 \text{ ሰዓት} + 1 \text{ ሰዓት} = 7 \text{ ሰዓት} \text{ (60 ደቂቃ 1 ሰዓት ስለዘኾነ)}$$

$$\begin{array}{r} 5:45 \\ +1:15 \\ \hline 6:60 = 7 \text{ ሰዓት} \end{array}$$

ለ. $8:35$ ሰዓት + $2:40$ ሰዓት

$$8 \text{ ሰዓትን } 35 \text{ ደቂቃን}$$

$$+ 2 \text{ ሰዓትን } 40 \text{ ደቂቃን}$$

$$10 \text{ ሰዓትን } 75 \text{ ደቂቃን}$$

$$= 10 \text{ ሰዓት} + 75 \text{ ደቂቃ}$$

$$= 10 \text{ ሰዓት} + 60 \text{ ደቂቃ} + 15 \text{ ደቂቃ}$$

$$= 10 \text{ ሰዓት} + 1 \text{ ሰዓት} + 15 \text{ ደቂቃ}$$

$$= 11 \text{ ሰዓትን } 15 \text{ ደቂቃን}$$

$$\begin{array}{r} 8:35 \\ + 2:40 \\ \hline 10:75 = 11:15 \end{array}$$

መልመዲ 3

ነዘም ዘስዕቡ ደምሩ።

1. **ሀ.** 2 ሰዓትን 15 ደቂቃን + 1 ሰዓትን 10 ደቂቃን
  - ለ.** 3 ሰዓትን 40 ደቂቃን + 5 ሰዓትን 25 ደቂቃን
  - ሐ.** 3 ሰዓትን 55 ደቂቃን + 5 ሰዓትን ርብዓን
2. ሬድዮ ድምፂ ወያነ ሰለስተ ተኸታተልቲ መደባት ካለዎ። እቲ ሓደ 2 ሰዓትን 30 ደቂቃን፣ እቲ ካልኣይ መደብ 1 ሰዓትን 15 ደቂቃን እቲ ሳልሳይ መደብ ድማ 1 ሰዓትን 15 ደቂቃን እንተፈንዩ ሰለስቲኦም መደባት ንክንደይ ሰዓት ካብ ኣየር ተፈንዮም?
  3. ሓደ ገባር ንጉሆ ሰዓት $1:45$ ጀሚሩ ንተኸታተሊ 3 ሰዓትን 30 ደቂቃን ክሓርስ ድሕሪ ምፅናሕ ነቶም ኣብዑር ፈቲሑዎም። እቶም ኣብዑር ዝተፈትሑሉ ሰዓት ክንደይ እዩ?
  4. ክልተ ጋንታታት ሰዓት $8:30$ ፀወታ ጀሚሮም። 90 ደቂቃ ተፃብቦም ብማዕረ ስለዘወድኡ ተወሳኺ 30 ደቂቃ ተፃብቦም። እቲ ፀወታ ሰዓት ክንደይ ተወዲኡ?

ምጉዳል

አብነት 10

አብ ሓደ ጉዳ ማራቶን ካብ 1^ይ ክሳብ 3^ይ ዝወፀኡ ተሸለምቲ ዝኣተዉሉ ሰዓት ሕድሕዶም ከምዚ ዝስዕብ ተመዝጊቡ፡

1^ይ ዝወፀ 2 ሰዓትን 4 ደቂቓን 26 ሰከንድን

2^ይ ዝወፀ 2 ሰዓትን 6 ደቂቓን 40 ሰከንድን

3^ይ ዝወፀ 2 ሰዓትን 7 ደቂቓን

ሀ. እቲ 1^ይ ዝወፀ ነቲ 2^ይ ዝወፀኡ ብክንደይ ቀዲሙዎ ኣትዩ?

ለ. እቲ 3^ይ ዝወፀ ካብ 2^ይ ዝወፀኡ ብክንደይ ድሒሩ ኣትዩ?

ፍታሕ

ሀ. 2^ይ ዝወፀ ዝኣተዉሉ ሰዓት 2 ሰዓትን 6 ደቂቓን 40 ሰከንድን 2:06:40

1^ይ ዝወፀ ዝኣተዉሉ ሰዓት 2 ሰዓትን 4 ደቂቓን 26 ሰከንድን -2:04:26

0 ሰዓትን 2 ደቂቓን 14 ሰከንድን 0:02:14

ስለዚ 1^ይ ዝወፀ 2^ይ ካብዝወፀኡ ብ2 ደቂቓን 14 ሰከንድን ቀዲሙ ኣትዩ።

ለ. 3^ይ ዝወፀ ዝኣተዉሉ ሰዓት 2 ሰዓትን 7 ደቂቓን 0 ሰከንድን 2:07:00

2^ይ ዝወፀ ዝኣተዉሉ ሰዓት 2 ሰዓትን 6 ደቂቓን 10 ሰከንድን -2:06:10

0 ሰዓት 0 ደቂቓን 50 ሰከንድን

$$\begin{array}{r}
 2:07:00 \\
 - 2:06:10 \\
 \hline
 00:00:50
 \end{array}
 \begin{array}{l}
 \longrightarrow \\
 2:06:60 \\
 - 2:06:10 \\
 \hline
 00:00:50
 \end{array}$$

ካብ 0 ሰከንድ 10 ሰከንድ ምጉዳል ስለዘይከኣል ካብ 7 ደቂቓ 1 ደቂቓ (60 ሰከንድ) እንትንልቃሕ 0 ሰከንድ ዝነበረ 60 ሰከንድ ይኸውን። (0 + 60 = 60)።

ካብ 60 ሰከንድ 10 ሰከንድ እንትነገድል 50 ሰከንድ ይተርፍ።

7 ዝነበረ ደቂቓ 1 ደቂቓ ስለዘለቀሐ 06 ደቂቓ ይተርፍ።

ስለዚ 6 ደቂቓ - 6 ደቂቓ = 0 ደቂቓ

ሰዓት እውን

2 ሰዓት - 2 ሰዓት = 0 ሰዓት

ስለዚ 3^ይ ዝወፀ ካብ 2^ይ ዝወፀ ብ50 ሰከንድ ድሒሩ ኣትዩ።

መልመዳ 4

1. ብ2:30 ሰዓት ዝተጀመረ ትምህርቲ ብ6:30 እንተተወዲኡ ግዜ ትምህርቲ ክንደይ ሰዓት እዩ?
2. ሓዲ ፈነወ ሬድዮ ፈነወኡ ቀትሪ ሰዓት 8:00 ጀሚሩ ምሽት ሰዓት 5:00 እንተተወዲኡ እቲ መደብ ፈነወ ንክንደይ ሰዓት ፀኒሑ?
3. ሓዲ ኣትሌት 10,000 ሜትር ንምጉያይ 27 ደቂቓን 32 ሰከንድን ወሲዱሉ። እዚ ኣትሌት እዚ ኣብ ካልእ መዓልቲ ድማ ተመሳሳሊ ርሕቕት ንምጉያይ 26 ደቂቓን 42 ሰከንድን ወሲዱዎ።
  - ሀ. እቲ ኣትሌት ጉይኡ ከመሓይሹዶ ኣየመሓየሸን?
  - ለ. ኣብ መንጎ ክልቲኡ መዓልቲ ዝወሰዶ ሰዓት ዘሎ ኣፈላላይ ክንደይ እዩ?
4. ደሃብ ፈተና ሒሳብ ትፍተን ኣላ። ነዚ ፈተና ዝተውሃበ ሰዓት 1 ሰዓትን 45 ደቂቓን እዩ። ደሃብ ግን ድሕሪ 80 ደቂቓ ፈተና ወዲኣ ወሲኣ። ካብ ዝተውሃባ ሰዓት ክንደይ እናተረፉ እናሃለወ እያ ቀዲማ ወሲኣ?
5. ኣገደቡ።
  - ሀ. 6 ሰዓትን 2 ደቂቓን – 4 ሰዓት
  - ለ. 8 ሰዓትን 15 ደቂቓን – 7 ሰዓትን 30 ደቂቓን
  - ሐ. 10 ሰዓትን 35 ደቂቓን – 4 ሰዓትን 25 ደቂቓን
  - መ. 3 ሰዓትን 30 ደቂቓን – 2 ሰዓትን 40 ደቂቓን
  - ራ. 5 ሰዓትን 25 ደቂቓን – 4 ሰዓትን 30 ደቂቓን

6.3 ኣሃድታት ግዜ ምውድዳር

ንጥፈት 6

ነዚ ዝስዕብ ሰደቓ መሰረት ገደርኩም ነዞም ዝስዕቡ ሕታታት መልሱ።

	ንፈተና ዝተውሃበ ግዜ
ንትግርኛ ፈተና	1 ሰዓትን 45 ደቂቓን
ንእንግሊዝኛ ፈተና	100 ደቂቓ

- ሀ. ካብ ክልቲኦም ዓይነታት ትምህርቲ ዝበዝሐ ሰዓት ዝተውሃቦ ኣየናይ እዩ?
- ለ. ካብ ዝነኣሰ ብምጅማር ብቕደም ሰዓብ ስርዑ።

አብነት 1

ሕሉፍን ኤልሳን ካብ ቤት ትምህርቶም ናብ ገዝኦም ከይደም። ሕሉፍ ን10 ርብዒ ጎደል ናብ ገዝኡ እንትበፅሕ ኤልሳ 9:45 ምስኮነ ኣብ ገዝኣ በዒሓ። መን ቀዲሙ ናብ ገዝኡ በዒሓ?

ፍታሕ

ሕሉፍ ኣብ ገዝኡ ዝበፀሐ ን10 ርብዒ ጎደል

$$= 10 \text{ ሰዓት} - 15 \text{ ደቂቓ}$$

$$= 9 \text{ ሰዓትን } 45 \text{ ደቂቓን።}$$

9 ሰዓትን 45 ደቂቓን ድማ ኤልሳ ኣብ ገዝኣ ዝበፀሐትሉ ሰዓት እዩ። ስለዚ ክልቲኦም ኣብ ማዕረ ሰዓት እዮም ገዝኦም በዒሓም። እዚ ማለት ን10 ርብዒ ጎደል = 9 ሰዓትን 45 ደቂቓን እዩ።

ዕዮ ጉጅለ 3

ነዚ ሰደቓ መሰረት ገደርኩም ነቶም ሕቶታት መልሱ።

ዕለት	ዝናብ ዝዘነበሉ ሰዓት
ሰነይ	ካብ ንጉሆ 12:00 — ንጉሆ 1:15
ሰሉስ	ካብ ቀትሪ 8:15 — ቀትሪ 9:20
ረቡዕ	ካብ ምሽት 1:30 — ምሽት 2:50

- ሀ.** ዝነውሐ ሰዓት ዝናብ ዝዘነበሉ መዓልቲ ኣየናይ እዩ?
- ለ.** ዝሓፀረ ሰዓት ዝዘነበሉ መዓልቲ ኸኹ?
- ሐ.** ዝናብ ዝዘነበሉም ሰዓታት ካብ ዝዓበዩ ናብ ዝነኣሰ ብቕደም ሰዓብ ስርዑ።

መልመዳ 5

1. ቅድስቲ፣ ሶፊያን ናስርን ሓደ ዓይነት ስራሕ ተዋሂብዎም። ቅድስቲ ኣብ 2 ሰዓትን 5 ደቂቓን ወዲኣ፣ ሶፊያ ኣብ 128 ደቂቓ ወዲኣ፣ ናስር ድማ ኣብ 125 ደቂቓን 45 ሰከንድን ወዲኡ። ቀዲሙ ዝወደኦ ዝሸለም እንተኾይኑ

- ሀ.** ተሸላሚ መን እዩ?
- ለ.** ካብ ኩሎም ደንጉዩ ዝወደኦ መን እዩ?
- ሐ.** ሕድ ሕድም ዝወደኦም ግዘ ካብ ዝነኣሰ ናብ ዝዓበዩ ብቕደም ሰዓብ ስርዑ።

2. አቤል፣ ቅዱስ ኒዲማን ፕሮግራም መጻፍትም ከምዚ ዘስዕብ እዩ።

ግዜ መጻፍት	
አቤል	ካብ ንጉሆ 3:30 – ቀትሪ 6:00
ቅዱስ	ካብ ለይቲ 7:00 – ለይቲ 10:00
ኒዲማ	ካብ ለይቲ 9:00 – ንጉሆ 12:30

- ሀ. ካብ ሰለስቲኦም ዝበዘሉ ሰዓት ዘፀንፅ መን እዩ?
- ለ. ካብ ሰለስቲኦም ዝነኣሰ ሰዓት ዘፀንፅ መን እዩ?
- ሐ. ሕድ ሕድ ዘፀንፁ ግዜ ካብ ዝዓበዩ ናብ ዝነኣሰ ብቕደም ሰዓብ ስርዑ።

3. ዝነወሐ ግዜ ኣየናይ እዩ?

- ሀ. 6000 ሰከንድ ዶ 600 ደቂቓ?
- ለ. 6000 ሰከንድ ዶ 1 ሰዓትን 30 ደቂቓን?
- ሐ. 800 ደቂቓ ዶ 13 ሰዓት?

4. ካብ ዝነኣሰ ናብ ዝዓበዩ ስርዑ።

- ሀ. 90 ደቂቓ፣ 1 ሰዓትን 35 ደቂቓን፣ 5000 ሰከንድ
- ለ. 3200 ሰከንድ፣ 60 ደቂቓ፣ 1 ሰዓትን 5 ደቂቓን
- ሐ. 420 ደቂቓ፣ 25200 ሰከንድ፣ 7 ሰዓት

ምዕራፍ 7

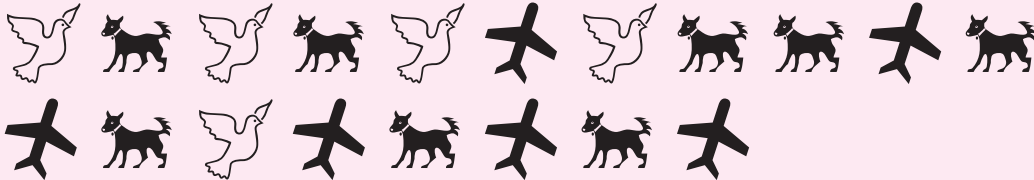
7 የተሳሳተ መረዳኝታ

7.1 ካብ ዝተኣከበ መረዳኝታ ባር ግራፍ ምስራሕ

7.1.1 መረዳኝታ ምእካብ

ንጥፊት 1

ነዚ ስእሲ ተግዘቡ፡፡

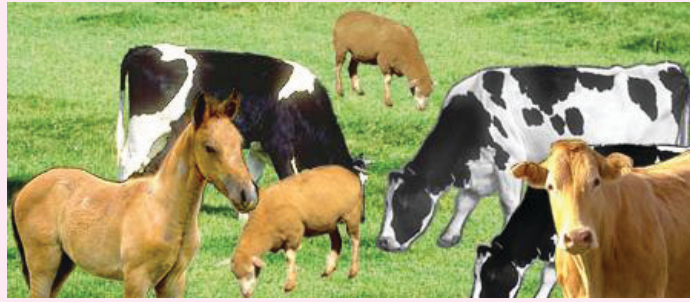

ምስሊ ሕድሕድ ዓይነት ብምፍላይን በዝሒ ብምቐጻርን ነዚ ዝስዕብ ሰደቓ ምልኡ፡፡ በዝሒ ሕድሕድ

- 1 እንተኾይኑ /   6 እንተኾይኑ ##
  - 2 እንተኾይኑ //   7 እንተኾይኑ ### //
  - 3 እንተኾይኑ ///   8 እንተኾይኑ ### ///
  - 4 እንተኾይኑ ////   9 እንተኾይኑ ### ///
  - 5 እንተኾይኑ ###   10 እንተኾይኑ ### ###
- ተጠቐሙ፡፡

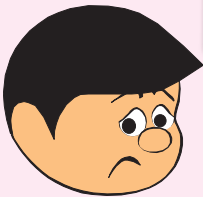
ምስሊ ዝተኣከበ መረዳኝታ	በዝሒ ብስንጻፅ	በዝሒ ብቁፅሪ
	###	5

ንጥራት 2

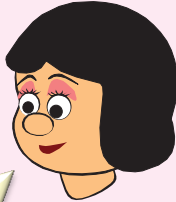
ዝህን ወፊረን ዘለዎ እንስሳት ብምርኣይ ኣብ ታሕቲ ዘሎ ሰደቓ ናብ ደፍተርኩም ቀዲሕኩም ምልኩ።

መረዳኒታ ንምእካብ እንታይ ክንገብር ይግባእ?

ዎ! ብጣዕሚ ቀሲል እዩ፡

- 1 ክንገንዘቦ ዝግባእ፡- ዓይነቶምን በዘሎምን እዩ።
- 2 ክንፍፅሞ ዝግባእ
  - መዘኸርታ ምሓዝ
  - ዝረኽብናዩ መረዳኒታ ሰደቓ ብምጥቃም ምግባፅ እዩ።

በዘሎ ብእንጻፅ			
በዘሎ ብቀፅሪ			

መልመዲ 1

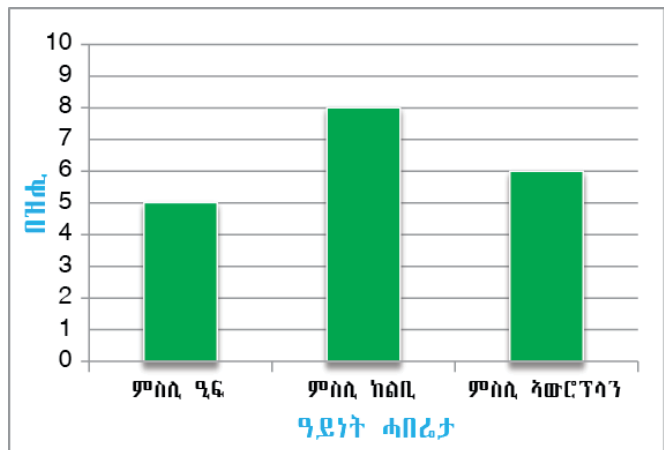
1. ኣብ ክፍልኹም ዘለዉ ተምሃሮ ብዕድመኦም፣ ትሕቲ 10፣ 10ን ልዕሊ 10ን ፈሊኹም ዝረኽብኩም መረዳኒታ ብሰደቓ ኣርእዩ።
2. ኣብ ቀፅሪ ቤት ትምህርቲኹም ክንደይ መምሃሪ ክፍሊ፣ ክንደይ ቤት ፅሕፈት ክምዘለዉ እናዘርኩም ብምምዘጋብ ዝረኽብኩም መረዳኒታ ብሰደቓ ኣርእዩ።

3. ሓሙሽተ ሳንቲም ተጠቂምኩም ብተኸታታሊ 20 ግዘ ናብ ላዕሊ ደርብዩ። እንትትግልብ ኣብ ሕድ ሕድ ዝደርበኹምዎ ክንደይ ኣንበሳን ክንደይ ሰብን ክምዘረኹብኩም መረዳኔታ ብምሓዘ ዝረኹብኩምዎ መረዳኔታ ብሰደቓ ኣርእዩ። ዝሰራሕኩምዎ ሰደቓ ምስ ካልኣት ተምሃሮ ኣገናዝቡ።
4. ካብ መማህርትኹም 720 ተምሃሮ ፈሊኹም ዝፈትዉዎ ዓይነት ፍረምረ ብምሕታት ዝረኹብኩምዎ መረዳኔታ ብሰደቓ ኣርእዩ።

7.1.2 ባር ግራፍ ምስኣል

ቅድም ክብል ዝረከናዮ ሓበሬታ ኣዕዋፍ፣ ኣክልብቲን ኣውሮፕላንን በዚ ዝስዕብ ኣገባብ ብሰደቓን ብባር ግራፍን ክቐርብ ይክእል።

ዝተኣከበ መረዳኔታ	በዝሓ ብሕንፃፅ	በዝሓ ብቁፅሪ
	###	5
	### ///	8
	### /	6

ዕዮ ጉጅለ 1

ነዚ ኣብ ላዕሊ ዘሎ ባር ግራፍ መሰረት ገደርኩም ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ኣብቲ ግራፍ ኣብ ትሕቲ ሕድሕድ ባር ዘለዉ ፅሑፋት እንታይ ዮርእዩ?
2. ኣብቲ ትኹል መስመር ካብ 0 ክሳብ 9 ዝተፅሓፉ ቁፅርታት እንታይ ዮርእዩ?
3. ኣብቲ ግራፍ ክንደይ ቀዋሚ ምስሊ ፊክታንግል ኣለዉ? ቁመት ሕድ ሕድም እንታይ ዮርእዩ?
4. ምስቲ ዝነውሐ ምስሊ ፊክታንግል ተመዓድዩ ዝረከ ቁፅሪ ክንደይ እዩ? እዚ ቁፅሪ እዚ እንታይ ዮርእዩ?

5. ምስቲ ዝሓፀረ ምስሊ ራክታንግል ተመዓድዩ ዝረከብ ቁፅሪ ክንደይ እዩ? እዚ ቁፅሪ እንታይ የርእይ?
6. ኣብቲ ትኹል መስመር ዘሎ 5 ቁፅሪ እንታይ የርእይ?
7. ቁመት ሕድ ሕድ ራክታንግል ይፈላለዩ? ንምንታይ ይመስለኩም? ወርዶም ኸ?
8. ኣብ መንጎ ሕድ ሕድ ራክታንግል ዘሎ ርሕቕት ይፈላለዩ?
9. ኣብቲ ትኹል መስመር ኣብ 0—9 ዝተፀሓፉ ቁፅርታት ኣብ መንጎኦም ዘሎ ርሕቕት ማዕረ ድዩ?

ልብ!

- ሕድ ሕድ ራክታንግል ባር ይበሃል።
- እቲ ግራፍ ባር ግራፍ ይበሃል።

ኣሰኣኣልኹ ድማ

- ትኹልን ኣግደምን መስመር ይሰኣሱ።
- እቲ ትኹል መስመር ኣብ ማዕረ ርሕቕት ይምቀል።
- ኣብቲ ትኹል መስመር ዘሰዉ ቁፅርታት በዝሒ ይገልፁ።

- ሰደፍ መስመር ዓይነት መረዳኣታ ዝገለፀሱ እዩ።
- ቁመት ሕድ ሕድ ባር ዝሰኣል በዝሒ ሕድ ሕድ መረዳኣታ መሰረት ተገደሩ እዩ።
- ሕድ ሕድ ባር ማዕረ ወርዲ ክህልዎም ይግባእ።
- ኣብ መንጎ ሕድ ሕድ ባር ዘሎ ርሕቕት ማዕረ ክኸውን ኣለዎ።

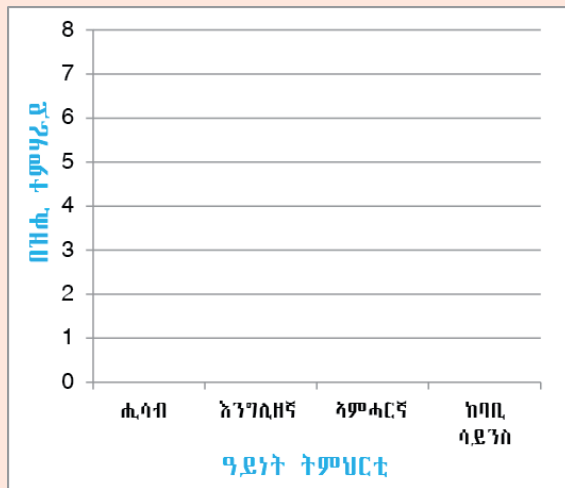
ኣብነት 1

20 ተምሃሮ ብጣዕሚ ዝፈትውዎ ዓይነት ትምህርቲ ተሓቲቶም ብመሰረት ዝሃብዎ መረዳኣታ እዚ ዝስዕብ ሰደቓ ቀሪቡ ኣሎ።

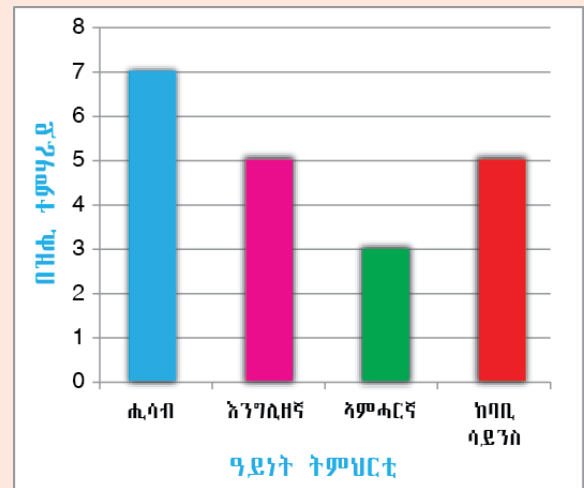
ዓይነት ትምህርቲ	ብሕንጻዕ	ብቁፅሪ
ሒሳብ	## //	7
እንግሊዘኛ	##	5
ኣምሓርኛ	///	3
ከባቢ ሳይንስ	##	5

እዚ ብሰደቓ ቀሪቡ ዘሎ ሓበሬታ ብባር ግራፍ ንምግላፅ ነዚ ዝስዕብ ኣሰራርሓ ተኸቲልካ ምስራሕ ይክኣል እዩ።

1^ይ ትኩስን ጋድምን መስመር ምስራሕ

2^ይ ባር ግራፍ ምስራሕ

መልመዳ 2

1. ኣብ 2002 ዓ.ም ተምሃሮ ቤት ትምህርቲ ቅሳነት ዝረኣዩዎ ዐታን በዝሒ ተምሃራይን ከምዚ ዝስዕብ ቀሪቡ ኣሎ።

ዝረኣዩዎ ዐታ	በዝሒ ዝረኣዩዎ ተምሃሮ
ፋብሪካ ስሚንቶ መስቦ	80
ሓወልቲ ስማእታት መቐለ	50
ቤተ መንግስቲ ሃፀይ ዮሃንስ	70

ነዚ ብስደቓ ተዋሂቡ ዘሎ መረዳኛታ ብባር ግራፍ ሰኣሎ።

2. ኣብ 2001 ዓ.ም ኣብ መንጎ ዩኒቨርሲቲታት ኣብ ዝተኻየደ ውድድር ዝተረኸቡ ሜዳልያታት ዘርኡ ሰደቓ

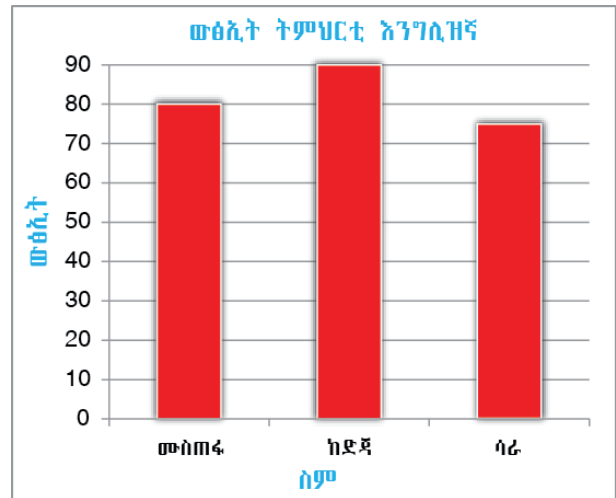
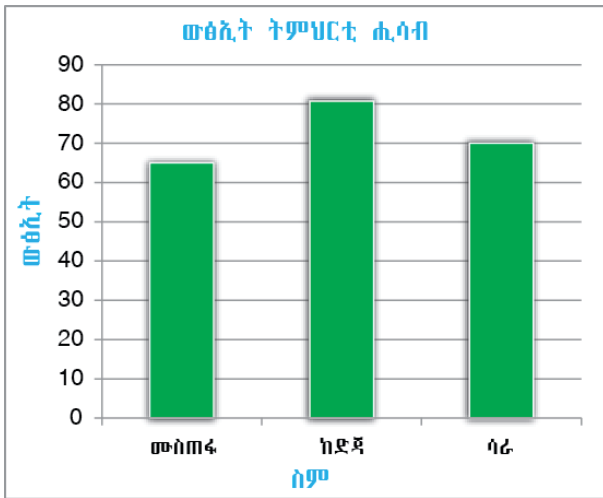
ዩኒቨርሲቲ	በዝሒ ሜዳልያታት
መቐለ	35
ኣዳማ	25
ባህርዳር	30

ነዚ ብስደቓ ተዋሂቡ ዘሎ መረዳኛታ ብባር ግራፍ ግለፁ።

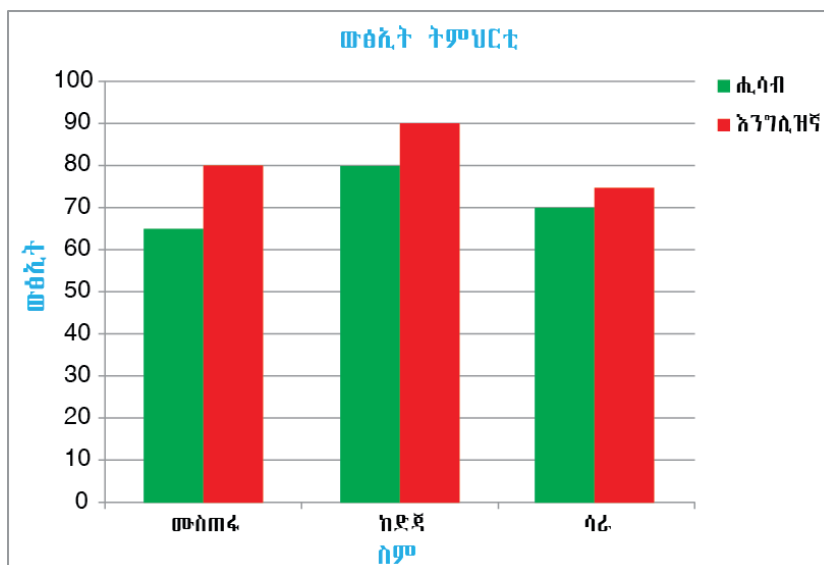
ጥሙር ባር ግራፍ

ውጭኛ ፈተና ሙስጠፋ፣ ከድጃን ሳራን ኣብ ትምህርቲ ሒሳብን እንግሊዘኛን ከምዚ ዝስዕብ ቀሪቡ ኣሎ።

ስም ተምሃራዊ	ትምህርቲ ሒሳብ	ትምህርቲ እንግሊዘኛ
ሙስጠፋ	65	80
ከድጃ	80	90
ሳራ	70	75

ውጭኛ እዞም ተምሃሮ በቢሕድ ሕድ ዓይነት ትምህርቲ ብባር ግራፍ ምግላፅ ሓደ መማረቂ ክኸውን ይኽእል እዩ። ይኹን እምበር ክልቲኦም ዓይነታት ትምህርቲ ብሓደ ጠሚርኻ ብባር ግራፍ ምግላፅ ይከኣል እዩ።

ዕዮ ጉጅለ 2

ነዞም ዘስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ልዕል ኢሉ ኣብ ዘሎ ግራፍ ብቆሰለዎይ ሕብሪ ዝተቐለመ እንታይ የርኢ? ብሰማያዊ ሕብሪ ዝተቐለመ ኻን?
2. ሓዲ ቆሰለዎይን ሓዲ ሰማያዊን ሕብሪ ዝተቐለሙ ፊክታንግላት ጎኒ ንጎኒ ኣለዉ። ጎኒ ንጎኒ ተፀጋጊዖም ምስኣሎም እንታይ እዩ ዘርኢ?

መልመዲ 3

1. ነዚ ዘስዕብ መረዳኔታ ብሓዲ ባር ግራፍ ግለፁ።

ዝተፈላለዩ ቦታታት ንምርኣይ ዋጋ መእተዊ ትኬት ዘርኢ መረዳኔታ

ዘረኽ ቦታ	ዋጋ መእተዊ ትኬት /ብቅርሻ/	
	ንህፃናት	ንዓበይቲ
ቤተ መንግስቲ የሓ	3	5
ሙዝየም ኣክሱም	5	7

2. ነዚ ዘስዕብ መረዳኔታ ብሓዲ ባር ግራፍ ግለፁ።

ኣብ ዝተፈላለዩ ዓመታት ኣብ ትግራይ ዝነበረ ዋጋ ፍረምረ ዘርኢ መረዳኔታ

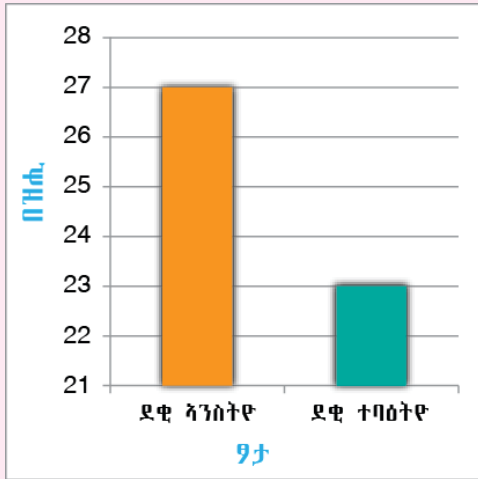
ዓይነት ፍረምረ	ዋጋ ፍረምረ ብኪሱ	
	2000 ዓ.ም	2001 ዓ.ም
ኣራንሺ	ብር 8	ብር 10
ሙዝ	ብር 6	ብር 8
ማንጎ	ብር 9	ብር 11

7.2 ትንታኔ ባር ግራፍ

ንጥረት 3

መምህር ኣብ ሓደ ቤት ትምህርቲ ኣብ ዘምህራዎ 4^ይ ክፍሊ ብዛዕባ ዘለዉ ተምሃሮ እዚ ዝስዕብ ግራፍ ስኢሎም ኣብ መንደቕ ጠቂዖምዎ። ነዚ ባር ግራፍ መሰረት ብምግባር ኣብዞም ዝስዕቡ ተመደዩ።

1. ክንደይ ደቂ ኣንስትዮ ኣለዎ?
2. በዝሒ ኣብቲ ክፍሊ ዘለዉ ተምሃሮ ክንደይ እዩ?
3. ኣብ መንጎ በዝሒ ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን ዘሎ ኣፈላላይ ክንደይ እዩ?

ዕዮ ጉጅለ 3

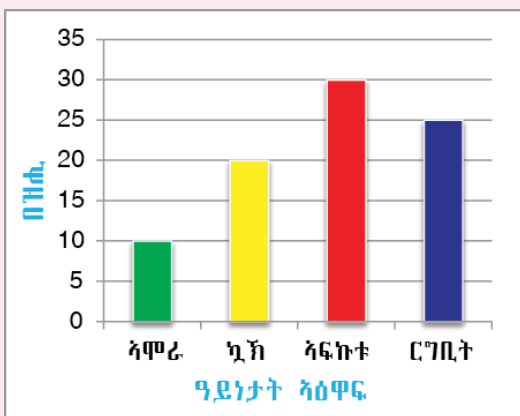
ኣብዞም ዝስዕቡ ሕታታት ተመደዩ።

1. ባር ግራፍ እንታይ ይሕብር?
2. ኣብ ባር ግራፍ ኣበሬታ ብኸመይ ይትንተን?

ንጥረት 4

ኣብ ሓደ ጣቢያ ዝርከቡ ዓይነታት ኣዕዋፍን በዘሎምን ዘርኢ መረዳእታ ብባር ግራፍ ቀሪቡ ኣሎ።

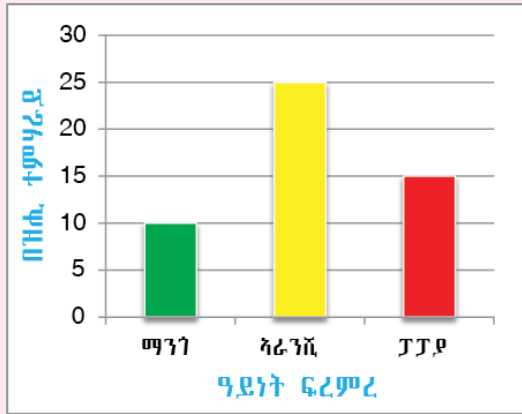
ነዚ ባር ግራፍ መሰረት ብምግባር ነዞም ዝስዕቡ ሕታታት መልሱ።

1. ክንደይ ርግቢት ኣለዎ?
2. ኣብቲ ቀበሌ ክንደይ ኣሞራ ኣለዉ?
3. ብጠቕላላ ክንደይ ኣዕዋፍ ኣለዎ?
4. ዝበዝሐ ቁፅር ዘለዎ ዓይነት ዒፍ ኣየናይ እዩ?
5. ዝወሓደ ቁፅር ዘለዎ ዓይነት ዒፍ ኣየናይ እዩ?
6. ኣብ መንጎ ዝወሓደን ዝበዝሐን ቁፅር ዘለዎም ኣዕዋፍ ዘሎ ኣፈላላይ ክንደይ እዩ?

ንጥረት 5

ኅብ ሓደ ክፍሊ ዘለዉ ተምሃሮ ዝፈትዉዎ ዓይነት ፍረምረ ተሓቲቶም ዝሃቡዎ መረዳኔታ ብባር ግራፍ ከምዚ ዘስዕብ ቀሪቡ ኅሎ።

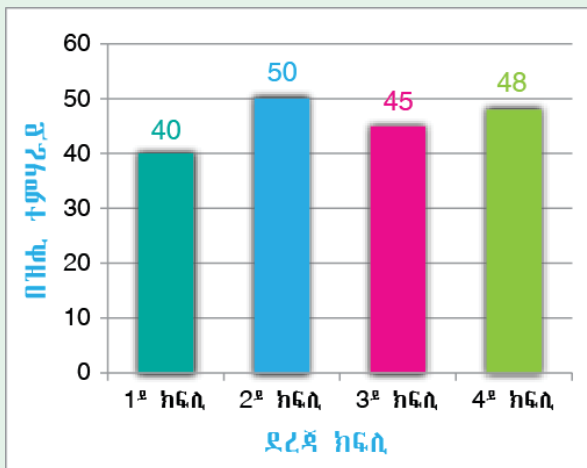

ነቲ ግራፍ መሰረት ገደርኩም ነዞም ሕቶታት መልሱ

1. ማንጎ ዝመረፀ ተምሃሮ ባዝሒም ክንደይ እዩ?
2. ኣራንሺ ዝመረፀ ተምሃሮ ባዝሒም ክንደይ እዩ?
3. ፓፓያ ዝመረፀ ተምሃሮ ባዝሒም ክንደይ እዩ?
4. ኣብቲ ግራፍ 25 እንታይ የርኢ?
5. ዝወሓዱ ተምሃሮ ዝመረፀዎ ዓይነት ፍረምረ እንታይ እዩ?
6. ኩሎም ኣብቲ ክፍሊ ዘለዉ ተምሃሮ ክመርፁ ተገይሩ እዩ። ስለዚ ኣብቲ ክፍሊ ዘለዉ ተምሃሮ ባዝሒም ክንደይ እዩ?

መልመዲ 4

1. ነዚ ዘስዕብ ግራፍ ብምርኅይ እዞም ዘስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

- ሀ. ኣብዚ ቤት ትምህርቲ ኅብ 1^ይ ክሳብ 4^ይ ዘለዉ ተምሃሮ ክንደይ እዮም?
  - ለ. ዝበዝሑ ተምሃሮ ኣበየናይ ደረጃ ክፍሊ እዮም ዘለዉ?
  - ሐ. ኅብዚ መረዳኔታ እዚ ባዝሒ ደቂ ኣንስትዮ ምፍላጥ ይከኣል ዩ?
2. ኅብ ክፍልኹም ዘለዉ ተምሃሮ ብፃታ ፈሊኹም ብባር ግራፍ ግለፁ። ትንታነ ድማ ሃቡ።

7.3 ማእኸላይ ውፅኢት ሙሉእ ቁፅርታት

ንጥረት 6

1. ገብራይን መሐመድን ስራሕ ሰሪሖም ገብራይ ብር 10፣ መሐመድ ድማ ብር 20 ሞቹሽሽ ረኺቦም። ነቲ ሞቹሽሽ ብማዕረ እንተተማቂሎም ሕድ ሕዶም ከክንደይ ይበፅሖም?
2. ኣሚና 4^ይ ክፍሊ ተምሃሪት እያ። ኣብ ሚድ ፈተና ውፅኢት ሒሳብ 26፣ እንግሊዝኛ 28፣ ከባቢ ሳይንስ 24 ረኺባ። ማእኸላይ ውፅኢታ ክንደይ እዩ?

ኣብነት 1

ውፅኢት ትምህርቲ ሒሳብን እንግሊዝኛን ራሕማ፣ ትርሓስን በሪሁን ከምዚ ዝስዕብ ቀሪቡ ኣሎ። ማእኸላይ ውፅኢት ክልቲኦም ዓይነታት ትምህርቲ ካብ 75 ንላዕሊ ዝረኽቡ ክሽሉም እዩ። ስለዚ ተሸላሚ ዝኾውን መን እዩ?

ስም ተምሃራይ	ውፅኢት ሒሳብ	ውፅኢት እንግሊዝኛ
ራሕማ	70	90
ትርሓስ	65	85
በሪሁ	55	81

ፍታሕ

ኣሰራርሓ

1. ውፅኢት ፈተና ሕድ ሕዶ ተምሃራይ ምድማር
2. እቲ ድማር ንበዘሒ ዓይነታት ትምህርቲ (ኣብዚ ኣብነት እዚ ን2) ንመቅል
3. እቲ ዝርከብ ብፅሒት ማእኸላይ ውፅኢት ይበሃል።

ብመሰረት እዚ

$$\text{ማእኸላይ ውፅኢት ራሕማ} = \frac{70+90}{2} = 80$$

$$\text{ማእኸላይ ውፅኢት ትርሓስ} = \frac{65+85}{2} = 75$$

ማእኸላይ ውፅኢት ዝተፈላሰዩ ቁፅርታት ንምርካብ ኩሎም እቶም ቁፅርታት ብምድማር ንበዘሒም ንመቅል

ማእኸላይ ውፅኢት 5 ን 3 ማለት

$$\frac{5+3}{2} = 4$$

ማእኸላይ ወፅኢት በሪሁ $\frac{55+81}{2} = 68$

ስለዚህ ራሕማ ማእኸላይ ወፅኢታ ካብ 75 ንላዕሊ ስለዝኾነ ብሕታዊ ተሸላሚት ትኸውን።

ዕዮ ጉጅለ 4

1. ማርታ ብሰለስተ ዓይነታት ትምህርቲ ዝረኸበቶ ወፅኢት 55፣ 65፣ 75 እዩ። ማእኸላይ ወፅኢት ማርታ ክንደይ እዩ?
2. ርሕመት ብኣርባዕተ ዓይነታት ትምህርቲ ዝረኸበቶ ወፅኢት 45፣ 55፣ 65 ን 75 ን እንተኾይኑ ካብ ማርታን ካብ ርሕመትን ዝበለፀ ማእኸላይ ወፅኢት ዝረኸበት መን እያ?

ኣብነት 2

ወይዘሮ መርድያ ኣርባዕተ ኣላሕም ኣለወአን። ብሰነይ ካብ ሕድ ሕደን 4ሊ፣ 8ሊ፣ 6ሊ ን 10ሊን ፀባ ሓሊበን። ኣብቲ ዕለት ካብ ሕድሕድ ላሕሚ ዝሓለበኦ ማእኸላይ በዝሒ ሊትር ፀባ ክንደይ እዩ?

ፍታሕ

ማእኸላይ በዝሒ ሊትር ማለት ሓፈሻዊ በዝሒ ሊትር ንበዝሒ ኣላሕም ምምቃል እዩ።

ስለዚ ማእኸላይ በዝሒ ሊትር = $\frac{4+8+6+10}{4}$

ማእኸላይ በዝሒ ሊትር = 7ሊትር

ወይዘሮ መርድያ ኣብቲ ዕለት ካብ ሓንቲ ላሕሚ ብማእኸላይ 7ሊትር ፀባ ሓሊበን ማለት እዩ።

ንጥፈት 7

1. ማእኸላይ ወፅኢት ማለት እንታይ ማለት እዩ?
2. ማእኸላይ ወፅኢት ብኸመይ ይርከብ?
3. ናይ ባዕልኹም ኣብነት ብምሃብ ማእኸላይ ወፅኢት ድለዩ።

መልመዳ 5

1. ካሕሱ ብሰለስተ ዓይነታት ትምህርቱ ዝረኸቦ ውፅኢት 85፣ 90፣ 95 እዩ። ማእኸላይ ውፅኢቱ ክንደይ እዩ?

2. ዓብዱ ኣብ ሕድ ሕድ መዓልቲ ልምምድ ጉያ ይገብር። ኣብ ሰለስተ መዓልቲ በቢ.መዓልቱ 375 ደቂቕ፣ 365 ደቂቕን 385 ደቂቕን ልምምድ እንተገይሩ በቢ.መዓልቱ ዝሰርሖ ልምምድ ብማእኸላይ ውፅኢት ክንደይ ደቂቕ እዩ?

3. መንገዲ ኣየር ኢትዮጵያ ካብ ኣዲስ ኣበባ ናብ መቐለ በቢ.መዓልቱ ተሳፊርቲ የንዓዕዝ። ኣብ ኣርባዕተ መዓልቲ

252፣ 300፣ 280፣ 360

ተሳፊርቲ እንተተንገዙ ኣብ መዓልቲ ብማእኸላይ ክንደይ ተሳፊርቲ የንዓዕዝ?

